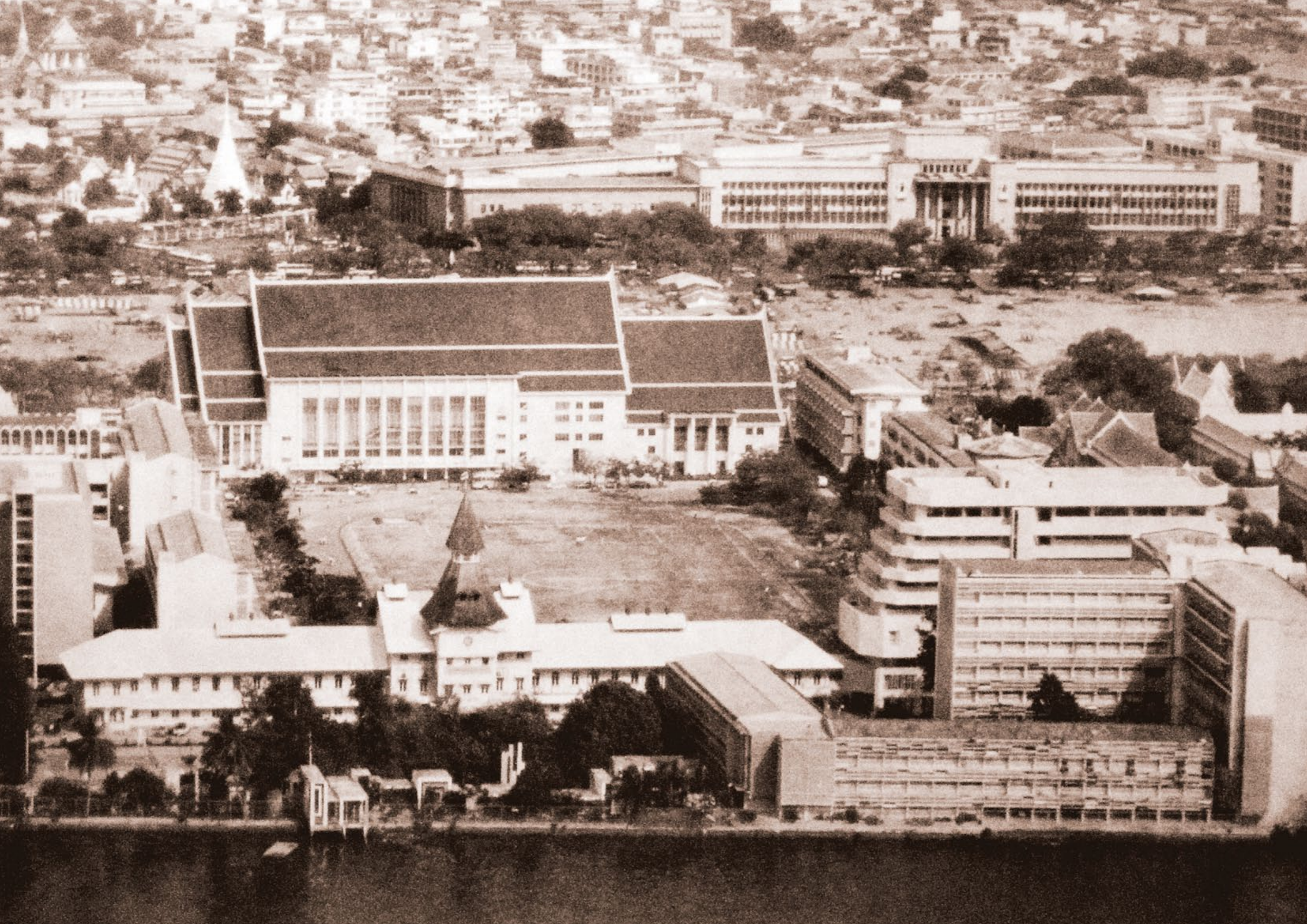

78 ปี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (พ.ศ. 2477-2555)
มหาวิทยาลัย
วิชาธรรมศาสตร์และการเมือง
ของธรรมศาสตร์ผ่านเอกสารจดหมายเหตุ

78 ปี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (พ.ศ. 2477-2555)
มองธรรมศาสตร์ผ่านเอกสารจดหมายเหตุ

Signature du Titulaire

Indi Chaomy

Indi Banomy

Changement de l'écriture } 7/2 novembre

ทำได้ดังรูปถ่ายชน
นางโดยภาพเงา

๐๘-๒๐๑๑ ฝั่งตรงข้ามความประสงค์

รายชื่อคณะกรรมการบริหารและดำเนินงาน

หอจดหมายเหตุและหอประวัติศาสตร์เกียรติยศแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ	ที่ปรึกษา
สมคิด เลิศไพฑูรย์	ประธานกรรมการ
วรรณิ์ สํารัญเวทย์	รองประธานกรรมการ
วารุณี โอสถารมย์	กรรมการ
วนิดา จันทนทัศน์	กรรมการ
สุคแดน วิสุทธีลักษณ์	กรรมการ
ฐาปนันท์ นิพิฏฐกุล	กรรมการ
ชาตรี ประทีตนนทการ	กรรมการ
อัครพงษ์ คำคุณ	กรรมการ
ชนินฐา วงศ์พานิช	กรรมการ
ณัฐพล ใจจริง	กรรมการ
ดาวเรือง แนวทอง	กรรมการและเลขานุการ
ฐานิดา บุญนำ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

บรรณาธิการ

สุคแดน วิสุทธีลักษณ์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ดาวเรือง แนวทอง

กองบรรณาธิการ

ณัฐพล ใจจริง
ชัยวัฒน์ ไชยจากรุณิช
ปรียาภรณ์ กันทะลา
กิตติศักดิ์ สุจิตตรารมย์
ฐานิดา บุญนำ
ประติชญา หนูฉิ่ง
อังศุมาลี สายชลนภา

ออกแบบปก/รูปเล่ม

วรมันต์ โสภณปฏิมา

ขอขอบคุณ

หอสมุดปรีดี พนมยงค์
งานประชาสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พิมพ์ครั้งที่ 1 จำนวน 2,000 เล่ม

จัดพิมพ์โดย

บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)
65/101-103 ถนนชัยพฤกษ์ (บรมราชชนนี) เขตคลองสาน กรุงเทพฯ 10170
โทรศัพท์ 0-2422-9000 แฟกซ์ 0-2433-2742

คำปฏิญาณใน การรับปริญญาตรี
แห่งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

ข้าพเจ้าจะรักษาไว้และปฏิบัติตาม
ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร
สยาม

ข้าพเจ้าจะดำรงตนอยู่ในทางที่ชอบ
จะไม่ปฏิบัติผิดศีลธรรม ชันจะนำมา
ซึ่งเกียรติคุณ แห่ง มหาวิทยาลัยวิชา
ธรรมศาสตร์ และ การเมือง และ เพื่อ
ชาติ สำนาน พระมหากษัตริย์ และ
รัฐธรรมนูญ ฯ

สารจากอธิการบดี

ตลอดระยะเวลา 78 ปีที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีพัฒนาการความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องมาเป็นลำดับ มีการขยายการศึกษาจากมหาวิทยาลัยค้ำลังคมศาสตร์ ไปเป็นมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนทั้งด้านวิทยาศาสตร์และวิทยาศาสตร์สุขภาพ และได้ขยายการเปิดศูนย์การศึกษาแห่งใหม่เพิ่มขึ้นที่ศูนย์รังสิต เพื่อรองรับนักศึกษาที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น และเพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนให้กว้างไกล มหาวิทยาลัยขยายโอกาสการศึกษาให้ผู้ที่อยู่ในส่วนภูมิภาค การจัดการเรียนการสอนทางค้ำลังคมศาสตร์ที่จังหวัดลำปาง นับเป็นการเปิดกว้างทางการศึกษาให้ประชาชนในเขตภาคเหนือ นอกจากนั้นยังได้จัดตั้งศูนย์นวัตกรรมอุดมศึกษาขึ้นที่พญาเพื่อให้บริการทางวิชาการ เป็นศูนย์วิจัยและพัฒนา ศูนย์การศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และศูนย์ฝึกอบรมสัมมนา

เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองในโอกาสครบรอบ 78 ปี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (พ.ศ. 2477 – 2555) อธิการบดีในฐานะประธานคณะกรรมการบริหารและดำเนินงานหอจดหมายเหตุและหอประวัติศาสตร์เกียรติยศแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้มอบหมายให้คณะกรรมการหอจดหมายเหตุฯ จัดพิมพ์หนังสือ "78 ปี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (พ.ศ. 2477-2555) มองธรรมศาสตร์ผ่านเอกสารจดหมายเหตุ" โดยใช้เอกสารจดหมายเหตุของมหาวิทยาลัยเป็นสื่อในการเล่าเรื่อง เริ่มตั้งแต่ยุคสถาปนามหาวิทยาลัย จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2555) ภาพถ่ายและเอกสารจดหมายเหตุที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้ ส่วนหนึ่งมาจากหอจดหมายเหตุธรรมศาสตร์เอง บางส่วนรวบรวมมาจากหน่วยงานต่างๆ ของมหาวิทยาลัย และอีกส่วนหนึ่งได้มาจากเอกสารส่วนบุคคลของนายปรีดี-ท่านผู้หญิงพูนสุขพนมยงค์ ที่ทายาทได้มอบให้กับมหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2555 จุดประสงค์ของหนังสือเล่มนี้ ตั้งใจให้เป็นหนังสือบอกเล่าเรื่องราว เหตุการณ์และความทรงจำที่ผ่านมาในอดีตของมหาวิทยาลัย เพื่อให้ชาวธรรมศาสตร์และสาธารณชน ได้สัมผัส รับรู้จิตวิญญาณและปณิธานของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งยังคงยืนหยัดอยู่เคียงข้างสังคมตลอดมา

(ศาสตราจารย์ ดร.สมคิด เลิศไพฑูรย์)

อธิการบดี

บทนำ : "ธรรมศาสตร์" จากกำแพงจักรวาลถึงท่าพระจันทร์

"มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง" ถือกำเนิดขึ้นภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 ตามเจตนารมณ์ในประกาศของคณะราษฎร โดยเฉพาะในหลักการข้อสุดท้ายของ "หลัก 6 ประการ" คือ การรักษาความเป็นเอกราช, รักษาความปลอดภัยในประเทศ, บำรุงความสุขสมบูรณ์ของราษฎรในทางเศรษฐกิจ, สิทธิเสมอภาค, เสรีภาพและอิสรภาพ และจะต้องให้การศึกษาย่างเต็มที่แก่ราษฎร

น่าสนใจว่า นายปรีดี พนมยงค์ ผู้ซึ่งมีส่วนอย่างสำคัญยิ่งในการก่อตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ทั้งในฐานะที่ได้เป็น "ผู้ประศาสน์การคนแรกและคนเดียว" ของมหาวิทยาลัย มีความเป็นมาที่เกี่ยวข้องและผูกพันกับ "ที่มา" ของชื่อมหาวิทยาลัย รวมทั้งได้ส่งผ่านเจตจำนงและภารกิจ "หลักหกประการ" ของคณะราษฎร มาสู่นักศึกษาของมหาวิทยาลัยตลอดระยะเวลา 78 ปีที่ผ่านมา ดังจะเห็นได้จากประวัติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผ่านเอกสารจดหมายเหตุเล่มนี้

ในปี พ.ศ. 2460 เมื่อนายปรีดี พนมยงค์ เข้าศึกษาที่โรงเรียนกฎหมาย กระทรวงยุติธรรม และสอบไล่วิชากฎหมาย ชั้นเนติบัณฑิตตั้งแต่ยังมีอายุไม่ครบ 20 ปีบริบูรณ์ ก่อนที่จะได้เป็นสมาชิกสามัญแห่งเนติบัณฑิตยสภาเมื่อมีอายุถึงในปี พ.ศ. 2463 หลังจากนั้นได้รับทุนการศึกษาจากกระทรวงยุติธรรมให้ไปศึกษาวิชากฎหมาย ณ ประเทศฝรั่งเศส และในระหว่างที่ศึกษาอยู่ที่ประเทศฝรั่งเศสนี้เอง ที่ความคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของประเทศสยามได้เริ่มก่อตัวขึ้นอย่างเงิบๆ

练习本

หัวข้อสังคมของอัคโน ตั้งแต่บทที่ 10
You

สมุดบันทึก "หัวข้อสังคมของอัคโน ตั้งแต่บทที่ 10" ซึ่งนายบริติ พนมยงค์ ทบทวนชีวิตสมัยที่เรียนอยู่ในประเทศฝรั่งเศสและเขียนร่างนี้ขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2490-2492 ขณะกำลังพักอยู่ที่ประเทศจีน
ที่มา : เอกสารส่วนบุคคลของนายบริติ พนมยงค์ หอจดหมายเหตุธรรมศาสตร์

บทที่ ๑๑ ม

กรณีศึกษาของสังคมวิทยา

- ๑ -

~~ศึกษาเกี่ยวกับสังคมวิทยา~~
ศึกษาเกี่ยวกับสังคมวิทยา
ศึกษาเกี่ยวกับสังคมวิทยา

- ๒ -

ศึกษาเกี่ยวกับสังคมวิทยา . มุมมอง
ศึกษาเกี่ยวกับสังคมวิทยา

- ๓ -

ศึกษาเกี่ยวกับสังคมวิทยา มุมมอง
ศึกษาเกี่ยวกับสังคมวิทยา มุมมอง
ศึกษาเกี่ยวกับสังคมวิทยา มุมมอง
1932) ที่เขียนว่า "Bloodless coup d'état"

นิพนธ์ ๑๖๖
๖๖๖
๖๖๖
๖๖๖

หนังสือ ๖๖๖
 ๖๖๖
 ๖๖๖
 ๖๖๖

๖๖๖
 ๖๖๖
 ๖๖๖
 ๖๖๖
 ๖๖๖

๖๖๖
 ๖๖๖
 ๖๖๖
 ๖๖๖
 ๖๖๖

มท ๑ ๗

สรุปคดีอาญา

- ๑ -

Summary

ข้อหา ฆ่าคนตายโดยเจตนา ฐาน
ฆาตกรรม

มท ๑ ค

คดีอาญา

มณฑล...

หลวง...

...

โอบุชิ Kashima mark

...

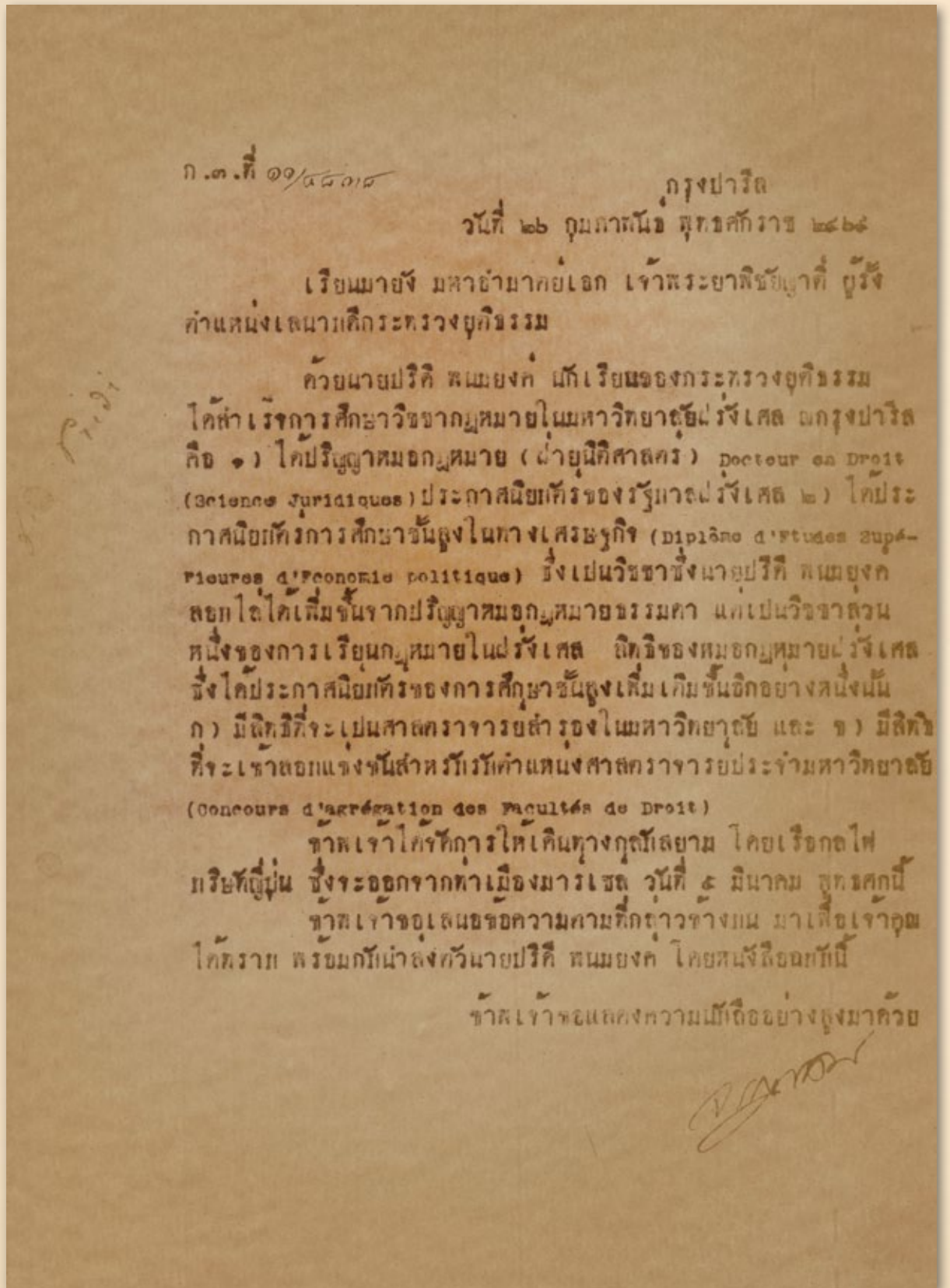
...

...

...

...

นายปรีดี พนมยงค์ สอบไล่ได้ปริญญาแห่งรัฐเป็น "คุณวุฒิบัณฑิตกฎหมาย" (Docteur en Droit) และ
สอบได้ประกาศนียบัตรการศึกษาชั้นสูงในทางเศรษฐกิจ (Diplôme d'Etudes Supérieures d'Economie
Politique) ก่อนที่จะเดินทางกลับสู่ประเทศไทยในปี พ.ศ. 2469

ก.ต.ที่ ๑๑/๕๕๑๕

กรุงเทพฯ

วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๖๔

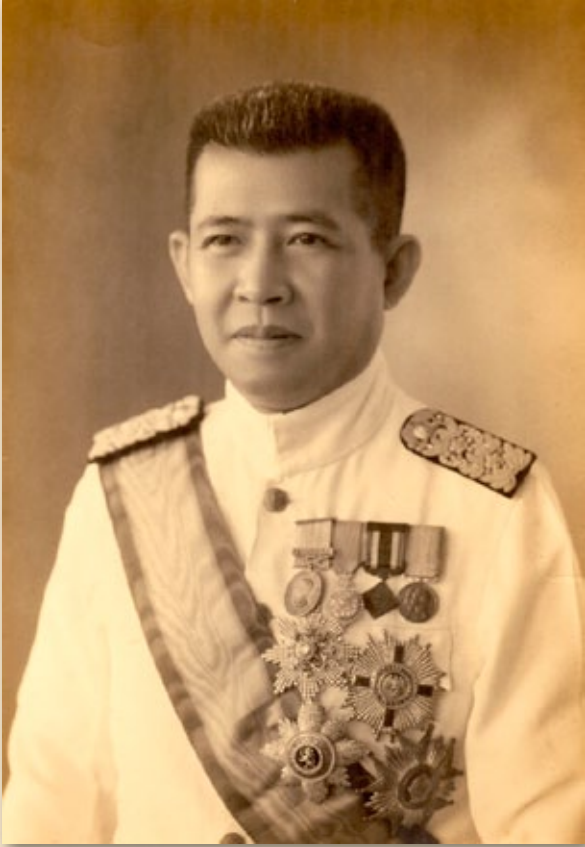
เรียนมายัง มหาอำมาตย์เอก เจ้าพระยาพิชัยญาติ บุรีรัมย์
ตำแหน่งเลขาธิการกระทรวงยุติธรรม

ด้วยนายปรีดี พนมยงค์ นักเรียนของกระทรวงยุติธรรม

ได้สำเร็จการศึกษาวิชากฎหมายในมหาวิทยาลัยฝรั่งเศส ณ กรุงปารีส
คือ ๑) ได้ปริญญาตรีกฎหมาย (ฝ่ายนิติศาสตร์) Docteur en Droit
(sciences juridiques) ประกาศนียบัตรของรัฐบาลฝรั่งเศส ๒) ได้ประกาศนียบัตรการศึกษาชั้นสูงในทางเศรษฐกิจ (Diplôme d'Etudes Supérieures d'Economie Politique) ซึ่งเป็นวิชาซึ่งนายปรีดี พนมยงค์
สอบไล่ได้เพิ่มขึ้นจากปริญญาตรีกฎหมายธรรมดา แต่เป็นวิชาส่วน
หนึ่งของการเรียนกฎหมายในฝรั่งเศส ฤทธิ์ของหมอกฎหมายฝรั่งเศส
ซึ่งได้ประกาศนียบัตรของการศึกษาชั้นสูงเพิ่ม เกินขึ้นอีกอย่างหนึ่งนั้น
ก) มีสิทธิ์ที่จะเป็นศาสตราจารย์ประจำโรงเรียนกฎหมาย และ ข) มีสิทธิ์
ที่จะเข้าออกแข่งขันสำหรับรับตำแหน่งศาสตราจารย์ประจำมหาวิทยาลัย
(Concours d'agrégation des Facultés de Droit)

ข้าพเจ้าได้จัดการให้เดินทางกลับสยาม โดยเรือรถไฟ
มริยห์บูร์น ซึ่งจะออกจากท่าเมืองมาร์เซอ วันที่ ๕ มีนาคม พุทธศกนี้
ข้าพเจ้าขอแสดงความความดีใจว่าท่าน มาเพื่อเจ้าคุณ
ไต้กระหม่อม พร้อมกันนำลงทูลนายปรีดี พนมยงค์ โดยสนธิ์ฉันทน์

ข้าพเจ้าขอแสดงความดีใจอย่างสูงมากด้วย

18 กันยายน พ.ศ. 2472 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมราชเลขาธิการส่งสัญญาบัตรบรรดาศักดิ์พระราชทานแก่ข้าราชการ โดยนายปรีดี พนมยงค์ได้บรรดาศักดิ์เป็น "หลวงประดิษฐมนูธรรม"¹

ไม่เป็นที่ทราบแน่ชัดว่า เหตุใดจึงพระราชทานความหมายของนามบรรดาศักดิ์ อันมีที่มาจาก "พระมนู" และ "พระธรรมศาสตร์" ให้กับนายปรีดี พนมยงค์ (ในคราวเดียวกันนี้ ได้พระราชทานบรรดาศักดิ์ "หลวงพิทักษ์มนูศาสตร์" ให้กับ นายเชื่อม สาครานนท์ด้วย) น่าสนใจว่าบรรดาศักดิ์ดังกล่าวกลายมาเป็นชื่อของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นที่มาของตรามหาวิทยาลัย และเรื่องราว ความหมายต่างๆ ที่เกี่ยวโยงกับ "พระมนู-พระธรรมศาสตร์" ก็ได้ซึมซาบเข้าเป็นส่วนหนึ่งในจิตวิญญาณของมหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2473 หลวงประดิษฐมนูธรรม (นายปรีดี พนมยงค์) ได้ตีพิมพ์หนังสือ "ประชุมกฎหมายไทย ภาค 1"² เรียกชื่อว่า "กฎหมายตราสามดวง" โดยใช้วิธีถ่ายภาพจากฉบับหลวงแล้วทำเป็นแม่พิมพ์ ในการพิมพ์ครั้งนี้ประกอบด้วยกฎหมาย 9 เรื่อง ซึ่งรวมถึง "ลักษณะพระธรรมศาสตร์" ไว้ด้วย และในปีต่อมาก็ได้จัดพิมพ์ "กฎหมายตรา 3 ดวง ฉบับเรียงพิมพ์" ขึ้นอีกฉบับหนึ่ง

¹ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2472 เล่มที่ 46 หน้า 2066

² หลวงประดิษฐมนูธรรม, รวบรวม, ประชุมกฎหมายไทย ภาค 1, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์นิติสาส์น 2473.

พระธรรมศาสตร์ (๑)

1

นทฺว พุทฺธิ โลกาทิเจ ฆมฺมณฺจาทิเจมณฺทลํ
 จกฺขมาปุริสํ สํฆนุทฺรายํ เตน ฆาณฺฎิยํ
 วิฆาติคฺคนุทฺรายสฺส สโตติ เม ไทศฺ สพุพฺพา
 ยณฺ ๑ โลกทิกํ สกฺกํ ฆมฺมสฺกฺกณฺ ทิ ปากฺกั
 ภาสิกํ มนุสฺสารณฺ มุตฺตภาสาย ชาติโต
 ปรมุปรากํ ทานิ รามณฺเณสฺ ปติฏฺฐิตํ
 รามณฺเณสฺ ๑ ภาสาย ทุกฺคาฬํ ปุริเสนิท
 ทสฺมา ทํ สามภาสาย วิจิตรณฺ ทํ สฺนนาถ เม ทิ
 อหิ อันว่าข้า นทฺว ถวายนมัสการแล้ว พุทฺธิ ซึ่ง
 สมเด็จพระพุทธเจ้าอันตรัสรู้พระอริยสัจ ๔ โลกาทิเจ อันยัง
 โลกยทั้งสามให้สว่างดวงดวงพระอาทิตย์อันส่องโลกย ฆมฺม ๑
 ซึ่งพระโลกุตรธรรม ๘ ประการ ๑๐ กับพระบริยัติกิติ ชาติเจ
 มณฺทลํ อันมีบริมณฑลแห่งพระคุณปรดุจบริมณฑลแห่งพระ
 อาทิตย สํฆณฺ ๑ ซึ่งพระอัยฎาเรียสงฆแลสมมุติสงฆกิติ
 จกฺขมาปุริสํ อันเป็นอาริยสปรุชยผู้มีญาณจักขุ วิฆาณฺฎิยํ ขจัด
 แล้ว ฆนุทฺรายํ ซึ่งอันตราย เตน รตนตฺตยปฺปณามานุภาเว
 ด้วยอานภาพแห่งประนามซึ่งพระรัตนไตรนั้น สโตติ อันความ
 ศิริสวัสดิ ไทศฺ จงมี เม แก่เรา วิฆาติคฺคนุทฺรายสฺส อันมี
 อันตรายอันปรนามพระรัตนไตรขจัดแล้ว สพุพฺพา ในกาลทั้ง

(๑) พิมพ์ตามฉะบับหลวง L1 ยังเหลืออีกสองฉะบับครบถ้วน คือ Lix
(ก) และ Lii (ข)

ปวง ขณฯ สัตถ์ อันว่าคำภีร์อันใด โลกทิศา เปนประโยชน์แก่
สัตว์โลกย ปรากฏ ปรากฏ ธรรมสัตถ์ อิติ ชื่อว่าคำภีร์พระ
ธรรมศาสตร์ มนุสาเรน อันพระมโนสารฤทัย ภาสทิศา กล่าว
อาทิโค ในต้น มุตภาสาย ด้วยมคธภาษา ปรมุปรากต์ อัน
ปรัปรอาจารย์นำสืบกันมา ปติภูจิติ ตั้งอยู่ รามณเวตุ ในรา
มัญประเทศ ภาสาย ด้วยภาษา รามณเวตุสสฯ แห่งรามัญก็ดี
อิตานิ ในกาลบัดนี้ ปุริเสน อันบุรุษผู้เป็นวินิจนัยอำมาตย
ทุกคาพิทึ จะยังรู้เป็นอันยาก อิท สามเทศ ในสยามประเทศนี้
คตฺมา เหตุตั้งนั้น อติ อันว่าข้า รจิตต์ จักตกแต่ง ท้ ธรรม
สัตถ์ ซึ่งคำภีร์พระธรรมศาสตร์นั้น สามภาสาย ด้วยสยาม
ภาษา คุมเห อันว่าท่านทั้งหลาย สุณาด จงฟัง ท้ สัตถ์ ซึ่ง
คำภีร์พระธรรมศาสตร์นั้น สติกา แต่สำนักนิ เม แห่งเรา

2

คตฺรายมนุพุพิกตา อัย อนุพุพิกตา อันว่ากล่าวแต่
ต้นให้เปนลำดับไปนี้ ปณฺทิตฺเตน อันนักปราชญ์ผู้วินิจนัยคดี
เวทิตพฺพา ฟังรู้ คตฺร ธรรมสัตถ์เด ในคำภีร์พระธรรมศาสตร์นั้น
อิติ ด้วยประการอันกล่าวไปนี้

กิริ ตั้งจได้ฟังมาในปฐมกัลปแรกตั้งแผ่นดินนั้น มีกำแพง
จักรวาฬแลเขาพระสุเมรราช แลสัตตะปะริภันฑะบรรพตทั้ง
๗ ทวีปใหญ่ ๔ ทวีปน้อย ๒๐๐๐ มหาสมุทร ๔ แลไม้ใหญ่
ประจำที่ทั้ง ๗ คือสิริสะพุกษอันประจำในบุพวิเทหะ แลไม้
กระทุ้มประจำในอะมะระโคณานะ แลไม้กรรมพุกษประจำ
ทวีปอุตฺรกาโร แลไม้หว่าประจำชมพูทวีป แลไม้แคลฝอย

พระธรรมศาสตร์

๘

ประจําในอสุระพิภพ แลไม้งิ้วประจําทวีปสุบรรณราชพิภพ
แลไม้ปาริกษาติอยู่ในดาวดึงษาสวรรค์ แลในปถมกัลป
เกิดกอบัวมีดอกห้า บอกสัญญาณิมิตรอันจะอุบัติแห่งสมเด็จพระ
พระพุทธเจ้าทั้งห้าพระองค์ อันจได้ตรัสในพัทกัลปนี้ แล
พรหมทั้งปวงหอมอายดินลงมากินพระสุธารศ ครั้นนานมาทิพย
ระสาหารก็อันตระธานถอยรศ รูปทิพยที่ปรากฏก็เสื่อมลงๆ
มิได้คงโดยเพศวิไสยพรหม ครั้นนานมาก็บริโภคะชาติชาติเป็น
อาหาร สรรพะอันตระธานเสื่อมสิ้นศักดาเดชเพศพรหมก็
หาย กลายเป็นเพศบุรุษเพศสตรีบังเกิดมีฉรรทรากสองเสพย
อัศจรรย์ เกิดบุตรนัดดาสืบสืบกันมา แล้วจึงตั้งเป็นคาม
เขตเคหา ในที่สานุทิศประเทศต่างๆ

3

ครั้งนั้นสมเด็จพระบรมโพธิสัตว์เจ้า ได้มาบังเกิดเป็น
พระมหาบุรุษในต้นพัทกัลป ครั้นอยู่มากก็เกิดวิวาทแก่กัน
หาผู้ใดจับกับบัญญัติได้ ผุ่ชนทั้งหลายมาสะโมสรประชุม
พร้อมกัน จึงตั้งสมเด็จพระมหาบุรุษราชเจ้าขึ้นเป็นอธิบดี
มีพระนามกรชื่อว่าพระเจ้ามหาสมมุติราช กอบไปด้วยสัตตะ
พิชิตัน ๗ ประการได้ผ่านทวีปทั้ง ๔

แลอยู่มาเกิดพระราชกุมาร ๔ พระองค์ แลเชษฐโอรส
นั้นได้เสวยราชสมบัติในชมพูทวีป แลพระราชกุมารองค์หนึ่ง
เสวยราชสมบัติในอูครกาโร แลพระราชกุมารองค์หนึ่งได้
เสวยราชสมบัติในอมรโคญาน แลพระราชกุมารองค์หนึ่ง

นั้นเสวยราชสมบัติในบุพวิเทหะ แลพระราชกุมารทั้ง ๔ พระองค์ก็ยอมเหาะมาเฝ้าพระราชบิดาทุก ๆ วัน

ครั้นนานมาพระราชบิดานั้นชิวงคล แลพระราชกุมารทั้ง ๔ พระองค์ต่างองคต่างอยู่ ย่อมมีไม้ตรีจักรไปมาหากัน ครั้นนานมา ๆ ต่างองคต่างนานไปนานมา ทางพระราชไม้ตรีจักรลำพันทญาติก็ค่อยขาดสูญไปตราบเท่าทุกวันนี้

แลพระเชษฐาธิราชผู้เสวยราชสมบัติในชมพูทวีปนั้น ก็มีพระราชกุมารสิบพระองค์ แลในชมพูทวีปแบ่งเป็นสิบเอ็ดส่วน ๆ หนึ่งพระองค์อยู่ สิบส่วนนั้นให้พระราชโอรสอยู่องค์ละส่วน พระราชกุมารผู้ใหญ่เป็นมหาอุปราช อยู่จำเนียรนานมาพระราชบิดาถึงชิวงคล พญาอุปราชก็ได้เสวยราชสมบัติแทนพระบิดานั้น แลพระราชกุมารทั้ง ๑๐ พระองค์ก็ไปมาหากันเป็นนิจ ครั้นนานมาพระราชกุมารทั้งปวงมิได้ไปมาหากันต่างองคต่างอยู่ แลอยู่มาพระนัดดาพญามหาสมมุติราชทั้ง ๑๐ พระองค์ มีพระราชกุมารองค์ละสิบพระองค์เล่า แลเชษฐกุมารนั้นตั้งเป็นอุปราช แลกุมารอันดีพื้นนั้นก็แต่งตั้งเสวยราชในประเทศต่าง ๆ กัน ครั้นนานมาพระราชบิดาถึงชิวงคล แลพญาอุปราชได้มูรธาภิเศกเอกราชสมบัติแทนพระราชบิดา ก็ยังไปมาหากันเป็นนิจ แลพระมหากษัตริย์ทั้งร้อยเอ็ดพระองค์นั้นเป็นลำพันทญาติราชสุวิงษเดียวกัน ครั้นนานมาต่างองคต่างทรงพระชะราภาพ จะไปมาหากันนั้นมิได้ต่างองคต่างใช้ให้แต่มหาอำมาตย์ไปมาจำนูลทางพระราช

(๑) ดันละบับ และ ข เขียนว่า ไซ้ แก้วตาม ก

พระธรรมสาตร

๑๑

ไม้ตรีสำพันทญาติ แลอำมาตย์ผู้ใหญ่เคยใช้ไปมานั้นก็ถึงกาล
 ทุพลาภาพ เจ็ดวันจึงไปมาที่หนึ่ง ครั้นอยู่นานมาต่อบ้างหนึ่งจึง
 ไปหนึ่งตราบเท่าจนไปมาหากันมิได้ จึงพระราชบุตร
 แลพระราชนัดดาอันสืบมานั้นก็มิรู้ว่าเป็นพระบรรณาธิการร่วมราช
 สूरวงษเดียวกัน ต่างองคต่างอยู่ในประเทศนั้นๆ อะหนึ่ง
 เครื่องศิริราชราชูประโภคก็ต่างกัน วิสัยเพศภาษาก็ต่างกัน
 ทั้งร้อยเอ็ดพระองค์ จึงเป็นร้อยเอ็ดภาษาตราบเท่าทุกวันนั้น
 เมื่อแรกตั้งมหาสมมุติราชสุริงษนั้น อายุศัมแห่ง
 มนุษย์ได้เอะสงไชยหนึ่ง

4

ครั้งนั้นท้าวมหาพรหมองค์หนึ่งชื่อว่าพรหมเทวะ จุด
 จากพรหมโลกย์ (๑) แล้วลงมาปะฐิสันธิกำเนิดในตระกูลมหา
 อำมาตย์ ซึ่งเป็นข้าบาทสมเด็จพระเจ้ามหาสมมุติราช ครั้น
 วัฒนาอายุศัมสืบห้าปีได้ที่แทนบิดา นานมาเห็นสัตว์ทั้ง
 หลายได้ความทุกข์ยากลำบากด้วยวิวาทกัน บังเกิดความ
 นิบหายต่างๆ มีปราถนาจะให้สมเด็จพระเจ้าสมมุติราชตั้งอยู่
 ในทศพิชราชธรรมอันประเสริฐ จึงถวายบังคมลาออกไป
 บวชเป็นฤๅษีอยู่หิมวันตประเทศ ไกลบรรพตคุหาจำเรญ
 เมตดาภาวนา ได้เอะภิญญา ๕ อรรฐสมาบัติ ๘ บริโภคผล
 พฤกษาเป็นอาหาร มีบริวารคือเทพกนิรกนิรคนธรรพสุบรรณ
 บัณฑิตวาสุกรีนาคา มาบำเรอพระดาบศด้วยทิพยดุริยสังคีต

(๑) ก: พรหมมะโลกย์

เป็นนิจกาล อยู่มาวันหนึ่งบังเกิดลมพายุห่าฝนใหญ่ตกลงมา
แลเทวบุตรเทวดากินราก็ทั้งหลาย ต่างคนปลาศนา
การหนีไปสิ้น แต่นางเทพกษัตริย์คนหนึ่ง เข้ามาใกล้
ยังสำนักนี้แห่งพรหมเทวะฤษัณั้น พระพรหมเทวะฤษัณมี
ใจรักใคร่ในนางกษัตริย์เทพกษัตริย์นั้น จนมีครรภ์ได้บุตรคนหนึ่ง
ประกอบด้วยรูปโฉมโนมพรรณอันงาม นามกรชอภัทธระระ
กุมาร ครั้นนานมานางกษัตริย์เทพกษัตริย์นั้น มีครรภ์บุตรคนหนึ่ง
อีกเล่า นามกรชชื่อว่าเจ้ามนโสรกุมาร บุตรทั้งสองนั้น
ย่อมประกอบด้วยสติปัญญา บิดามานดาว่ากล่าวสั่งสอนให้
บวคเป็นฤษัณก็บวคเจริญญาณได้อะภิญญา ๕ อรรฐสมบัติทั้ง ๘
ปฏิบัติบิดามานดาตามตราบเท่า จนบิดามานดาทั้งสองกระทำ
กาลกิริยาตาย

ครั้นอยู่มาเพลวันหนึ่งพระภัทธระดาบศนั้น ก็เหาะไป
ยังขอบจักรวาล ไปเขียนเอาอักษรอันเป็นเภททางคปรกรเล
อาคมเวททั้งปวงได้แล้วกลับมาภามะโนสารดาบศผู้นองชาย
ไปยังสำนักนิสมเด็จเจ้ามหาสมมุติราช ถวายคำภีร์
เภททางคปรกรเลอาคมเวทนั้นไว้ ส่วนตัวภัทธระดาบศก็ละ
เภทฤษัณออกเป็นราชปโรหิตสั่งสอนสมเด็จเจ้ามหาสมมุติ
ราช ฝ่ายมนโสรดาบศก็ตาม^(๑) พยายามออกทำราชการด้วย
จึงสมเด็จเจ้ามหาสมมุติราชตั้งมนโสรนั้นให้เป็นใหญ่ในที่
ยังคัมภัญชาภิจคติมุขทั้งปวง แลมนโสรอำมาตยบังคับ

(๑) ๓: คำว่า ก็ตาม ขาดไป

พระธรรมสาตร

๑๓

เนื่อความทั้งปวงโดยยุดิธรรม แลเทวดาทังหลายก็ปราย
สุวรรณรัชฎะเข้าตอกคอกไม้เป็นเครื่องสการบูชาแก่มะโนสาร
อำมาตยนั้น

ครั้นอยู่มาบุรุษสองคนกระทำไร่แดงโกล้กัน เมื่อปลุก
แดงนั้นเอาดินภูตเป็นถนนกลาง แดงก็เลื้อยพาศผ่านข้าม
ถนนเข้าคิดเนืองเป็นอันเดียวกัน เมื่อเป็นผลนั้นบุรุษทั้งสอง
ต่างคนต่างเกบแดง จึงเกิดวิวาทวาทากันมายังมะโนสาร
อำมาตยให้บังคับคดีนั้น มะโนสารอำมาตยจึงบังคับว่าไร่แดง
มีถนนกลาง แลแดงอยู่ในไร่ของผู้ใดก็เป็นของผู้นั้น มะโน
สารอำมาตยบังคับคดีไม่เป็นธรรม บุรุษผู้นึงมีเต็มใจจึงเอา
คดีไปกราบทูลแก่พญาสมมุติราช ๆ จึงใช้อำมาตยผู้นึงไป
พิจารณาต้นแดงอันข้ามถนนนั้น จึงอำมาตยผู้นั้นเลิกต้นแดง
ขึ้นดูไปตามปลายยอด จึงกลับเอายอดมาไว้ตามต้น บุรุษทั้ง
สองก็สรรเสริญสมเด็จพระเจ้ามหาสมมุติราชว่าพระองค์บังคับ
บัญชาเป็นธรรมแล แลมนุษย์ทั้งหลายตนินินทามะโนสาร
อำมาตย ว่าถึงแก่อะคติ ๔ ประการบังคับคดีมิเป็นธรรม เทวดา
จึงไม่สการบูชาดังแต่ก่อนนั้น ด้วยมะโนสารอำมาตยกอบปร
ด้วยอกุศลจิตร มีโนสารอำมาตยจึงดำหริว่าเรานมีสันดานกอบ
ปรด้วยโมหาคติ ครั้นรำพึงตั้งนั้นก็สังเวศสลดจิตรคิดอับ
ประหยดอดสุแก่ห่มุ่มนุษย์ทั้งหลายแล้วหนีออกไปบวชเป็นฤษี
จำเริญภวานาก็ได้อภิญญา ๕ อรรฐสมาบัติ ๘ รูวารจิตรแห่งมนุษย์
ทั้งปวง เหตุตั้งนั้นมนุษย์ทั้งปวงก็ยินดีด้วยมะโนสารฤษีๆ

มีความวิตกที่จะให้พระมหากษัตริย์เจ้ากอบปรด้วยทศพิชราช
 ธรรม ๑๐ ประการจึงเหาะไปยังกำแพงจักรวาล เหนบบฟ้าคำภีร์
 พระธรรมสาตราอันคำภีร์ภาพเป็นลายลักษณอักษรปรากฏอยู่ใน
 ในกำแพงจักรวาลมีประมณฑลที่เท่ากายกษสสาร มะโนสาร
 ฤษัจึงกำหนดบาปนั้นแม่นยำจำได้ แล้วกลับมาแต่งเป็น
 คำภีร์พระธรรมสาตรา

เหตุตั้งนั้นคำภีร์พระธรรมสาตราเป็น สมุหบดีธรรมช่อ
 มโนสาร ๆ ฤษัสั่งสอนพระเจ้ามหาสมมุติราชๆก็ตั้งอยู่ในราช
 ธรรม ๑๐ ประการทรงเบญจางคิกะศีลเป็นปรกติศีล แต่อัชชะฉวาง
 คิกะศีลเป็นอุโบสถศีล เมตตากฤษณาแก้สัตว์ทั้งปวง แล้ว
 ทรงพระอุสาหะมะนะสิการะซึ่งคำภีร์พระธรรมสาตราเป็นนิจ
 กาล ทรงประพฤชธรรม ๔ ประการ คือพิจารณาซึ่งความชอบ
 ความผิดแห่งผู้กระทำให้เป็นประโยชน์แลมิได้เป็นประโยชน์
 แก่พระองค์ ๑ ทนุกระบารุงซึ่งบุทคลผู้มีศีลสัตย์ ๑ ประมุขมาซึ่ง
 พระราชทรัพย์โดยยุติธรรม ๑ รักษาพระนครราชเสมาให้สุข
 เกษมโดยยุติธรรม ๑ เป็น ๔ ประการ แลตั้งอยู่ในราชกิจ
 ประเพณีมิได้ขาด คือเวลาสันทโยบาททรงฟังสัทสังคีตดุริย
 ดนตรี แล้วทรงฟังนินยายบุราณราชประเพณีใน ประถมยาม
 ครั้นมัชฌิมยามทรงฟังยุติธรรมประเพณี ครั้นปัจฉิมยามเสด็จ
 เข้าที่พระกรลาบันทมบรมสุขไสยาสน์โดยควรแก่เวลา ครั้นตื่น
 จากที่พระบันทมชำระพระทนต์ บ่ายพระภักตรไปโดยบุรพทิศ
 มิให้ดำหรัศตวรรษพระราชบริหารด้วยประการใด ๆ อะหนึ่งไม้

พระธรรมสาตรา

๑๕

ศรีพระทนต์นั้นยาวประมาณสิบสององคุลีแลเอาไม้พรรณอันมี
หนามอันมียาง ครั้นชำระพระทนต์เสร็จแล้วให้เอาไม้ศรีพระ
ทนต์นั้นไปไว้ยังภูมสถานอันเป็นที่บริสุทธิ

อะหนิงกรณสรงพระภักตรแล้วเสด็จเข้าทนมัสการพระ
ศรีรัตนไตรแลเทพยดาผู้วิเศษแลพระบิดุเรศราชชนนีเสร็จแล้ว
ทรงเครื่องพระราชบัลลังก์การะวิภูสิต แยมพระโอบธุ
ตรัสบริหารสำราญราชหฤไทยแล้ว เสด็จสถิตยยังพระราช
อาสนอันประเสริฐ ทอดพระเนตรบุทคล ๔ จำพวก คือแพทย
แลโหรราชสุริวงษ แลบัณฑิตยผู้มีปัญญาตรัสปราไซยด้วย
ตระกุลทั้ง ๔ โดยสมควรแล้วเสด็จยังสำราญพินิจนัย พร้อม
ด้วยหมู่มุขมนตรีกระวีราชปโรหิตาโหรจารย์ผู้อยู่ในศีลสัง
ค้ำรงพระไทยพึงอรรฐคดีซึ่งกระลาการพิจารณาโดยยุติธรรมนั้น
เป็นแ้วนแก้ว แล้วเอาคำภีร์พระธรรมสาตราเป็นพระเนตร ดู
เทศกาลบ้านเมืองโดยสมควรแล้ว จึงเอาพระกรเบืองขวา
คือพระสะตีสัมปะชัญญะทรงพระขรรคแก้ว คือพระวิจารณ์ะ
บัญญัติวินิจฉัยตัดข้อคดีอนาประชาราษฎรทั้งปวงโดยยุติธรรม

กล่าวพระราชพงษาวดาลสมเด็จ พระเจ้ามหาสมมุติราช
แลอุบัติเหตุแห่งคำภีร์พระธรรมสาตราโดยสังเขปกียุติแต่เท่านั้น

5

แต่นั้นจักกล่าวลักษณะผู้จะเป็นกระลาการ โดยบาฬีคำภีร์
พระธรรมสาตราว่า

พ.ศ. 2476 สถาปนาสาธารณรัฐ ผ่านร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

พ.ศ. 2477 มีประกาศแต่งตั้งให้หลวงประดิษฐมนูธรรมเป็นผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัย และสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เสด็จเป็นองค์ประธานในพิธีสถาปนามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองในวันที่ 27 มิถุนายน

พ.ศ. 2481-2482 มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง (มทก.) โดยผู้ประศาสน์การได้มอบหมายให้ ร. แลงการ์ดเป็นผู้รวบรวมกฎหมายทุกเรื่องตามฉบับหลวงมาจัดพิมพ์เป็นหนังสือ 3 เล่ม ใช้ชื่อว่า "ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ 1 จุลศักราช 1166" ฉบับพิมพ์ครั้งนี้ นับเป็นครั้งแรกที่ได้พิมพ์กฎหมายครบถ้วนตามฉบับหลวงและได้ตรวจสอบให้ถูกต้องตรงกับฉบับหลวงมากที่สุด³

การที่มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง โดยการสนับสนุนของนายปรีดี พนมยงค์ (หลวงประดิษฐมนูธรรม) ผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัย ได้จัดพิมพ์ "ประมวลกฎหมาย รัชกาลที่ 1" สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์เกี่ยวโยงอันลึกซึ้งถึงที่มาและความหมายของ "กำเนิดของกฎหมาย-นามบรรดาศักดิ์-มหาวิทยาลัย" ที่ควรได้พิจารณา

คัมภีร์พระธรรมศาสตร์ตามที่ปรากฏในกฎหมายตรา 3 ดวง ยังคงเป็นที่ถกเถียงกันว่ามีที่มาจากแหล่งใด (อินเดีย-พม่า-มอญ หรือพัฒนาขึ้นเป็นการเฉพาะในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) ในอินเดียโบราณใช้คัมภีร์พระธรรมศาสตร์เป็นคำร่ำหลักในการกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรม และอาจเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า "มนูธรรมศาสตร์" หรือ "ธรรมศาสตร์ของพระมนู"⁴

มนู หมายถึงผู้เป็นตัวแทนของ มนุษย์ เป็นบิดาของมนุษย์ชาติ หรือผู้ให้กฎหมายเป็นคนแรก

ธรรมศาสตร์ มาจากคำว่า "ธรรมะ" (หน้าที่) กับ "ศาสตร์" (วิชาความรู้)

เมื่อพิจารณาจากเนื้อความใน "พระธรรมศาสตร์" ฉบับที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นผู้จัดพิมพ์ขึ้นตามกฎหมายเก่าของสยาม พระมนู (พระมนัสสาร) เป็นอำมาตย์ของพระเจ้ามหาสมุทรราช ส่วนที่มาของ "พระธรรมศาสตร์" นั้นมีสาเหตุมาจากความผิดพลาดบกพร่องในการตัดสินคดีความเรื่องไร้แดงของพระมนัสสารจนเกิดข้อถกเถียงและเกิดความอับอายต้องหนีไปบวชเป็นฤๅษี เมื่อพระมนัสสารได้ทบทวนและเกิดความวิตกกังวลถึงสิ่งที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต จึงได้เหาะไปยังกำแพงจักรวาลและพบคัมภีร์พระธรรมศาสตร์เป็นลายลักษณ์อักษรจารึกอยู่ จึงได้จดจำและนำมาแต่งขึ้นเพื่อมอบให้เป็นหลักเพื่อการใช้พิจารณาปกครอง "ประชาราษฎร์ทั้งปวงโดยยุติธรรม"

"พระธรรมศาสตร์" คือที่มาแห่งความยุติธรรมที่ได้รับการบัญญัติไว้แล้ว โดยผู้ที่นำหลักการดังกล่าวมามอบให้แก่อำมาตย์คือมนู มนุษย์ผู้ซึ่งแม้จะมีความผิดพลาด แต่ก็มีคุณละอาย และในขณะที่เดียวกันก็มีเจตจำนงมุ่งมั่นที่จะสถาปนาความยุติธรรม ความเป็นธรรม และความสุขสมบูรณ์ให้กับมนุษย์ชาติ

และนี่คือนัยของที่มาแห่งชื่อมหาวิทยาลัยอันเกี่ยวพันกับนามบรรดาศักดิ์ของผู้ประศาสน์การ ดวงตราประจำมหาวิทยาลัย และจิตวิญญาณของการแสวงหาหลักการของความเป็นธรรมที่สืบทอดต่อมายังนักศึกษาและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ตลอดระยะเวลา 78 ปีที่ผ่านมา

³ มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง, จัดพิมพ์, ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ 1 จุลศักราช 1166 เล่ม 1-3, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรนิติ 2481-2482. อ้างใน คำขรรค์เสียงสังขธรรม, กฎหมายตราสามดวง : ฉบับพิมพ์มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง แก้ไขปรับปรุงใหม่ กรุงเทพฯ : สถาบันปรีดี พนมยงค์, 2548 หน้า (22) จำต้องกล่าวเพิ่มเติมไว้ในที่นี้ด้วยว่า ผู้ที่ชื่อนามกฎหมายเก่าของไทยว่า "กฎหมายตรา 3 ดวง" เป็นคนแรกคือ ปรีดี พนมยงค์ (ดู คำขรรค์, หน้า (45))

⁴ ปภัสสร เขียวบุญญา, จักรวาลวิทยาสยาม : การศึกษาที่มาของอำนาจทางการเมืองและกฎหมายในกฎหมายตราสามดวง วิทยานิพนธ์ปริญญาโทระดับบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551 หน้า 111-112

มหาวิทยาลัย
วิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

Handwritten text in Devanagari script at the top left.

Handwritten signature at the top center.

Handwritten signature at the top right.

Saburo Oketa
President, International University
of Japan

DR. T. D. PARDEDE
RECTOR OF NOMENSEN U.
NORT. SUMATRA

June 3rd, 1982

Handwritten signature and date: 10/5-67.

大来佐武郎

Handwritten signature: U. C. C. C.

Handwritten signature.

p.m. leyson

21. XI. 55.

P. V. Narasimha Rao

1-1-1942 Y. Yatabe

8. 4. 1993.

Director, International Students
Institute, Tokyo.

Handwritten signature in Devanagari script.

N. Okuda

Handwritten signature.

2. 2. 1973.

Handwritten signature and text: Mr. T. Hashigaki Military Judge

Noritake Tsuda
津田 敬武

Feb 11, 1942

7. 3. 1942

Yukichi Abe, Thai Room
阿部 勇吉

UNIVERSITY
TRA.

Handwritten text in Thai script, possibly a name or title.

Handwritten text in Thai script, possibly a name or title.

Handwritten text in Thai script, possibly a name or title.

Handwritten text in Thai script, possibly a name or title.

Handwritten text in Thai script, possibly a name or title.

Handwritten text in Thai script, possibly a name or title.

Japan คณะเกษตร

19.3.43

S. Chatterjee

関野房夫

大東亞

H. Sekino

鶴見清彦

Japan

K. Tamami

今西田氏

大田氏

村岡清

義子

Matsunaga

松本馨

Kaom Matsunoto

松本馨

松本

Dec. 22, 1943

Tadao Kunitomo

子友忠夫

Misuno

Handwritten text in Thai script, possibly a name or title.

M. Ba-Ham

Handwritten text in Thai script.

Handwritten text in Thai script, possibly a name or title.

สมุดลงนามผู้มาเยือนมหาวิทยาลัย

Handwritten text in Thai script, possibly a name or title.

Handwritten text in Thai script, possibly a name or title.

Handwritten text in Thai script, possibly a name or title.

พ.ศ. 2475

การเปลี่ยนแปลงการปกครอง

งานฉลองรัฐธรรมนูญ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2475

วันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2476

เปิดการประชุมสภาผู้แทนราษฎร สมัยที่ 2 วาระ 4 มีการพิจารณาลงมติผ่านร่าง พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ให้จัดตั้งมหาวิทยาลัย โดยให้โอนคณะนิติศาสตร์ และรัฐศาสตร์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และให้เปิดสอนปริญญาตรี โท และเอก ในรูปของตลาดวิชา หลักสูตรปริญญาตรี 3 ปี ต่อมาวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2476 พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง พ.ศ. 2476 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๔๗๖ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๐ หน้า ๑๐๐๗

พระราชบัญญัติ
มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง
พุทธศักราช ๒๔๗๖

นริศรานุวัดติวงศ์

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามพระราชกฤษฎีกาตั้งวันที่ ๑๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๖)

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ สั่งว่า

กรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
วันที่ ๘/๑๒/๖๖
ที่ที่ ศธ๑๔

ที่ ๑๐๓๓.๗๖๔๗๖

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

วันที่ ๖

มีนาคม

พุทธศักราช ๒๕๑๐

เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

หนังสือนายกรัฐมนตรีที่ ส. ๔๔๐๔/๒๕๑๐ ลงวันที่ ๖ กุมภาพันธ์

ศกนี้ เสนอร่างพระราชบัญญัติต่อสภาผู้แทนราษฎร เพื่อตรวจพิจารณา คือ

๑. ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

พุทธศักราช ๒๕๑๐

๒. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พุทธศักราช

๒๕๑๐. นี้

บัดนี้ที่ประชุมสภาฯ ได้ตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย

วิชาธรรมศาสตร์และการเมือง พุทธศักราช ๒๕๑๐ แล้ว ลงมติเห็นชอบ

ตามร่างซึ่งส่งมาพร้อมกับหนังสือฉบับนี้. ให้นำขึ้นถวายแก่ผู้สำเร็จราชการแทน

พระองค์ เพื่อทรงลงพระนาม และจัดการประกาศในราชกิจจานุเบกษา ไต่ถามสืบ

เป็นอันยุติไปไว้แล้ว

ฉะนั้นจึงเรียนยืนยันมา.

ขอแสดงความนับถือ

ศาสตราจารย์

เลขา. ส.ร.

ประสิทธิ์ งาม

ที่ ๑/๑๘๘

ศาลากลางจังหวัดสุพรรณบุรี

วันที่ ๑๑ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๘๗

กรรมการจังหวัดสุพรรณบุรี เรียน เลขาธิการมหาวิทยาลัย

เนื่องจากหนังสือกระทรวงธรรมการที่ ก.๑๕๑๕/๒๔๘๗ ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม ศกนี้ เรื่องให้กรรมการจังหวัดช่วยเหลือ ในการรับสมัครนักเรียนมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการ เมืองพร้อมกับส่งระเบียบการไปให้ปฏิบัติ

เรื่องนี้ ทางมหาวิทยาลัยยังมีได้จัดส่งแบบพิมพ์ใบสมัคร ไปเพื่อจำหน่ายแก่ผู้ขอสมัคร เวลานี้มีผู้ประสงค์จะสมัครเรียน หลายราย ฉะนั้นขอได้โปรดส่งแบบพิมพ์ใบสมัครมาให้ด้วย ส่วน ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวแก่กิจการนี้ทั้งสิ้น จะขอหักจากจำนวน เงินค่าธรรมเนียมของมหาวิทยาลัย

*พิมพ์ใบสมัคร
แจกจ่ายให้
ผู้สมัคร
ที่จังหวัดสุพรรณบุรี*

อนึ่ง ตามความในข้อ ๔ หน้าที่กรรมการจังหวัดที่ได้ แจ้งรายนามของผู้สำเร็จแล้วจากสถานศึกษาต่าง ๆ ซึ่งโอน มาขึ้นมหาวิทยาลัยนี้หรือซึ่งกำลัง เรียนอยู่และประสงค์จะเรียน- ต่อมานั้น เวลานี้มีผู้แสดงความประสงค์ ๑ รายคือ หลวงอนุการ- สारบรพ นอกจากนั้นมีผู้ยื่นใบแสดงความประสงค์อีก ๑ ราย คือ นายเทพ โชติบุฉิต เมศิพันธ์ิขย์ ซึ่งได้จัดส่งมาพร้อมหนังสือ นี้แล้ว

ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณา

ta donet...

លេខកញ្ចប់ការកត់សម្រេច
 រំលឹក ២១ / ៣ / ៧២
 រំលឹក ២០៧៥

ទី ៣២១/២៤៧៧

มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

วันที่ ๒๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๗๗

เรื่องพิธีเปิดมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

นายคณะกรรมการมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง
 เรียน นายกรัฐมนตรี

ด้วยคณะกรรมการมหาวิทยาลัยได้ลงมติเห็นชอบว่าควรให้มีพิธีเปิด
 สมัยการศึกษาวิชาในมหาวิทยาลัย เป็นปฐมสมัย ในวันที่ ๒๗ เดือนนี้ และในการนี้
 จะให้มีพิธีเปิดมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองด้วย จึงได้กำหนดให้มีพิธี
 พอสสมควร ในการนี้คณะกรรมการฯ ใครจะขอความอนุเคราะห์รัฐบาลกราบทูลผู้
 สำเร็จราชการแทนพระองค์ เสด็จมาทรงกระทำพิธีเปิดเพื่อเป็นเกียรติยศแก่มหาวิทยา
 าลัยด้วย มีกำหนดการดังนี้ ในวันที่ ๒๗ เดือนนี้ เวลา ๑๗ นาฬิกา ผู้ประศาสน์การ
 มหาวิทยาลัยจะได้อ่านประกาศบรรยายข้อความโดยสังเขป อันเกี่ยวเนื่องด้วยกิจการ
 แห่งมหาวิทยาลัย ครั้นแล้วผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ จะได้ไปรุดเกล้าฯ ประ
 ทานกระแสรพระราชาดำรัส แล้วผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยจะได้กราบทูลอัญเชิญให้
 ทรงเปิดแพรคลุมป้ายจารึกนามมหาวิทยาลัยเป็นเสร็จพิธี.

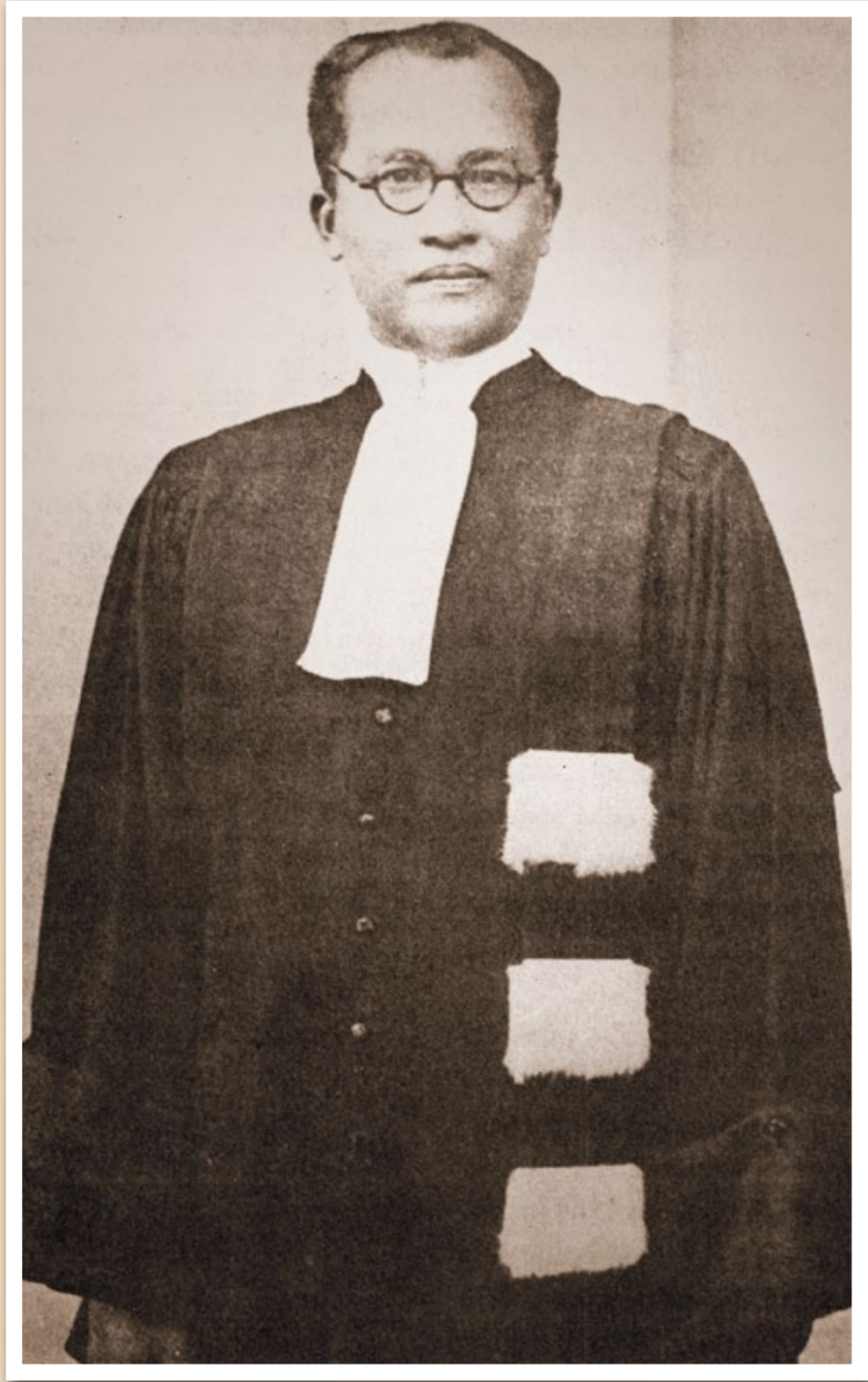
จึงเรียนมาเพื่อได้โปรดกรุณาดำเนินการไปตามนี้ด้วย.

ควรมีควรแล้วแต่จะกรุณา

วันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2477

ประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการโดยตำแหน่ง
และกรรมการโดยคุณวุฒิ แต่งตั้งให้หลวง
ประดิษฐ์มนูธรรมเป็นผู้ประสานกิจการ
มหาวิทยาลัย และ คร.เคื่อน บุนนาค
เป็นเลขาธิการ

วันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2477

มีการจัดประกวด "เขียนภาพ
เครื่องหมายของมหาวิทยาลัย"
โดยมีผู้ส่งเข้าร่วมประกวด
จำนวน 11 ราย ในบางราย
เขียนคำอธิบายความหมายของ
สัญลักษณ์ไว้อย่างละเอียด

๓๖

จดหมายจากหอจดหมายเหตุ
ศิริราชบุรี

สำนักงานศิลปวัฒนธรรม

ตราของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง

บนปกหน้าหมวก

สำหรับติดเสื้อ เบรเซอร์

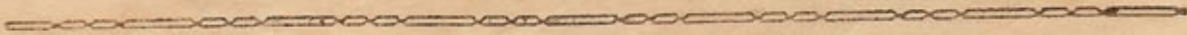

สำหรับนิสิต ม.ธ.ก. ติดรังดู

ตราข้างบนนี้ อักษรย่อภายในวงกลม ค. คือมหาวิทยาลัย ธ. คือธรรมศาสตร์ และ-
การเมือง. รัศมีเบื้องบน คือแสงสว่างแห่งปัญญาการ ลีรีปิ่นภายในใต้ คือชาติไทย - - - -

เขียนที่ สามด้าวอินท

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. ๒๕ _____

๒๗
๒๕
๗
๒
๕
๖

๒๕๖๖

อมรินทร์

อมรินทร์

(๖)

๒๒๓

๒๒๓

๒๒๓

1

ม.ธ.ก

ข้าพเจ้าขอโอนลิขสิทธิ์ในเครื่องหมายของ
มหาวิทยาลัย ๕ แบบนี้ให้คอมหาวิทยาลัยวิชาธรรม
ศาสตร์และการเมือง .

อดิศักดิ์

๕๕๑ บางขุนพรหมเหนือ พระนคร .

จากชื่อ คม: กุณฑล แทนที่คำที่เคยใช้ว่าใบลานแล้ว
 ๓๓๖๓ คม: กุณฑล ซึ่งมาจากคำนี้ก็ได้ในสมัยก่อน
 ๓๓๖๓ คม: กุณฑล หรือชื่ออื่น (ใบลานกุณฑล)
 ๓๓๖๓ คม: กุณฑล (ใบลานกุณฑล)
 ๓๓๖๓ คม: กุณฑล (ใบลานกุณฑล)
 ๓๓๖๓ คม: กุณฑล (ใบลานกุณฑล)
 ๓๓๖๓ คม: กุณฑล (ใบลานกุณฑล)
 ๓๓๖๓ คม: กุณฑล (ใบลานกุณฑล)
 ๓๓๖๓ คม: กุณฑล (ใบลานกุณฑล)
 ๓๓๖๓ คม: กุณฑล (ใบลานกุณฑล)
 ๓๓๖๓ คม: กุณฑล (ใบลานกุณฑล)
 ๓๓๖๓ คม: กุณฑล (ใบลานกุณฑล)

๒. ผู้ริเริ่มเขียนตัวอักษรแบบใหม่ นี้ คือ: ใซง
 ๓๓๖๓ คม: กุณฑล (ใบลานกุณฑล)
 ๓๓๖๓ คม: กุณฑล (ใบลานกุณฑล)
 ๓๓๖๓ คม: กุณฑล (ใบลานกุณฑล)
 ๓๓๖๓ คม: กุณฑล (ใบลานกุณฑล)
 ๓๓๖๓ คม: กุณฑล (ใบลานกุณฑล)
 ๓๓๖๓ คม: กุณฑล (ใบลานกุณฑล)
 ๓๓๖๓ คม: กุณฑล (ใบลานกุณฑล)
 ๓๓๖๓ คม: กุณฑล (ใบลานกุณฑล)

๓. ผู้ริเริ่มเขียนตัวอักษรแบบใหม่ นี้ คือ: ใซง
 ๓๓๖๓ คม: กุณฑล (ใบลานกุณฑล)
 ๓๓๖๓ คม: กุณฑล (ใบลานกุณฑล)
 ๓๓๖๓ คม: กุณฑล (ใบลานกุณฑล)
 ๓๓๖๓ คม: กุณฑล (ใบลานกุณฑล)
 ๓๓๖๓ คม: กุณฑล (ใบลานกุณฑล)

๔. ในหนังสือ...
 ๓๓๖๓ คม: กุณฑล (ใบลานกุณฑล)
 ๓๓๖๓ คม: กุณฑล (ใบลานกุณฑล)
 ๓๓๖๓ คม: กุณฑล (ใบลานกุณฑล)
 ๓๓๖๓ คม: กุณฑล (ใบลานกุณฑล)
 ๓๓๖๓ คม: กุณฑล (ใบลานกุณฑล)

๕. ผู้ริเริ่มเขียนตัวอักษรแบบใหม่ นี้ คือ: ใซง
 ๓๓๖๓ คม: กุณฑล (ใบลานกุณฑล)
 ๓๓๖๓ คม: กุณฑล (ใบลานกุณฑล)
 ๓๓๖๓ คม: กุณฑล (ใบลานกุณฑล)
 ๓๓๖๓ คม: กุณฑล (ใบลานกุณฑล)

วันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2477

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เสด็จเป็นองค์ประธานในพิธีสถาปนามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง โดยในปีแรกมีผู้สมัครเข้าเรียน 7,094 คน (ในขณะที่ปี พ.ศ. 2475 มีนักศึกษาจบจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยซึ่งเป็นสถาบันระดับอุดมศึกษาแห่งเดียวของประเทศในขณะนั้นเพียง 68 คน)

ใบสมัคร

มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

(พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นผู้กรอกชื่อน)

ใบสมัครที่ ๗ เดือนวันที่ ๑๗ / ๕ / ๒๔๗๗

รับวันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๔๗๗ สถานที่

[Signature]
พนักงานผู้รับ

[Signature]
ผู้ประกาศนการ

เขียนที่ การอำเภอคลองกระแซง

วันที่ ๑๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๗

ข้าพเจ้า นาย..... - นาย อ้นวิชา ๑๖๖๓

บ่งคับ เกิดเมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๓

เขตอาศัย ๒๕ ปี เป็นบุตร นาย อ้น อีสาน บิดา นาง ลือ อีสาน มารดา

ซึ่งเขตอาศัยที่ตำบล คลองกระแซง อำเภอ คลองกระแซง จังหวัด เพชรบุรี

บิดามิหัตถ์ฐาน

ข้าพเจ้า ได้เรียนวิชา ในสำนัก

ได้รับความผ่อนผันตามความในมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์

สำหรับ สอบไล่ได้ชั้น

และการเมือง เพราะมีคุณสมบัติ ตามมาตรา ๓๗ วรรค ๒ แห่งมาตรา (๓) แห่งพระราชกฤษฎีกา

ปรากฏแจ้งในใบสำคัญ

เขตอาศัยที่บ้านเลขที่ อำเภอ คลองกระแซง จังหวัด เพชรบุรี

มีอาชีพ

ข้าพเจ้าขอสมัครเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ยินยอมปฏิบัติตามระเบียบการและข้อบังคับของมหาวิทยาลัยทุกประการ

ผู้รับรองความประพฤติ คือ นาย ชลอ กัลลภเมธี

ข้าพเจ้าได้ตั้งใบรับรอง ใบสำคัญ วัน เดือน ปีเกิด ใบสำคัญแสดง และรูปถ่าย

ขนาด ๓๕ X ๒๕ นวัตกรรมมาพร้อมกับใบสมัคร

(ลงนาม) (ผู้สมัคร)

หมายเหตุ

จังหวัดเลย

วันที่ ๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

คณะนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และกาาร เมืองในจังหวัด
เลย เรียน รองอำมาตย์โท ขุนพิศาลวรวิทย์ กรรมการจังหวัด
เลย ขอได้นำความขึ้นกราบเรียนผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัย .
ด้วยตามระเบียบการสอบไล่วิชาธรรมศาสตร์และกาาร เมือง
วางทางการสอบไล่ไว้ปีละ ๓ ครั้ง กำหนดสถานที่สอบไล่ณะที่
กรุงเทพฯ แห่งเดียว แต่มีเงื่อนไขว่า ถ้ามีนักศึกษามากกว่าที่สอบ
คน จะให้ส่งกรรมการไปเปิดสนามสอบที่จังหวัดซึ่ง เคยตั้งมณฑล เดิม
สำหรับปวงศึกษาในจังหวัดเลย ก็จำต้องเข้าไปสอบที่จังหวัดอุดร
ธานี .

การที่จะให้เหล่านักศึกษาเข้าไปสอบณะที่จังหวัดอุดรธานีก็ดี
หรือจะให้เข้าไปสอบณะที่กรุงเทพฯ. ก็ดี ย่อมไม่เป็นการไม่สะดวก
แก่เหล่านักศึกษาด้วยประการทั้งปวง กล่าวคือ .

(๑) การคมนาคมระหว่างจังหวัดเลยกับจังหวัดอุดรธานี ไม่
สะดวกด้วยเส้นทางทุรกันดาร ต้องเดินทางผ่านป่าดงพง เขาซึ่ง
กอร์ปด้วยไข้มาแล เรืออย่างร้ายแรง ตลอดทั้งยานพาหนะที่ใช้รับขึ้น
ไปมาก็ไม่สะดวก เพราะต้องใช้พาหนะโคเกวียนเดินทางอย่างน้อย
๗ วัน ระยะเวลาเดินทางนอกจากประสมไข้มาแล เรืออย่างร้ายแรง
แล้ว ยังต้องผจญภัยกับสัตว์ป่าที่ร้ายด้วย ย่อมไม่เป็นการปลอดภัย
ภัย หรือจะเข้าไปสอบในกรุงเทพฯ ก็ต้องเดินทางจากจังหวัดเลย
ไปจังหวัดขอนแก่นอย่างน้อย ๔ - ๑๐ วัน หนทางที่ไปก็มีสภาพ
เช่นเดียวกับหนทางระหว่างจังหวัดเลย ไปจังหวัดอุดรธานี .

(๒) การแยกบุคคลออกจากครอบครัวไปเดินทางไกลเช่นนี้
 บ่อม เป็นการกระทบกระทั่งถึงเศรษฐกิจแห่งครอบครัว เพราะต้อง
 เพิ่มกำลังการใช้รายขึ้นเป็น ๒ แรง และนักศึกษาส่วนมากเป็นผู้มี
 ฐานะรายได้น้อย บ่อมเป็นการเคียดร้อน และไม่เหมาะสมกับสภาพ
 ของเศรษฐกิจในสมัยนี้ ยิ่งกว่านั้นในท้องที่จังหวัดเลยคามปกติ
 เป็นจังหวัดที่มีกระบวนอาหารบริโภคเพียงพอประจำอยู่แล้ว ถ้ายิ่งแยก
 ก็นำรายในครอบครัวขึ้นเป็น ๒ แรง ก็ยิ่งเคียดร้อนเป็นส่วนทวีคูณ

(๓) ส่วนมากของ เหล่านักศึกษาในจังหวัดเลย เป็นข้าราชการ
 นัยแต่ชั้นเสมียนพนักงานขึ้นไปถึงหัวหน้าแผนก และประจำ
 แผนกคามปกติมีราชการประจำที่คงทำอยู่แล้ว ถ้าจะโปรดให้ไป
 สอบที่จังหวัดอุดรธานี หรือที่กรุงเทพฯ ปีละ ๒ - ๓ ครั้ง ก็จำต้อง
 ลาราชการปีหนึ่งอย่างน้อย ๓ - ๔ เดือน ทางราชการอนุญาตให้
 ข้าราชการคนหนึ่งลาได้ปีละ ๑ เดือน เมื่อลาเกินกำหนดก็จะต้อง
 ถูกตัดเงินเดือน ทั้งเสียเวลาราชการและเป็นการสุกความสามารถ
 ที่เหล่านักศึกษาระหว่างไปสอบได้ ข้อสำคัญก็คือจะไม่มีเจ้าหน้าที่ทำ
 ราชการเพียงพอระหว่างที่นักศึกษาต้องลาราชการเข้าไปสอบได้

(๔) การสอบได้เป็นการวัดความรู้ แม้จะเปิดนามสอบได้
 ณสถานที่ใด ๆ ก็ตาม เมื่อมีกรรมการสอบคัดเลือกแล้วให้เหล่า
 นักศึกษาระหว่างการทูลงเรียนในขณะสอบได้แล้ว ก็ย่อมสมประสงค์ของ
 การสอบได้ และเข้าใจว่าเป็นการทูลงช่วยวัดวัดที่ประสงค์ของการ
 ปลดของระบอบรัฐธรรมนูญซึ่งกำลังต้องการ เผยแพร่การเมืองแบบ
 ใหม่ให้แพร่หลาย จึงได้มีนักการเมืองที่สามารถเข้าดำเนินการของ

ด้วยเหตุผลทั้ง ๔ ประการดังได้เรียนมาแล้ว ข้าพเจ้า เหล่า
 นักศึกษามหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์และการเมืองในจังหวัดเลย ขอ
 ความกรุณาให้ทางมหาวิทยาลัยส่งกรรมการไปเปิดนามสอบไล่วิชา
 ธรรมศาสตร์ และการเมืองที่จังหวัดเลย เมื่อได้ชำระค่าธรรมเนียม
 เนียม นักศึกษามหาวิทยาลัยเสร็จแล้ว ผู้ใดจะสมัครสอบวิชาลักษณะ
 ใดในหมวด ๑ - ๒ แล้ว จะใ้ยื่นรายงานตามทางการต่อไป ทั้ง
 นี้การจะควรสถานีใด เหล่านักศึกษาในจังหวัดเลย หวังได้รับ
 ความกรุณาเป็นที่พึง /.

ควรมีควรแล้วแต่จะกรุณา.

อนุพรกษุภรดีทนอง

ผู้รับมอบอำนาจ เหล่านักศึกษาในจังหวัดเลย.

ข้อ 1

ผลของกรรมเป็นผลตามสมควรแล้วแต่การสั่งให้เป็นผู้ทำผิด ผิดคน
ที่ศาล: สั่งให้เป็นผู้ทำผิดแล้ว ผิดคนที่ไม่ปรากฏคำสั่งไปโดยไม่มี
ว่าแต่ศาลเลย ผู้ที่ไปรับไปเป็นผู้ทำผิดแล้ว ผิดคนที่ไม่ปรากฏคำสั่งไปโดยไม่มี
แต่: ย: เวลาที่: ๖ โมงเศษ ลงเรือจากท่า ผิดคนที่ไม่ปรากฏคำสั่งไปโดยไม่มี
กตขมาทักท้วงให้เพียง ๑ มี โผล่ตากไม่ในเรือเมื่อออกไปทาง หรือ
ทางซึ่งไปซึ่งสมควร หรือหนีกันซึ่งออกจากสถานที่ไปแล้ว
ไม่กลับมามหาศาล หรือต่อมารวมซึ่งออกจากที่เรือไปแล้วไม่
กลับในเวลาที่กำหนด

แต่กรรมนี้: ย: เวลาให้เริ่มหนีเมื่อออกจากเรือ
หากผิดคนหนีได้ซึ่งว่ามาอีก ก็ให้เริ่มหนีแต่ในที่ซึ่ง
ทางมา ให้เริ่มหนีแต่เมื่อวิ่งแล้ว ต่อหนีจากอันที่ หนีเวียน
ในจ.ม หนีมาเป็นอัน และให้หนีจากอันที่ซึ่งว่ามาครั้งแล้ว
นี้คือ

ศาล: สั่งให้เป็นผู้ทำผิดหรือไม่ใน ๗ วัน ในคดีที่
ของศาล ก่อนที่ศาล: สั่งให้เป็นผู้ทำผิดได้หรือเมื่อ
มีผู้ร้องขอ ผู้ที่ร้องขอคือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง - ในกรณีที่ผิดคน
หนี ตกศาลสั่งให้เป็นผู้ทำผิด ไปแก่: อัยการที่มีอำนาจร้องขอ
ให้ศาลสั่งให้ผิดคนที่อยู่ในขังคุกเดิมจึงขอผู้ทำผิดนี้ เป็นผู้
ทำผิดได้

ผิดคนที่ถูกศาลสั่งให้เป็นผู้ทำผิด ผิดคน
สั่งตกสิทธิอันกว่าทุกประการ และผู้ผิดคนนั้น อาจร้อง
ต่อศาลว่า ผิดคนที่ถูกศาลสั่งให้เป็นผู้ทำผิดนั้น ได้สมัคร
การใดๆ ที่ได้ระงับในระหว่างที่ผู้ผิดคนที่ถูกศาลสั่งให้เป็นผู้ทำ
ผิดนั้น ยังไม่กลับมามีคำสั่งให้ปล่อยจากกระทำการใดๆ

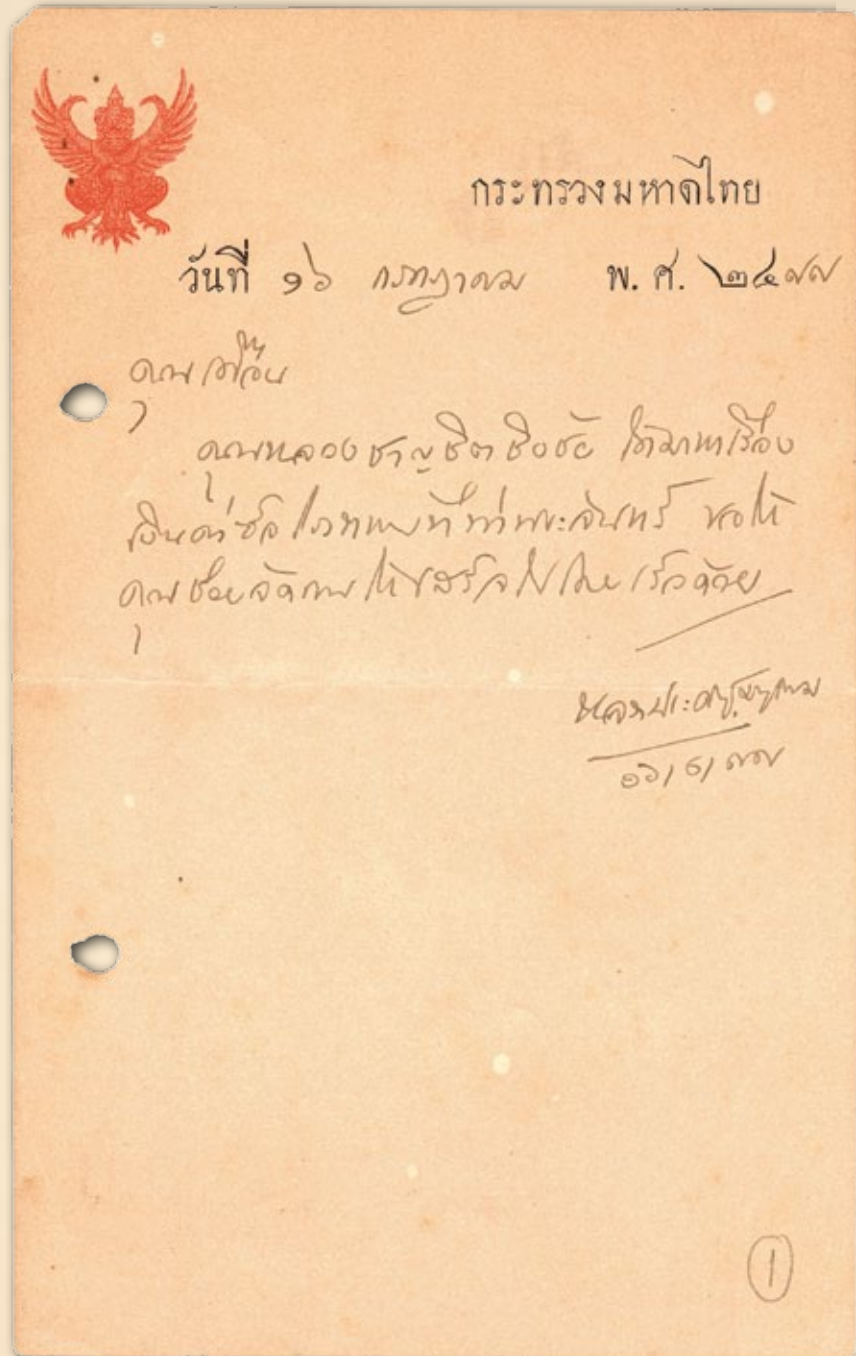

วันที่ 4 ธันวาคม
พ.ศ. 2477

ฟุตบอลประเพณีจุฬาฯ-ธรรมศาสตร์
ครั้งแรก

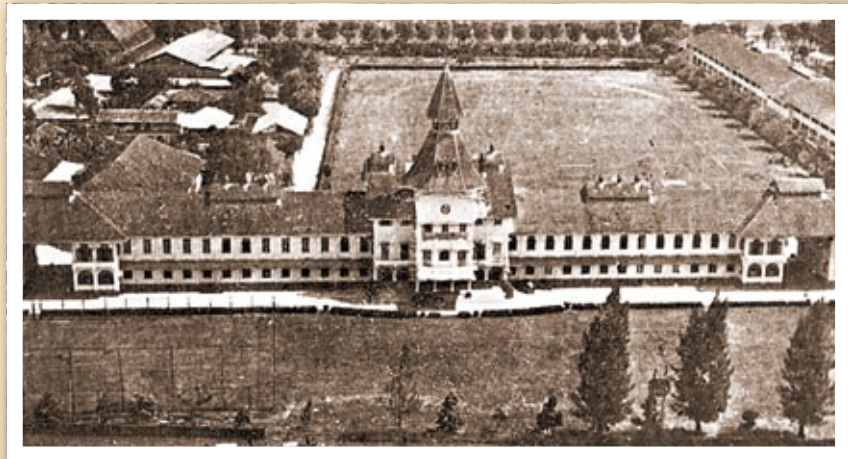

บรรยากาศฟุตบอลประเพณียุคแรก

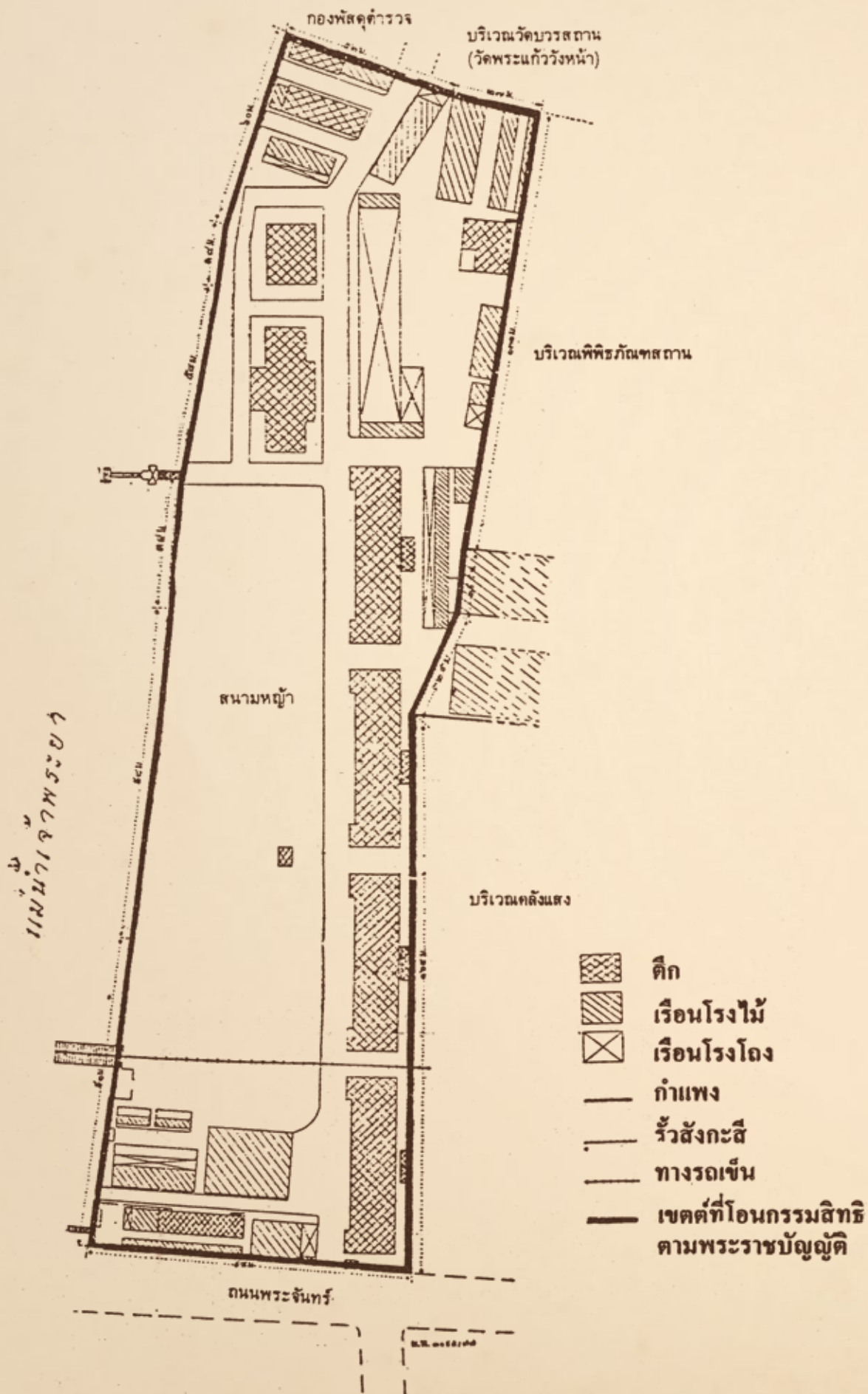

วันที่ 14 เมษายน พ.ศ. 2478

มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์
และการเมือง ได้รับกรรมสิทธิ์ที่ดิน
บริเวณโรงทหาร กองพันทหารราบ
ที่ 4 บริเวณเลียบบแม่น้ำเจ้าพระยา
ตั้งแต่ประตูท่าพระจันทร์ถึงประตู
ทางออกไปท่าพระอาทิตย์ และ
ในวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ. 2479
มหาวิทยาลัยได้รับสิทธิประโยชน์
จากที่ดินสาธารณสมบัติ บริเวณ
หลังอาคารตึกโคมทั้งหมดจนจรด
สนามหลวง

แผนที่บริเวณโรงทหาร ร.พ. ๔ ท่านพระจันทร์
 มาตรฐาน ๑ : ๑๐๐๐

มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองซื้อรถประจำมหาวิทยาลัยคันแรกที่รู้จักกันในนาม "ไอ้โกร่ง" เป็นรถฟอร์ดขนาดบรรทุกประมาณ 60 คน เป็นรถเนกประสงค์ที่รับใช้กิจการของมหาวิทยาลัยเป็นเวลายาวนานกว่า 20 ปี

PIANO

Handwritten musical score for piano, featuring a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 4/4 time signature. The score consists of 12 staves of music with various chords and melodic lines. The chords are labeled with letters and accidentals, such as Cm, G7, Fm7, Bb7, Eb7, and D7. The melody is written in a simple, accessible style, typical of a student exercise or a simple composition. The score ends with a double bar line and a repeat sign.

Printed at Kurusapha Ladprao Press by Nai Kallitkon Suthirakul

พ.ศ. 2478

ขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์)
ประพันธ์เนื้อเพลงมอญคู่คาวเป็นเพลง
สัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัย โดยใช้ทำนอง
เพลงไทยเดิม (ราตรีประดับดาว 2 ชั้น)

เพลงประจำ มหาวิทยาลัย

กานดา หงศวิมล

โดย รุณวิทย์มหาพร

สํานัก โนน หมาย ชู, เออ - - - ประเทศ ชาติ สํานัก

โนน หมาย ชู, เออ - - - ประเทศ ชาติ คุ้ม อำนาจ ปก

ครอง ใ้ บ่อง เฝือก, มา - - - เรา เป็น ไทย เรา รัก ไทย ชู ชา

ไทย ไม่ ขอม - ใ้ ใคร ชู ไ้ มา ล้าง เส รี่ ไทย

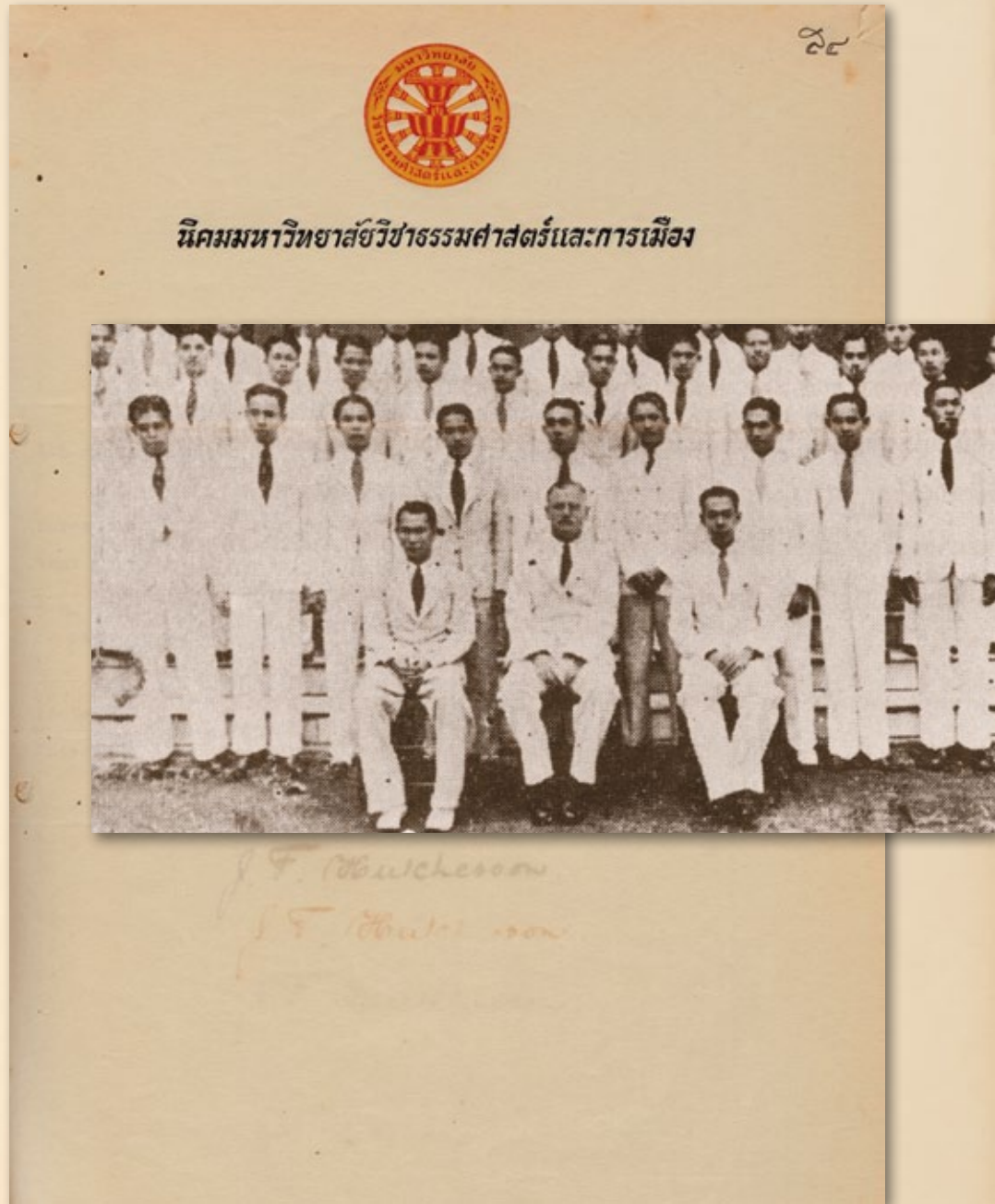
- ๑ สํานัก นูน จรรยาศาสตร์และการเมือง - ๗
- กอรุงเรอง สมบูรณเชคค ประเทศไทย
- มา - จรรยาศาสตร์ จรรยาศาสตร์ - การเมือง
- ไทยระเพอง ระรุงเรอง ก็เพระ การเมืองก็
- ๑ เหลองของเรา คือจรรยา ประจำคค - ๗
- แดงของเรา คือโลทค อทคใ้
- มา - เหลองกขี้แดง เหลองกขี้แดง เหลองกขี้แดง
- ทุกทุกแห่ง ทุกทุกแห่ง คัดลวัน เหลองกขี้แดง
- ๑ ชื้อว่าจรรยา แล้วเราเทค ใ้สมไทย - ๗
- ทุกออย่างไป งานหรือเล่น ค้องเป็นจรรยา
- มา - ไ้รักชาติ ไ้รักจรรยา เหมือนกขี้เรา
- จมาเข้า และไปรกเอา ใ้ช่วย เหลองกขี้แดง

๕๗

๕๗

๕๗

๕๗

วันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2478

เปิด “นิคมมหาวิทยาลัย” หรือหอพัก
นักศึกษา โดยในปีแรกมีนักศึกษาเข้าพัก
31 คน และมีศาสตราจารย์ เจ.เอฟ.
อัลเจสตัน หรือ ที่นักศึกษาเรียกว่า “เตี้ยอัล”
เป็นผู้อำนวยการ นิคมมหาวิทยาลัยตั้งอยู่
ได้เพียง 4 ปี ก็ยกเลิกไป

นิคมมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

ข้อ ๑. การชำระค่าสถานที่พัก นักศึกษาจะต้องชำระล่วงหน้าในระหว่างวันที่ ๓ ของทุกๆ เดือน ณ สถานที่ทำงานของมหาวิทยาลัยนิคม ถ้าในวันที่ ๓ ของเดือนนั้น ตรงกับวันอาทิตย์หรือวันหยุดราชการ การชำระเงินค่าที่พักนั้นเดือนนั้นจะคงเป็นวันเปิดทำงาน.

ข้อ ๒. ถ้านักศึกษาคณิศไม่ชำระค่าสถานที่พักเสร็จเรียบร้อยก่อนวันที่ ๒๑ ของเดือนใด จะถือว่าเป็นการฝ่าฝืน นักศึกษานั้นจะต้องออกจากมหาวิทยาลัยนิคมก่อนวันสิ้นเดือนของเดือนนั้น.

ข้อ ๓. จะไม่ยอมอนุญาตให้นักศึกษาคณิศหนึ่งคนใดเข้าทำการสอบไล่แข่งขันวิชาของมหาวิทยาลัย หากว่าไม่มีใบรับรองจากผู้จัดการมหาวิทยาลัยนิคมแสดงว่าหนังสือของนักศึกษานั้นซึ่งมีต่อมหาวิทยาลัยได้ถูกชำระเสร็จเรียบร้อยแล้วทั้งหมด.

ข้อ ๔. นักศึกษาคณิศหนึ่งคนใดซึ่งได้ถูกสั่งให้ออกจากมหาวิทยาลัยนิคมโดยเนื่องจากความผิดตามบทแห่งกฎข้อ ๒ แต่ทว่าความประพฤติอื่นๆ ของนักศึกษานั้นปรากฏว่าเรียบร้อยดีตลอด กรรมการจะไม่วินิจฉัยว่านักศึกษานั้นถูกขับไล่ออกจากมหาวิทยาลัย แต่จะถือว่านักศึกษานั้นได้ลาออกจากมหาวิทยาลัยนิคมด้วยใจสมัคร และกรรมการยินดีที่จะใคร่ครวญและพิจารณาอนุญาต หากภายหลังนักศึกษานั้นมีความปรารถนาจะสมัครเข้าพำนักในนิคมอีกต่อไป.

หมายเหตุ - กฎข้อ ๑ และ ๓ ให้ประกาศใช้ได้ทันที แต่สำหรับข้อ ๒ และ ๔ จะอนุมัติให้ใช้ได้ต่อภายหลังเมื่อเปิดประกาศกฎข้อบังคับนี้แล้ว ๓๐ วัน.

เจ. เอฟ. ฮัทเจสสัน

เวลา { ๖.๐๐ น. ถึง ๑๓.๐๐ น.
๑๕.๐๐ น. ถึง ๒๒.๐๐ น.

นิคมมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

๑ ตุลาคม ๒๔๘๐

เรื่อง "ลูกฟุตบอลโดนกระชากต่างแตก"

จาก ศาสตราจารย์ เจ. เอฟ. ฮัทเจสสัน
ถึง เลขาธิการมหาวิทยาลัย

ด้วยเมื่อเช้ามีนักศึกษาในนิคมผู้หนึ่งได้มาแจ้งแก่ข้าพเจ้าว่า เมื่อเย็นวันวานนี้ขณะที่นักศึกษากำลังเล่นฟุตบอลกันอยู่ที่สนามนั้น ได้เตะลูกฟุตบอลพลาดไปโดนกระชากต่างห้องชั้นล่างของตึก ๔ แยกเสียหายลงโดยมิได้มีเจตนา เป็นดังนี้ข้าพเจ้าจึงอยากจะขอให้ท่านกรุณาได้ออกคำสั่งให้จัดการซ่อมแซมกระชากต่างซึ่งแตกเสียหายลงนั้นด้วย และถ้าหากเป็นการจำเป็นที่มหาวิทยาลัยจะต้องคิดเอาค่าเสียหายสำหรับใช้ในการซ่อมแซมนั้นจากบรรดานักศึกษาซึ่งเล่นฟุตบอลแล้ว ขอให้ท่านจงได้โปรดแจ้งจำนวนเงินซึ่งจะต้องใช้เป็นค่าซ่อมแซมให้ข้าพเจ้าทราบด้วย จะขอบใจมาก.

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

J. H. Hawchesson

๑ ขอเรียนว่า วิชาที่เรียนคือวิชาในชั้นมหาวิทยาลัยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
เรียนที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่เรียนได้
๒ ข้อ ๑. วิชาที่เรียนคือวิชาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
ที่เรียนที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่เรียนได้
๓ ขอเรียนว่า วิชาที่เรียนคือวิชาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖
ที่เรียนที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่เรียนได้

[Signature]
๑.๑๑.๕๖

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ฉบับที่ ๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๑

เรียนท่านศาสตราจารย์ ดร. อิศระสิทธิ์

เรียนด้วยเรื่องข้อบัญญัติที่ ๑๕

เรื่องระเบียบการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
แต่ระเบียบการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๑. ระเบียบการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เรื่องผลของระเบียบที่ ๑๕ ม.ว.ว. ๑๕๖.๒๕๕๐ ในที่นี้
ได้ขอมอบผลของระเบียบที่ ๑๕ ม.ว.ว. ๑๕๖.๒๕๕๐
ที่ ๒๐ ม.ว.ว. ๑๕๖.๒๕๕๐

๒. ลงระเบียบการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

โดยระเบียบการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
และจะยกเลิกฉบับที่ ๑๕ ม.ว.ว. ๑๕๖.๒๕๕๐
และจะนำฉบับที่ ๑๕ ม.ว.ว. ๑๕๖.๒๕๕๐ มาใช้แทน
ใช้ให้ระเบียบการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๓. ลงระเบียบการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ว่าให้ใช้ระเบียบการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ฉบับที่ ๑๕ ม.ว.ว. ๑๕๖.๒๕๕๐ และจะยกเลิกฉบับที่ ๑๕ ม.ว.ว. ๑๕๖.๒๕๕๐
ฉบับที่ ๑๕ ม.ว.ว. ๑๕๖.๒๕๕๐

โดยเหตุผลที่ ๑๕ ม.ว.ว. ๑๕๖.๒๕๕๐ ระเบียบการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ที่ ๑๕ ม.ว.ว. ๑๕๖.๒๕๕๐ และจะให้ใช้ฉบับที่ ๑๕ ม.ว.ว. ๑๕๖.๒๕๕๐
ฉบับที่ ๑๕ ม.ว.ว. ๑๕๖.๒๕๕๐

ศาสตราจารย์ ดร. อิศระสิทธิ์
อธิการบดี

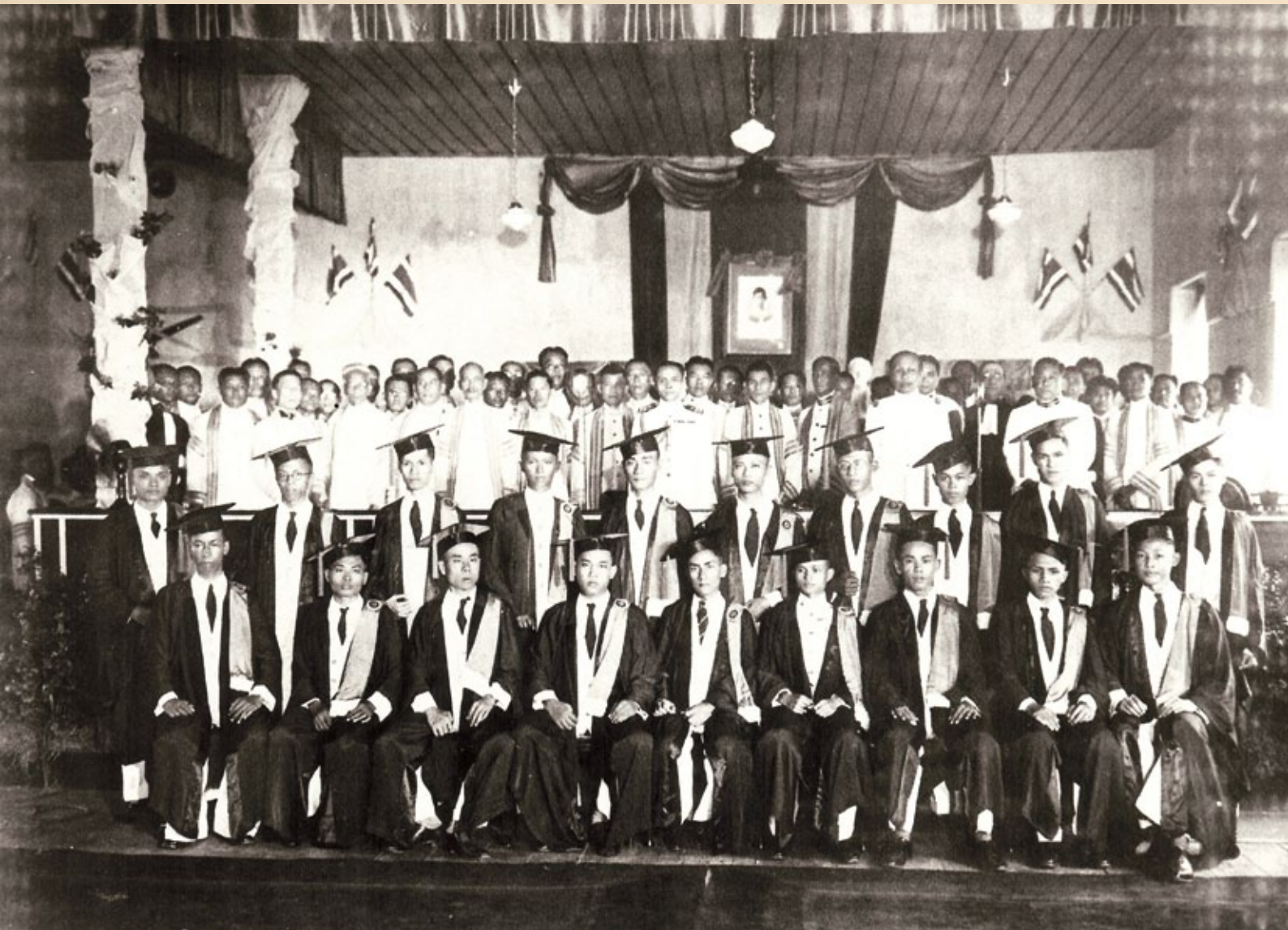

ธรรมศาสตร์บัณฑิตหญิงรุ่นแรก พ.ศ. 2478

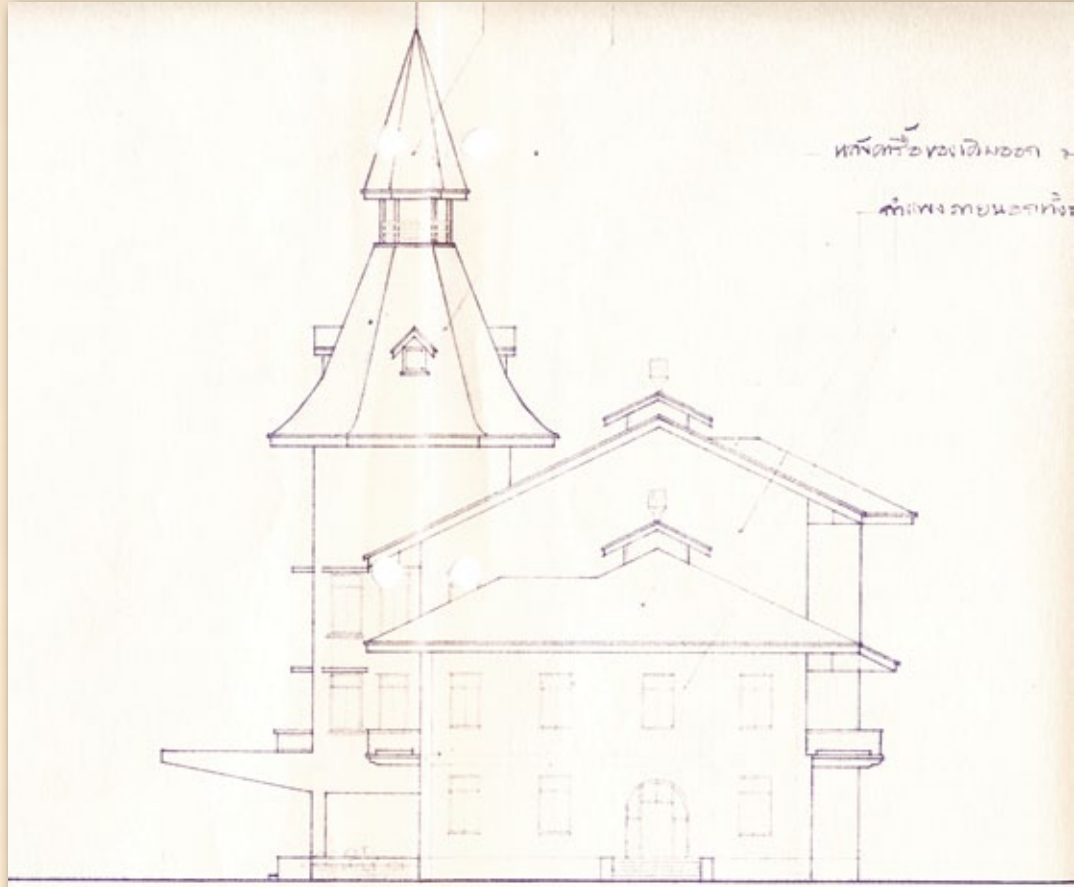
โดยมีคุณหญิงบรรเลง ชัยนาม (คนกลาง แถวหลัง) เป็นบัณฑิตหญิงคนแรกของ มชก.

พ.ศ. 2478

ธรรมศาสตร์บัณฑิตและธรรมศาสตร์บัณฑิต
หญิงรุ่นแรก ปี พ.ศ. 2478

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ประธานปริญญาบัณฑิต มธก. ยุคแรก

นายหิมว อภัยวงศ์

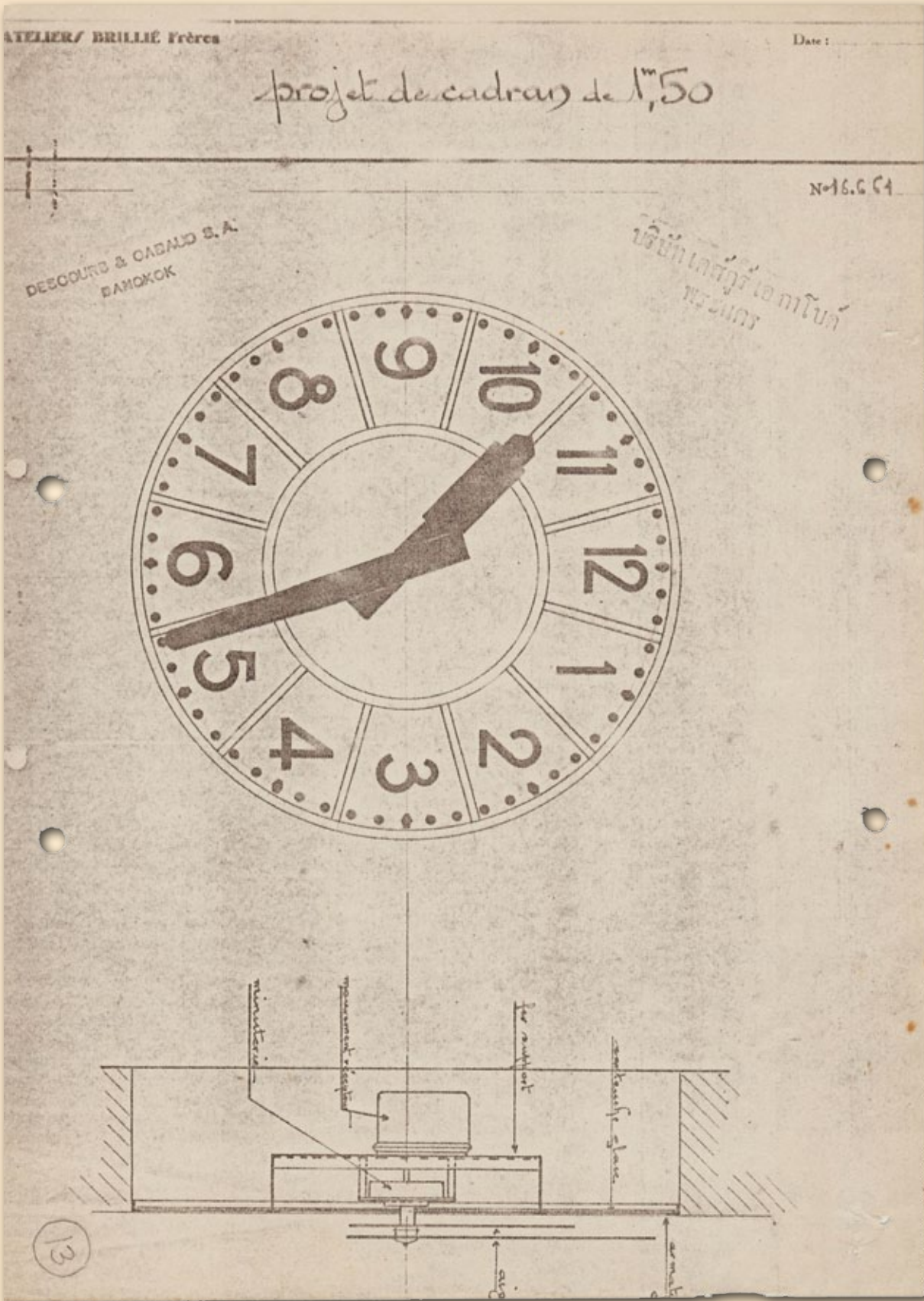
วันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2479

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์เป็นประธานเปิดตึกกโคม ซึ่งออกแบบและควบคุมการก่อสร้างโดย นายหิมว อภัยวงศ์

หลังจากสร้างคอมเสิร์จเรียบร้อยแล้ว ผู้บริหารมหาวิทยาลัยได้สั่งซื้อนาฬิกาจากตู้ไม้ไผ่จากห้าง เอส.เอ.บี. ราคา 1,250 บาท
ผลิตจากประเทศฝรั่งเศส

WINDSOR & CO.
BANGKOK.

(สำเนา)

วันที่ ๑๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๙

คำนำ นายมีว ภัยวงศ์
นายช่างสถาปนิก

บริษัท ไฟฟ้าไทยไทยเมติก

ขอเสนอขอแจ้งรายการราคามาให้ทราบดัง

ต่อไปนี้

๑. เรื่อง บริษัท ไฟฟ้าไทย ประสงค์การเคี้ยวอย่างบริษัทฯ พร้อมด้วยเครื่อง
หม้อด้วยไฟฟ้าขนาด ๑๐๐ โวลต์, พร้อมด้วยที่สำรองการเดิน, รวมทั้ง
หน้าปัดขนาดโต ๑.๕ เมตร, สำหรับติดตั้งในช่องเปิดของผนังตึก พร้อม
ด้วยเข็มและเฟืองทองเหลือง, หน้าปัดเป็นตัวเลขหรือเป็นอักษร
ราคาไม่รวมทั้งการติดตั้ง

ก.) หน้าปัดแปดช่องแดง

๘๕๐.๐๐ บาท - ๖ บาท

ข.) หน้าปัดแปดช่องขาว

๘๕๐.๐๐ บาท สีฟ้า ๑๒๐ บาท
เวลาทองสี

สีทองย่น เสด. ค.ร.ฟ. เซ. แอนด์ โธม, ประเทศเยอรมัน

ราคา คิดตามอัตราแลกเปลี่ยนเงิน ๑/๑๑ ๑/๓๒ สีเหลือง ๑ บาท

กุมภาพันธ์ ๓๓ ๑/๓ เพชรเงิน

ดำเนินการเปลี่ยนแปลงภายหลังผู้สั่งเป็นผู้อยู่

กำหนดเวลาส่งของ ภายในประมาณ ๓. ๑/๒ เดือน

ขอไต่ถามความนับถือ

(เซ็นชื่อ) คัมภีร์ว. แชนด์โก

ทำเนียบ

017777

พ. ๑๕๖ ๑๕๖๖

มหาวิทยาลัย

วิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

๒๐ มีนาคม ๒๕๓๔

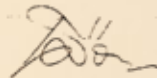
เรื่อง "ส่งข้อนาฬิกา"

จาก เลขาธิการมหาวิทยาลัย

ถึง ผู้จัดการทางเอส. เอ. บี.

ตามหนังสือของท่านลงวันที่ ๒๕ ตุลาคม ค.ศ. ๑๕๓๔ ส่งราคานาฬิกา
ชนิดนาฬิกา ๑.๕๐ เมตรต่าง ๆ มานั้น ข้าพเจ้ายินดีที่จะแจ้งให้ทราบว่าทางมหาวิท
ยาลัยได้ตกลงขอส่งนาฬิกาจากทางของท่านตามที่ท่านเสนอมมาเป็นข้อ ๓. (proposi-
tion NO 3.) ราคา ๑๒๕๐ บาท ฉะนั้นขอท่านได้รับจัดการส่งโดยเร็วด้วย.

ขอแสดงความนับถือ

2

ยาก พิมพ์.

วิไลรัตน์.

ต.ม.ร.ก. รุ่น 1 ในวันพระบรมรูปทรงม้า

สมุทรเสนาน้อยๆ

วันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2480

คณะกรรมการมหาวิทยาลัยวิชา
ธรรมศาสตร์และการเมือง ได้ตราข้อบังคับ
ให้เปิดการศึกษาชั้นเตรียมปริญญา
มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และ
การเมือง (ต.ม.ร.ก.) ตั้งแต่ปีการศึกษา
2481 โดยกำหนดให้รับผู้สอบไล่ได้ชั้น
มัธยมบริบูรณ์เข้าศึกษา 2 ปีเพื่อเตรียม
คนเข้าศึกษาในหลักสูตร "ธรรมศาสตร์
บัณฑิต"

พ.ศ. 2482

No. 0917

1332

ใบสมัคร มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

(เจ้าหน้าที่เป็นผู้กรอกชื่อนั้น)

ใบสมัครที่ _____ เลขวันที่ยื่น _____ / _____ / _____
รับวันที่ _____ / _____ / _____ คำสั่ง _____

พนักงานผู้รับ

ผู้ประสานการ

เขียนที่ ๑๐๕๑๗.ต.ร.ค.ม. (โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา) ม.ศ. ๒๕๕๕

วันที่ ๒๙ 1๐๕๑๗.ต.ร.ค.ม. พ.ศ. ๒๕๕๕

ข้าพเจ้า นาย หิคม อ้นทรวิฑูร์ บังคับ ไทย

เกิดเมื่อวันที่ ๘ พฤษภามห พ.ศ. ๒๕๒๖ อายุ ๑๕ ปี

เป็นบุตร นาย อ้อทรี อ้นทรวิฑูร์ บิดา นาง อีห อ้นทรวิฑูร์ มารดา

ซึ่งเวลานี้อยู่ที่ บ้าน สงเมื่อน อำเภอ สงเมื่อน จังหวัด นนทบุรี

มีหลักฐาน ดังต่อไปนี้

ข้าพเจ้าได้เรียนวิชา สมัยมัธยมศึกษา ในสำนักโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี

สอบได้ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๑ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๕ ขอขึ้นใบสมัครเข้าศึกษา

วิชาชั้น เตรียมปริญญา แห่งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง โดย

ข้าพเจ้ามีคุณสมบัติสอบได้ มัธยมศึกษาปีที่ ๑ ดังต่อไปนี้ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๕

เวลานี้อยู่บ้านเลขที่ ๑๐๕๑๗.ต.ร.ค.ม. อำเภอ นนทบุรี จังหวัด นนทบุรี

ข้าพเจ้าขอปฏิบัติตามข้อบังคับ และระเบียบการของมหาวิทยาลัยในทุกประการ

พร้อมด้วยใบสมัครนี้ข้าพเจ้าได้ ยืนยัน (*)

กฤษณา

๑. ใบรับรองความประพฤติ ซึ่งมีผู้รับรองคือ นายแม่ น.ค.พ.อ.ช.อ.

๒. ใบรับรองของผู้ปกครอง คือ นาย อีห อ้นทรวิฑูร์

๓. รูปถ่ายขนาด ๓ นิ้ว สีรูป มาด้วยแล้ว

(ลงนาม) หิคม อ้นทรวิฑูร์ ผู้สมัคร

(*) ชื่อข้อความที่ไม่ต้องกรอก

Nº 2105

มหาวิทยาลัย
วิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

633

ใบสมัครสอบคัดเลือกชั้นเตรียมปริญญา

ที่อยู่ ๑๐๘๑ ซ. ดรอก ม่อโพง ถนนพระนคร

วันที่ ๒๕ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๘๔

ข้าพเจ้า นาย หิคม จันทร์วิฑูร์ ขอยื่นใบสมัครสอบ
คัดเลือก เตรียมปริญญา ตาม ข้อบังคับว่าด้วยการ เตรียมปริญญา มหาวิทยาลัย วิชา
ธรรมศาสตร์และการเมือง พุทธศักราช ๒๔๘๐พร้อมด้วย ใบสมัครนี้ได้แนบใบสุทธิ แสดง พันความรู้ตาม ข้อ ๔ (๓)
แห่งข้อบังคับฯ และใบสำคัญ วัน เดือน ปีเกิด มาด้วยแล้วภาษาต่างประเทศที่สมัครสอบ { ๑. ภาษาอังกฤษ (๑)
หรือทั้งสองภาษา
๒. ภาษาฝรั่งเศส

(ลงนาม) หิคม จันทร์วิฑูร์ ผู้สมัครสอบ

(๑) ขีดฆ่า ภาษา ที่ไม่สมัครสอบ ออก ถ้าสมัคร สอบ ทั้ง ๒ ภาษา ให้แจ้งด้วยว่า ประสงค์ จะ สมัคร
ภาษาใด เป็น ภาษาที่ ๑

นาม ทศมิต นามสกุล จันทวิบูลย์
 สมัครเป็นนักศึกษาเตรียมปริญญา วันที่ เดือน เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๔
 ที่อยู่ขณะนั้น บ้านเลขที่ ๑๐๘/๕ ถนน ตำบล
 อำเภอ สุพรรณบุรี จังหวัด สุพรรณบุรี
 ใ้ช้ย้ายไปอยู่ที่ ๑.
 ๒.
 ๓.
 ฐานะในเรื่องทหาร

นาม สุพงษ์ เทียมสุภาพ
 เลขทะเบียน ๐๘๒
 ในการเข้ามาในบริเวณ ของ มหาวิทยาลัย
 นักเรียน จักต้อง นำบัตรนี้ ติดตัวมา และ
 ต้องแสดงให้ยามรักษาการเห็น

ในการติดต่อกับ เจ้าหน้าที่ จะเป็นด้วย
 วาจา หรือ ลายลักษณ์อักษรก็ตาม ให้แจ้ง
 เลขทะเบียนทุกครั้งไป
เงินค่าเล่าเรียน
 งวดที่ ๑. จะต้องชำระให้เสร็จ ภายใน
 เดือน มิถุนายน
 งวดที่ ๒. จะต้องชำระให้เสร็จ ภายใน
 เดือน กันยายน
 งวดที่ ๓. จะต้องชำระให้เสร็จ ภายใน
 เดือน ธันวาคม
 ผู้อำนวยการเตรียมปริญญา

บัตรประจำตัว
นักเรียนเตรียม ปริญญา

พ.ศ. 2482

แม้ว่าจะมีการจัดประกวดตราประจำมหาวิทยาลัย แต่ก็ยังไม่มีข้อกำหนดอย่างเป็นทางการ จนกระทั่งเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2482 ได้กำหนดเครื่องหมายมหาวิทยาลัยเป็นรูป “เสมาธรรมจักรสี่เหลี่ยมคดเส้นค้ายี่แฉก มีพานธรรมนุญสี่แฉกสลับทืออยู่ตรงกลาง...”

มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

ข้อบังคับว่าด้วยเครื่องหมายมหาวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๔๘๒

ข้อ ๑. ข้อบังคับนี้ให้เรียกว่า "ข้อบังคับว่าด้วยเครื่องหมายของมหาวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๔๘๒"

ข้อ ๒. ข้อบังคับนี้ให้ใช้ตั้งแต่วันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓. เครื่องหมายมหาวิทยาลัยมี ๒ ชนิด

ชนิดที่ ๑. มีลักษณะเป็นรูปอาร์มตั้งกิ่งชาวยาสีเหลือง กิ่งชาวดงยาสีแดง
รองรับธรรมจักร ขอบดงยาสีแดง ที่คอนล่างมีอักษรย่อ ม.ธ.ก. ดงยาสีน้ำเงิน มีพาน
รัฐธรรมนูญสีทองอยู่กลาง

ชนิดที่ ๒. มีลักษณะเป็นรูปธรรมจักร ขอบดงยาสีแดง ที่คอนล่างมีอักษรย่อ
ม.ธ.ก. ดงยาสีน้ำเงิน มีพานรัฐธรรมนูญสีทองอยู่กลาง

ข้อ ๔. ผู้มีสิทธิประดับเครื่องหมายมหาวิทยาลัยชนิดที่ ๑ ต้องเป็นผู้สำเร็จการ
ศึกษาแล้ว หรือผู้ที่ได้รับเกียรติเป็นปริญญาศรีกิติติมศักดิ์

ผู้มีสิทธิประดับเครื่องหมายของมหาวิทยาลัยชนิดที่ ๒ ต้องเป็นนักศึกษาของ
มหาวิทยาลัยอยู่ในขณะประดับเครื่องหมาย

ข้อ ๕. ให้ผู้ประสานการมหาวิทยาลัยมีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามข้อบังคับนี้
และเพื่อการนี้ให้มีอำนาจออกระเบียบการได้.

ประกาศมา ณ วันที่ ๒๕ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๘๒

(๑๐๗๗) ๖๕ สิงหราชูถุน.

๑๖๓๐๓๗๓๗.

นายกคณะกรรมการมหาวิทยาลัย

(สำเนา)

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี
เรื่อง กำหนดภาพเครื่องหมายราชการ
ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายราชการ
พุทธศักราช ๒๔๘๒ (ฉบับที่ ๕๐)

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายราชการ พุทธศักราช ๒๔๘๒
นายกรัฐมนตรีจึงประกาศกำหนดภาพเครื่องหมายของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ไว้เป็นเครื่องหมายราชการ ตามความ
ในพระราชบัญญัติเครื่องหมายราชการ พุทธศักราช ๒๔๘๒ ดังปรากฏตามภาพ และรายการแนบท้ายประกาศนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๔

(ลงนาม) จอมพล ถ. กิตติขจร

นายกรัฐมนตรี

เครื่องหมายราชการของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เป็นรูปธรรมจักรสี่เหลี่ยม ตกเส้นด้วยสี่แฉก มีพานรัฐธรรมนูญสี่แฉกสลับนึ่งเหลืองอยู่กลาง ที่ขอบธรรมจักรมีอักษร
สี่แฉกจารึกว่า "มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์" หรือ "ม.ธ." อยู่ตอนบน กับ "THAMMASAT UNIVERSITY"
หรือ "T.U." อยู่ตอนล่าง และระหว่างกล่าว "มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์" หรือ "ม.ธ." กับ "THAMMASAT
UNIVERSITY" หรือ "T.U." มีลายกนกสี่แฉกกั้นอยู่.

(คัดจากราชกิจจานุเบกษา : เล่ม ๔๒ ตอนที่ ๑๔ วันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๐๔)

สำเนาถูกต้อง.

วิชะกา/คึก

อุทัยวรรณ / กาน

๒๒๐
เล่ม ๘๓ ตอนที่ ๑๘ ราชกิจจานุเบกษา ๑ มีนาคม ๒๕๐๘

× ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี
เรื่อง กำหนดภาพเครื่องหมายราชการ
ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายราชการ
พุทธศักราช ๒๔๘๒ (ฉบับที่ ๕๐)

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติ
เครื่องหมายราชการ พุทธศักราช ๒๔๘๒ นายกรัฐมนตรีจึง
ประกาศกำหนดภาพเครื่องหมายของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ไว้เป็นเครื่องหมายราชการ ตามความในพระราชบัญญัติ
เครื่องหมายราชการ พุทธศักราช ๒๔๘๒ ดังปรากฏตามภาพ
และรายการแนบท้ายประกาศนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๘
จอมพล ถ. กิตติขจร
นายกรัฐมนตรี

84

๒๒๐
เล่ม ๘๓ ตอนที่ ๑๘ ราชกิจจานุเบกษา ๑ มีนาคม ๒๕๐๘

เครื่องหมายราชการของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เป็นรูปธรรมจักรสี่เหลี่ยม ตัดเส้นด้วยสี่แฉก มีพานรัฐธรรมนูญ
สี่แฉกสลักเหลืองอยู่กลาง ที่ขอบธรรมจักรมีอักษรสี่แฉกจารึกว่า
“มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” หรือ “ม.ธ.” อยู่ตอนบน กับ
“THAMMASAT UNIVERSITY” หรือ “T.U.” อยู่ตอนล่าง
และระหว่างคำว่า “มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” หรือ “ม.ธ.”
กับ “THAMMASAT UNIVERSITY” หรือ “T.U.” มี
ลายกนกสี่แฉกคั่นอยู่

(ลงนามในหนังสือ)

พ.ศ. 2483

มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง
ดำเนินการจัดตั้ง "ธนาคารแห่งเอเชีย เพื่อ
การอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม
จำกัด" จากการเงินของมหาวิทยาลัย
ไปซื้อหุ้นธนาคารโยโกฮาม่าที่กำลังจะ
ปิดกิจการ ซึ่งได้กลายเป็นแหล่งเงินทุน
หล่อเลี้ยงกิจการของมหาวิทยาลัยเรื่อยมา
จนกระทั่งปี พ.ศ. 2493 มหาวิทยาลัย
ได้รับการกดดันให้ขายหุ้นดังกล่าว

ธนาคารแห่งเอเชีย เพื่อการอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม จำกัด

亞洲工商銀行有限公司

THE BANK OF ASIA FOR INDUSTRY & COMMERCE LTD.

TELEGRAPHIC ADDRESS:
 "BANKASIA"
 BANGKOK

TELEPHONES
 MANAGER 2-2954
 ACCOUNTANT 2-2177
 GEN. OFFICE 2-2116
 BANGKOK

MODES USED:
 A. B. C.
 PETERSON & Co. Ltd.

บัญชีที่
 A/C No. 400

วันที่ 19/10/2489 เวลา 11.00 น.
 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2489
 民國 31 年 10 月 19 日

เราคือกรมทวิภาคส์ จำกัด

ขอส่ง รายการ บัญชี กระแส รายวัน แสดง รายละเอียด เงินฝาก ของ ท่าน ซึ่งมี อยู่ใน ธนาคาร มา เพื่อ
 ตรวจสอบ หากไม่ถูกต้องขอให้รีบแจ้งธนาคารทราบทันที,
 ถ้า แม้ไม่มี การ ทักท้วง ประการใด ภายใน ๗ วัน นับแต่วัน นี้เป็น ต้นไป ทาง ธนาคาร จะ ถือ ว่าราย
 การนี้เป็นรายการที่ถูกต้อง
 茲奉上對賬單，希即查對明白，妥為保存，以備參考
 倘有錯誤之處，祈於七天內，通知本行，否則本行認該賬
 為無錯此佈

月日	รายการ 詳註	ถอน 支款	เข้า 存款
พ.ค. 31	ยอดคงมา		28,883.46
ม.ค. 22	เงินรับฝาก	23,475.11,846 —	
		474.10,000 —	
31	ยอดคงไป	7,037.46	
		28,883.46	28,883.46

๒๕๐๙/๑๙๖ ๒๙๖๖-
 ๒๙๖๖/๑๙๖๖
 ๒๕.๒.๕๕

ออกโดย ๑๐ ม.ค. ๒๕๕๕
 ๑.๓.๕๕

ขอขอบคุณ ใต้ 下面

2

พ.ศ. 2483

มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองร่วมกับผู้ประศาสน์การหลวงประดิษฐมนูธรรม จัดสร้างภาพยนตร์เรื่อง พระเจ้าช้างเผือก โดยใช้นักศึกษาและเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยร่วมกันแสดง เพื่อสื่อแนวคิดเกี่ยวกับสันติภาพและการแก้ปัญหาสงครามโดยสันติวิธีและเป็นการแสดงความคิดค้ำถัดค่านโยบายชาตินิยมรุนแรงของรัฐบาลยุคนั้น

วันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2483

นักเรียนชั้นเตรียมปริญญา มหาวิทยาลัย
วิชาธรรมศาสตร์และการเมืองร่วมเดิน
ขบวนเรียกร้องดินแดนอินโดจีนฝรั่งเศสที่
"สูญเสียน" ไปในช่วงรัชกาลที่ 5

พ.ศ. 2484

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2484) มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง เป็นศูนย์กลางของขบวนการเสรีไทย

ศ. วิจิตร สุจิตตานนท์ กับเสรีไทย

วันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2491

นักศึกษามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์ และการเมืองกว่า 5,000 คนชุมนุม เรียกร้องให้ยกเลิกกฎหมายที่กำหนดให้ผู้สำเร็จการศึกษาทาง กฎหมายต้องเข้าอบรมจากสำนักนี้ เสียก่อน จึงจะประกอบอาชีพทางกฎหมาย ได้ นายอันคับ รองคณบดี นักศึกษา มธก. กรีดเลือดประท้วงเพราะเห็นว่าเป็นการ ริดรอนสิทธิของนักศึกษาที่มีมาแต่เดิม คร.เดือน บุญนาค ผู้เป็นเลขาธิการ มหาวิทยาลัยรับปากว่าจะทวงสิทธิ์กลับ คืนมา นักศึกษาจึงได้สลายตัว

เลขที่ 02356
มหาวิทยาลัย

ใบสมัคร
มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง
(พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นบุตรของ)

ใบสมัครที่ 668
วันที่ 28.8.91
พนักงานผู้รับ

เลขที่ 22021
สมัครวันที่ 7/ค.ย. 91
คำสั่ง
ผู้ประสานการมหาวิทยาลัย

เขียนที่ ม.ป.อ.
วันที่ 29 สิงหาคม พ.ศ. 2491

ข้าพเจ้า **หวัชภท สหวิเศษวิทย์**
ชาติไทย บัณฑิตไทย เกิดเมื่อวันที่ 3-8 กันยายน 2474
เกิดที่ตำบล **สุโขทัยใหม่** อําเภอ **เมือง** จังหวัด **สุโขทัย**
เวลานี้อายุ 17 ปี เป็นบุตรของ **นาย สหวิเศษวิทย์** บิดา **นาง สหวิเศษวิทย์** มารดา
จึงเวลานี้อยู่ที่บ้านเลขที่ 222 ถนน **...** ตำบล **สุโขทัยใหม่**
อําเภอ **เมือง** จังหวัด **สุโขทัย**
บิดามีหลักฐาน **...**

ข้าพเจ้า ได้เรียนวิชา **เตรียมอุดมศึกษา** ในสำนัก **เตรียมอุดมศึกษา ม.ป.อ.**
ได้รับความดีความชอบ ได้รับ ประกาศนียบัตร ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย
วิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

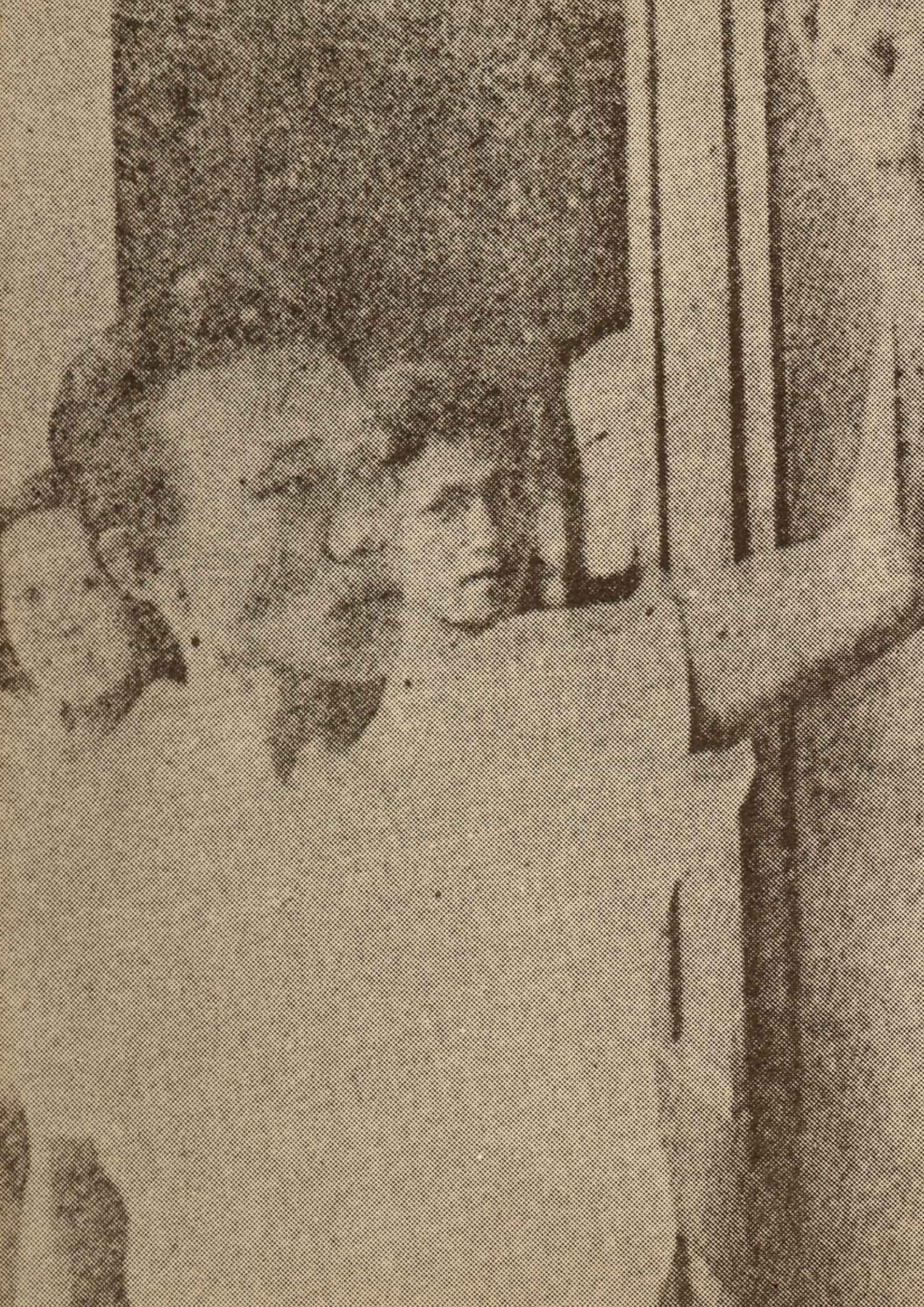
สำเร็จเมื่อ 12 พฤษภาคม 91 สอบไล่ได้ชั้น **เตรียม ๑**
เพราะมีคุณสมบัติ **สอบไล่ได้**
ปรากฏแจ้งในใบสำคัญ **ใหม่ขจรประเสริฐ เจริญรวม เจริญดี**
เวลานี้อยู่ที่บ้านเลขที่ 222-๒ ถนน **...** ตำบล **สุโขทัยใหม่**
อําเภอ **เมือง** จังหวัด **สุโขทัย**

มีอาชีพ **...**
ข้าพเจ้าขอสมัครเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ขินยอมปฏิบัติ
ตามระเบียบและข้อบังคับของมหาวิทยาลัยนี้ทุกประการ
มีผู้รับรองความประพฤติ คือ **นาย เจริญดี กตัญญู**
ข้าพเจ้าได้ส่งใบรับรอง, ใบสำคัญวัน, เดือน, ปีเกิดในสำคัญแนบมา ๒ พันความ
รูปถ่ายขนาด ๒x๒ นิ้ว ส่งไปพร้อมกับใบสมัครนี้

(ลงชื่อ) **หวัชภท สหวิเศษวิทย์** (ผู้สมัคร)

หมายเหตุ -๒ ขีดข้อความที่ไม่จำเป็นออก
ถ้าชื่อบรรดาศักดิ์ต้องลงชื่อเดิมด้วย

พ.ศ. 2492

ดร.เคื่อน บุณนาค ยกร่างพระราชบัญญัติเปลี่ยนชื่อมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองเป็น "มหาวิทยาลัยกรุงเทพ" 14 มิถุนายน พ.ศ. 2492 คณะกรรมการมหาวิทยาลัยออกข้อบังคับให้แยกการศึกษาชั้นปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยเสียใหม่ แบ่งเป็น 4 คณะคือ นิติศาสตร์ พาณิชยศาสตร์และการบัญชี รัฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ ต่อมาวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2495 พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีผลบังคับใช้ อันเป็นผลให้มีการเปลี่ยนชื่อมหาวิทยาลัย เป็น "มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์" โดยยุบตำแหน่ง "ผู้ประศาสน์การ" และแทนที่ด้วยตำแหน่ง "อธิการบดี" โดย จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี เป็นอธิการบดีคนแรก

พระราชบัญญัติ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ. ๒๔๙๕*

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๕
เป็นปีที่ ๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมาย ว่าด้วยมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. ๒๔๙๕”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง พุทธศักราช ๒๔๗๖ พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และ

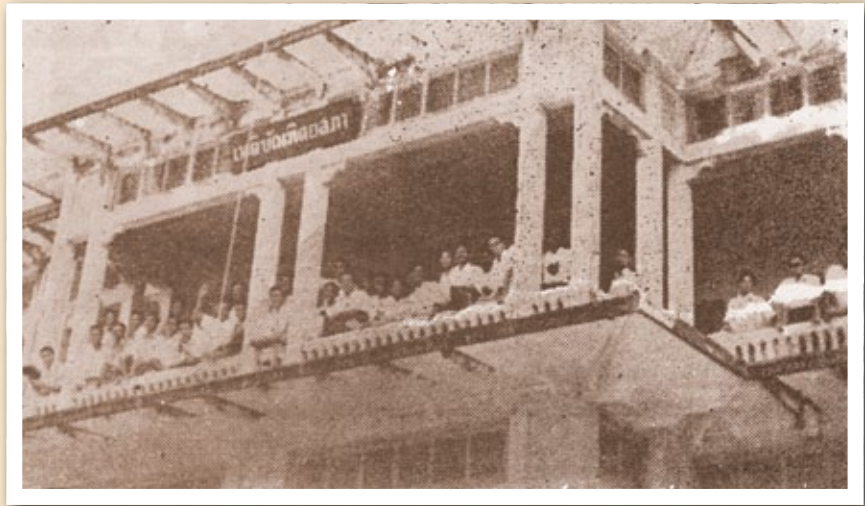
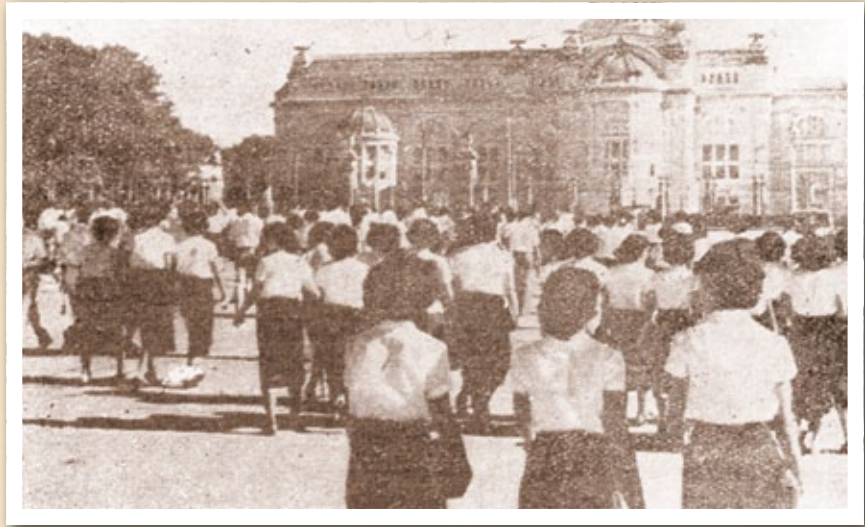
* พระราชบัญญัตินี้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ฉบับที่ ๒) ถึง (ฉบับที่ ๕) ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๗๘ และฉบับที่ ๒๑๖.

วันที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2493

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เสด็จพระราชดำเนินพระราชทานปริญญาบัตรแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองเป็นครั้งแรก

วันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2494

ภายหลัง "กบฏแมนฮัตตัน" มหาวิทยาลัยถูกกองทัพยึดครอง โดยให้เหตุผลว่า "ขอใช้มิใช่เป็นสถานที่ชั่วคราวและเพื่อความสงบเรียบร้อย" ทำให้นักศึกษาไม่มีที่เรียน ต้องไปอาศัยที่ของเนติบัณฑิตยสภา จนกระทั่งในวันที่ 5 พฤศจิกายน นักศึกษาราว 3,000 คนได้เข้ายึดมหาวิทยาลัยคืน และเรียกวันดังกล่าวว่า "วันธรรมศาสตร์สามัคคี" หรือ "วันคืนสู่เหย้า"

ชีวิตของมหาอำมาตย์!

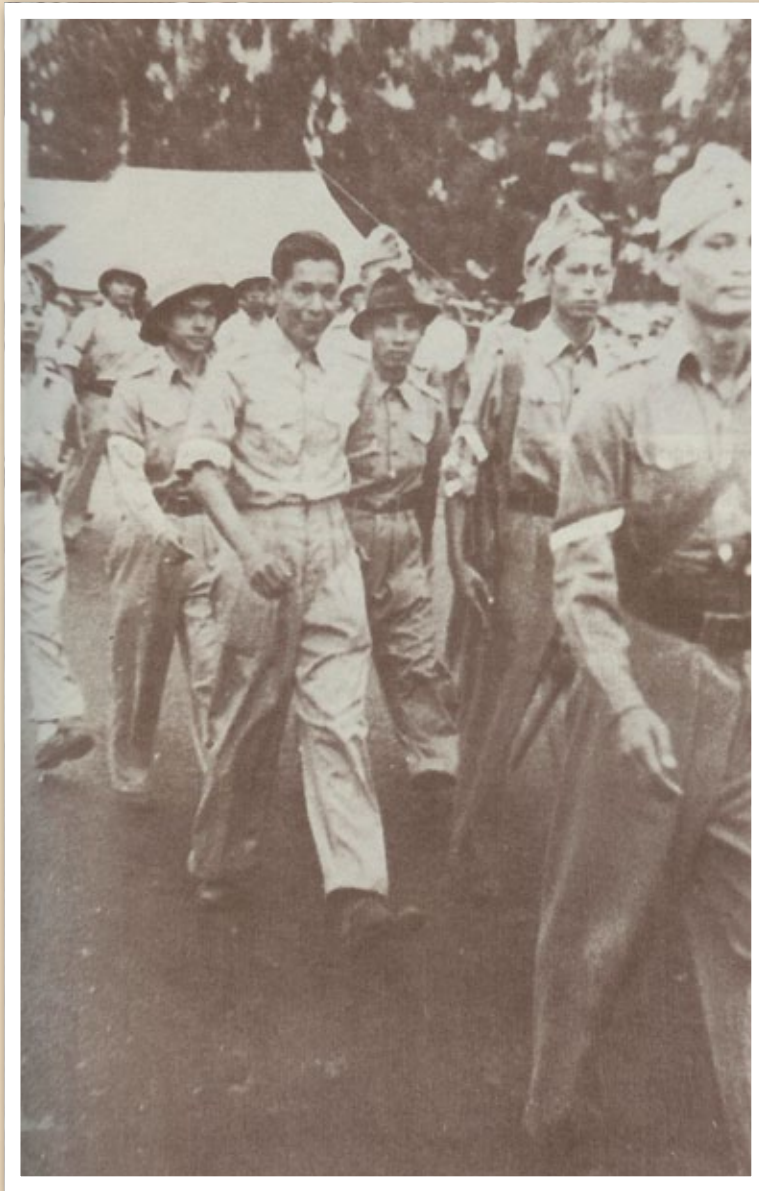
ธรรมจักรฉบับรวมคำขวัญ

สิ่งเหล่านี้ที่โคมโหมจิตข้า
ให้แกร่งกล้าเดือนปีไม่มีหวั่น
ถ้าขาดโคม เจ้าพระยา ท่าพระจันทร์
ก็ขาดสัญลักษณ์พิทักษ์ธรรม
... เปลื้อง วรรณศรี ...

วันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2495

เปลื้อง วรรณศรี เขียนบทกวี "โคม...ผู้พิทักษ์ธรรม" ลงพิมพ์ในวารสารธรรมจักรของสโมสรนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในตอนท้ายของบทกวีที่ว่า "...ถ้าขาดโคม เจ้าพระยา ท่าพระจันทร์ ก็ขาดสัญลักษณ์พิทักษ์ธรรม" ได้กลายเป็นถ้อยคำตัวแทนอุดมคติของมหาวิทยาลัย

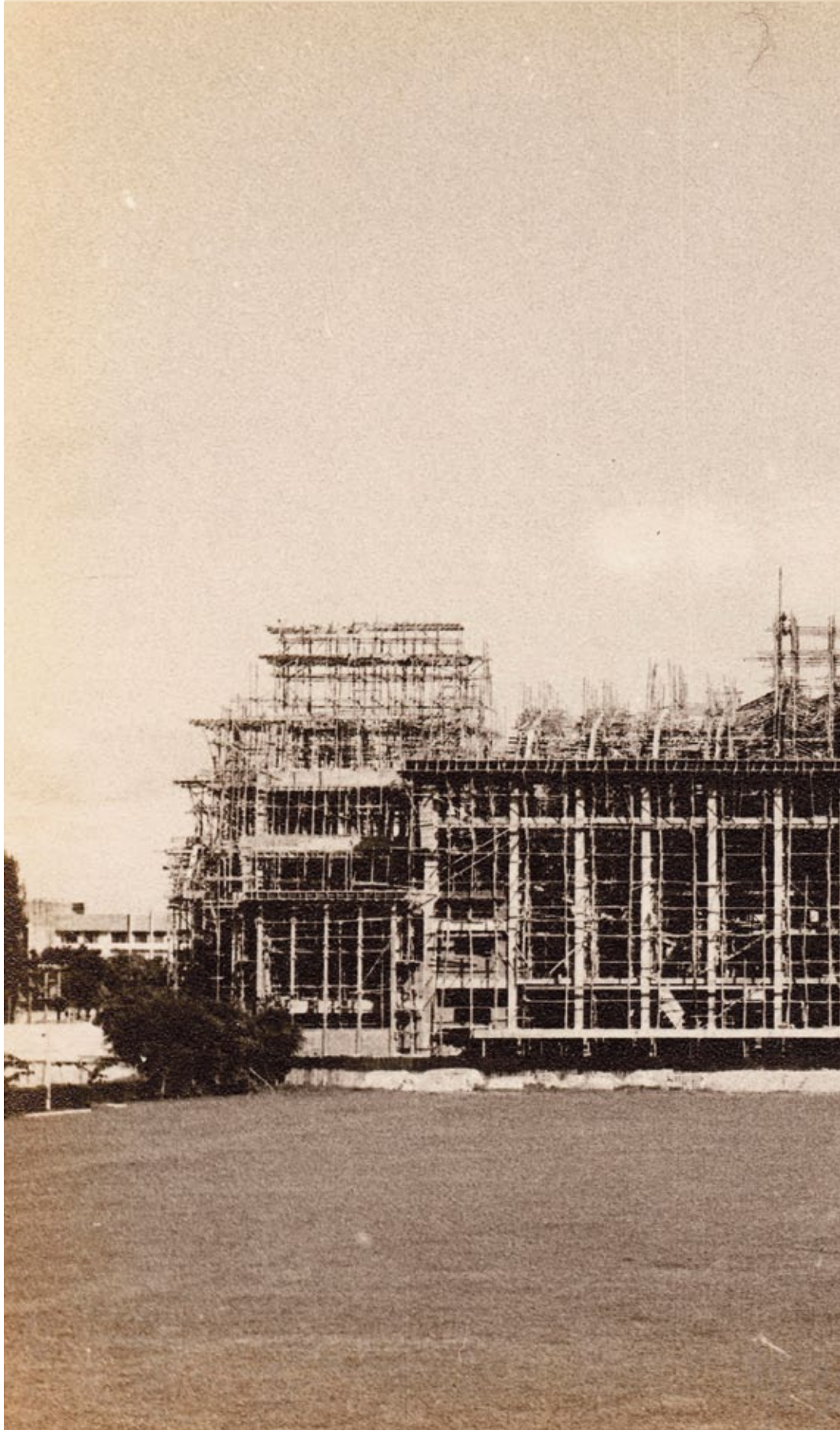
วันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2495

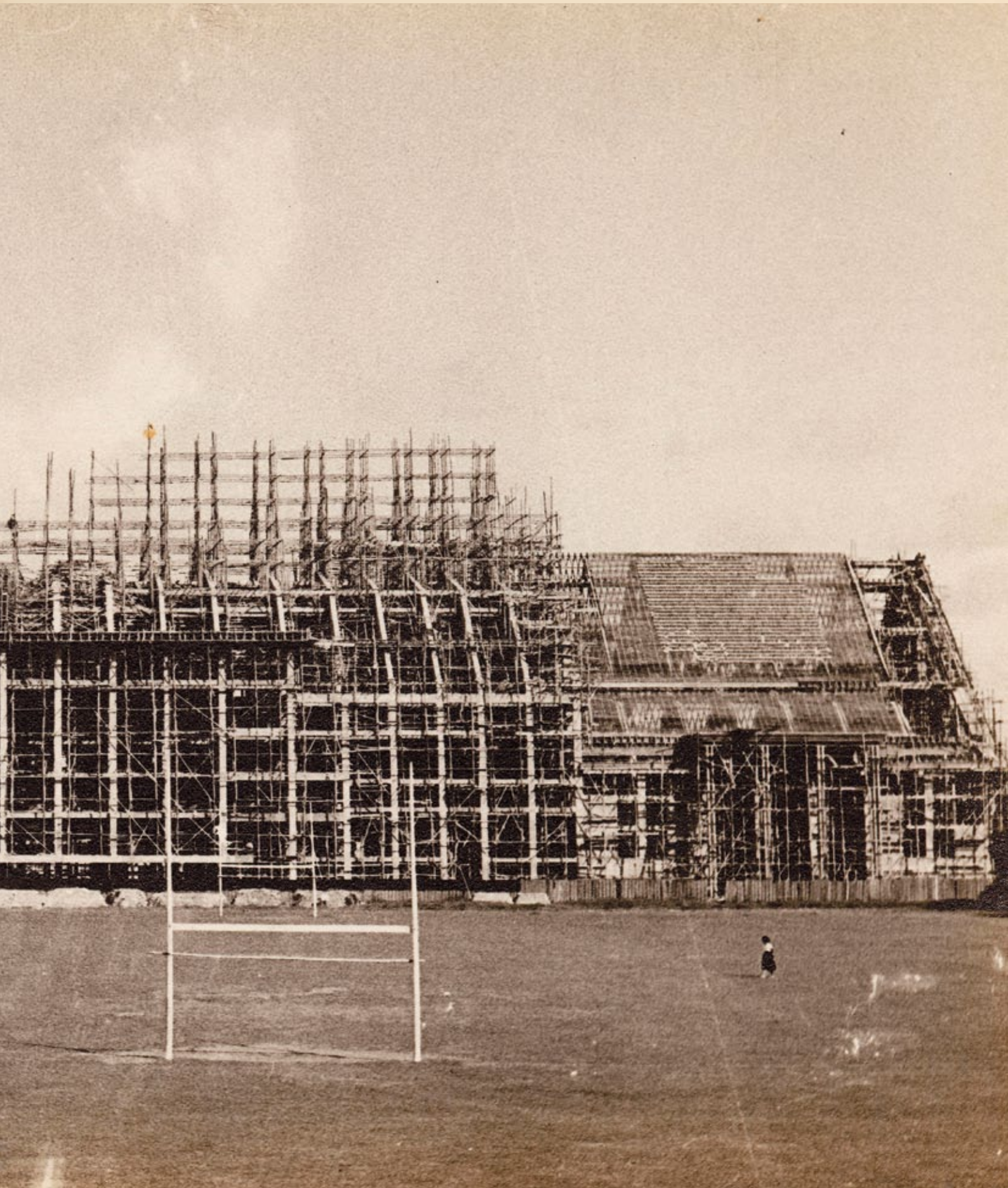
กุหลาบ สายประดิษฐ์ เขียนบทความเรื่อง "คุณนักศึกษา มชก. ค่ายแวนฮาว" ว่า "นักศึกษาและบัณฑิตของ มชก. มีความรักในมหาวิทยาลัยของเขามีใช่ เพราะเหตุแต่เพียงว่า เขาได้เรียนในมหาวิทยาลัยนี้ เขาได้วิชาความรู้ไปจากมหาวิทยาลัยนี้ เขารักมหาวิทยาลัยนี้ เพราะว่ามีธาตุบางอย่างของมหาวิทยาลัยนี้ที่สอนให้เขารู้จักรักคนอื่น รู้จักคิดถึง ความทุกข์ยากของคนอื่น เพราะว่ามหาวิทยาลัยนี้ไม่กักกันเขาไว้ในอุปาทาน และความคิดที่จะเอาแต่ตัวรอดเท่านั้น ชาว มชก. รักมหาวิทยาลัยของเขา เพราะว่ามหาวิทยาลัยของเขารู้จักรักคนอื่นด้วย" ต่อมาในช่วง พ.ศ. 2518 "อุคมคติ" ดังกล่าวได้แปลงขึ้นใหม่ให้ "ชัดเจน" ขึ้นเป็น "ฉันรักธรรมศาสตร์ เพราะธรรมศาสตร์สอนให้ฉันรักประชาชน"

วันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2497

จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นประธาน
วางศิลาฤกษ์หอประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ ซึ่งถือว่าเป็นหอประชุมที่
ใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อยุคนั้น
และในพิธีเปิดได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า "แม้
เสียชีวิตลง วิญญาณของข้าพเจ้าก็ยังคง
ปกปักรักษามหาวิทยาลัยนี้"

พ.ศ. 2497

นับแต่ปี พ.ศ. 2497 เป็นต้นมา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ต้อนรับบุคคลสำคัญเข้าเยี่ยมชมมหาวิทยาลัย เช่น สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี (พ.ศ. 2497), กษัตริย์โบควง และสมเด็จพระราชินีฟาบีโอลา แห่งเบลเยียม (พ.ศ. 2507), ประธานาธิบดีเฟอร์ดินันด์ อี มาร์กอส (พ.ศ. 2511), เจ้าฟ้าหญิงแอนน์ (พ.ศ. 2515), นายโคฟี อันนัน เลขาธิการสหประชาชาติ, สมเด็จพระราชาธิบดีแห่งมาเลเซียสุลต่านฮาลาฮูดีน อับดุลอาซิซ ซาห์ (พ.ศ. 2543)

กษัตริย์โบควง และสมเด็จพระราชินีฟาบีโอลาแห่งเบลเยียม (พ.ศ. 2507)

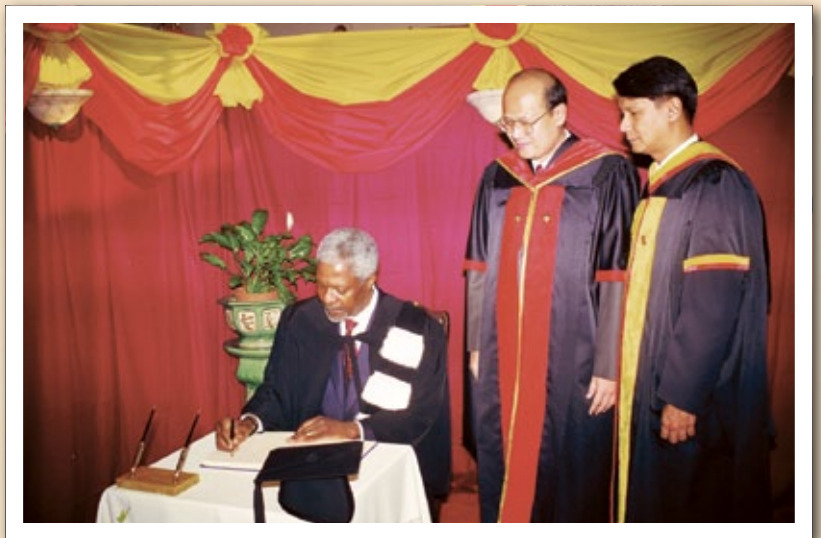
J. E. Marcos
Malacañang Palace
Manila, Philippines

Imelda Romualdez Marcos
Philippines

Anne - Feb. 11th 1972

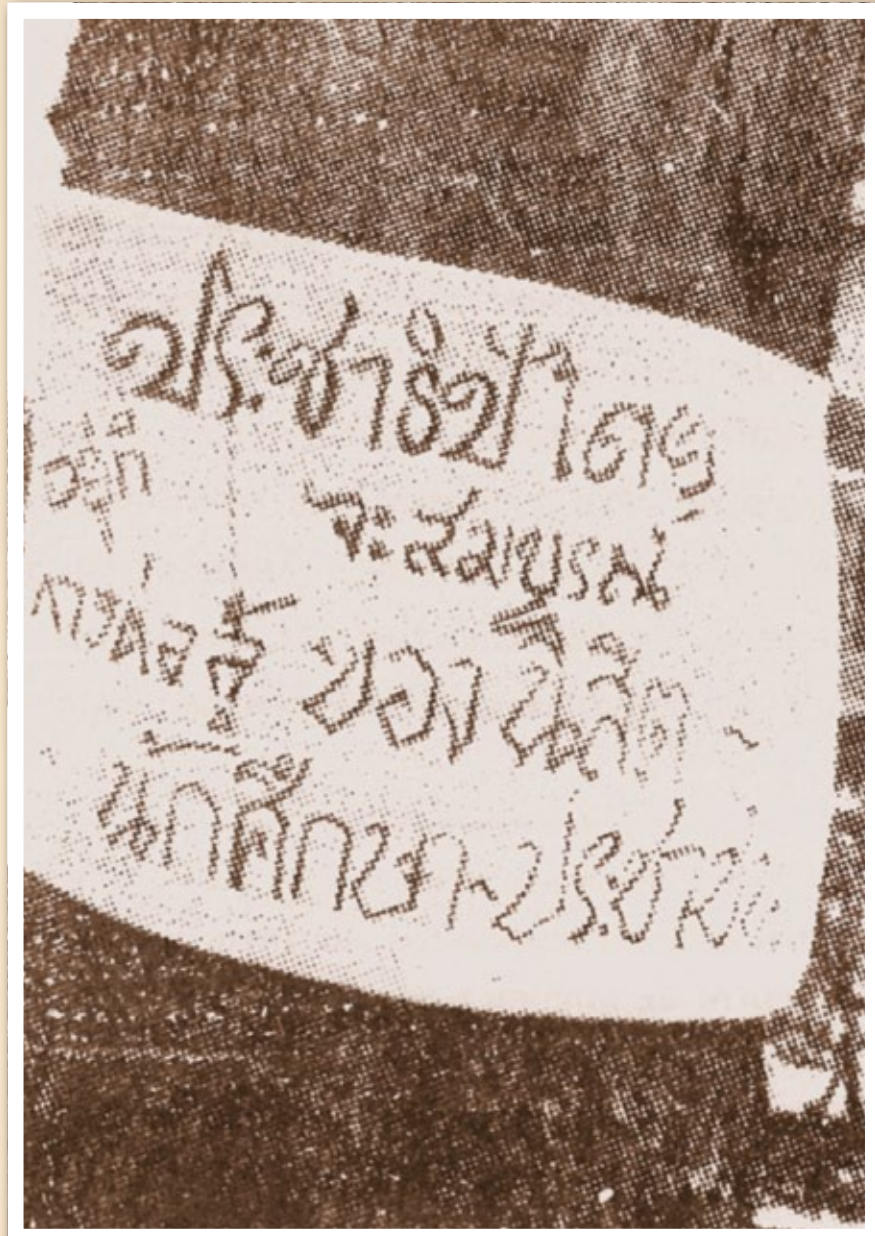
เจ้าฟ้าหญิงแอนน์ (พ.ศ. 2515)

นายโคฟี อันนัน เลขาธิการสหประชาชาติ (พ.ศ. 2543)

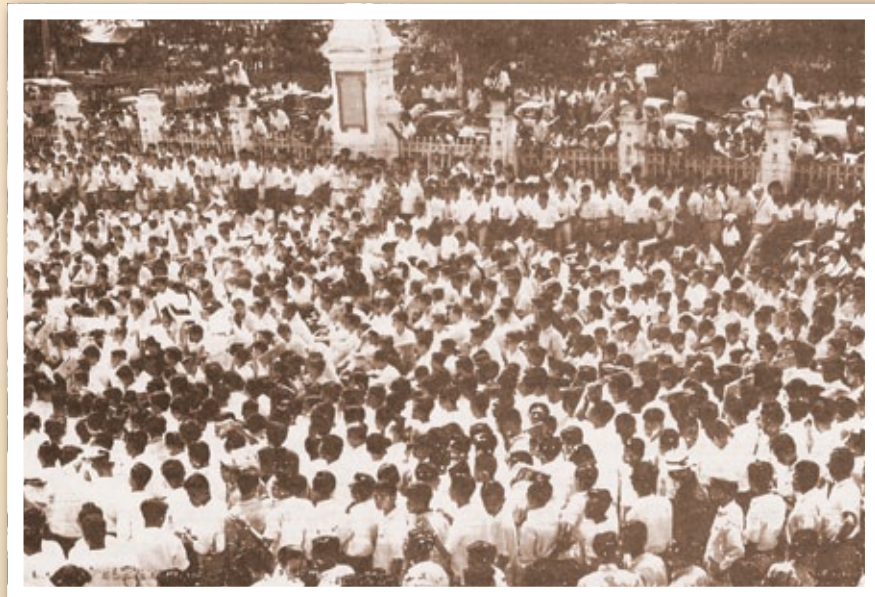

สมเด็จพระราชาธิบดีแห่งมาเลเซียสุลต่านซาลาฮุดดีน อับดุลอาซิซ ซาร์ห์ (พ.ศ. 2543)

พ.ศ. 2500

2 มีนาคม พ.ศ. 2500 นักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ร่วมกับประชาชน ประท้วงการเลือกตั้งสกปรก ในปีนี้ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีนักศึกษาทั้งสิ้น 25,264 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่มากกว่านักศึกษาจากทุกมหาวิทยาลัยในประเทศไทยรวมกันถึง 3 เท่า

วันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2506

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทานทำนองเพลงพระราชนิพนธ์ “ยุงทอง” ให้เป็นเพลงประจำมหาวิทยาลัย เพลงใหม่ โดยนายจางราชกิจ (จรัญ บุณยรัตพันธุ์) เป็นผู้ประพันธ์คำร้อง และ ทรงปลูกต้นทางนกงูยงตลอดคณาวิวัฒน์ มหาวิทยาลัยค่านหอประชุมใหญ่

16

PIANO

เพลงระบำสุพรรณภูมิ

Arr. by Nai Kamthon Sathirakul

Handwritten musical score for piano, featuring a treble clef and a key signature of one flat (Bb). The score consists of 12 staves of music with various chords and rhythmic markings.

Chords and markings visible in the score include: F7, F15^{ff}, Bb, Gm7, C7, F7, Bb, Bb, Eb, E7, E7, E7, F7, Bb, Bb, Bb, F7, Bb, Gm7, Eb, C7, F13, E7, Bb, F7, Bb, Bb, Gm7, C7, F7, F7, Eb, F7, Bb, F+, Bb, Cm7, F7(13)^{ff}, Bb, Gm7, C7, F7, Bb, Eb, E7, E7, E7, Bb, Bb, F15^{ff}, Bb, E7, E7, Dm7, Gm, Gm7, C7, F7, Eb, E7, Bb, F7, Bb, Bb, Gm7, C7, F7, Eb, F7, E7, F7, Bb, F+, Bb, F7.

พ.ศ. 2507

วัฒนธรรม "หนังสือนักศึกษา" หรือ "หนังสือเล่มละบาท" เริ่มก่อตัวขึ้นในมหาวิทยาลัย เพื่อสะท้อนความรู้สึกและสื่อสารความคิดสู่วงกว้าง และมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นในช่วงระยะเวลาต่อมา

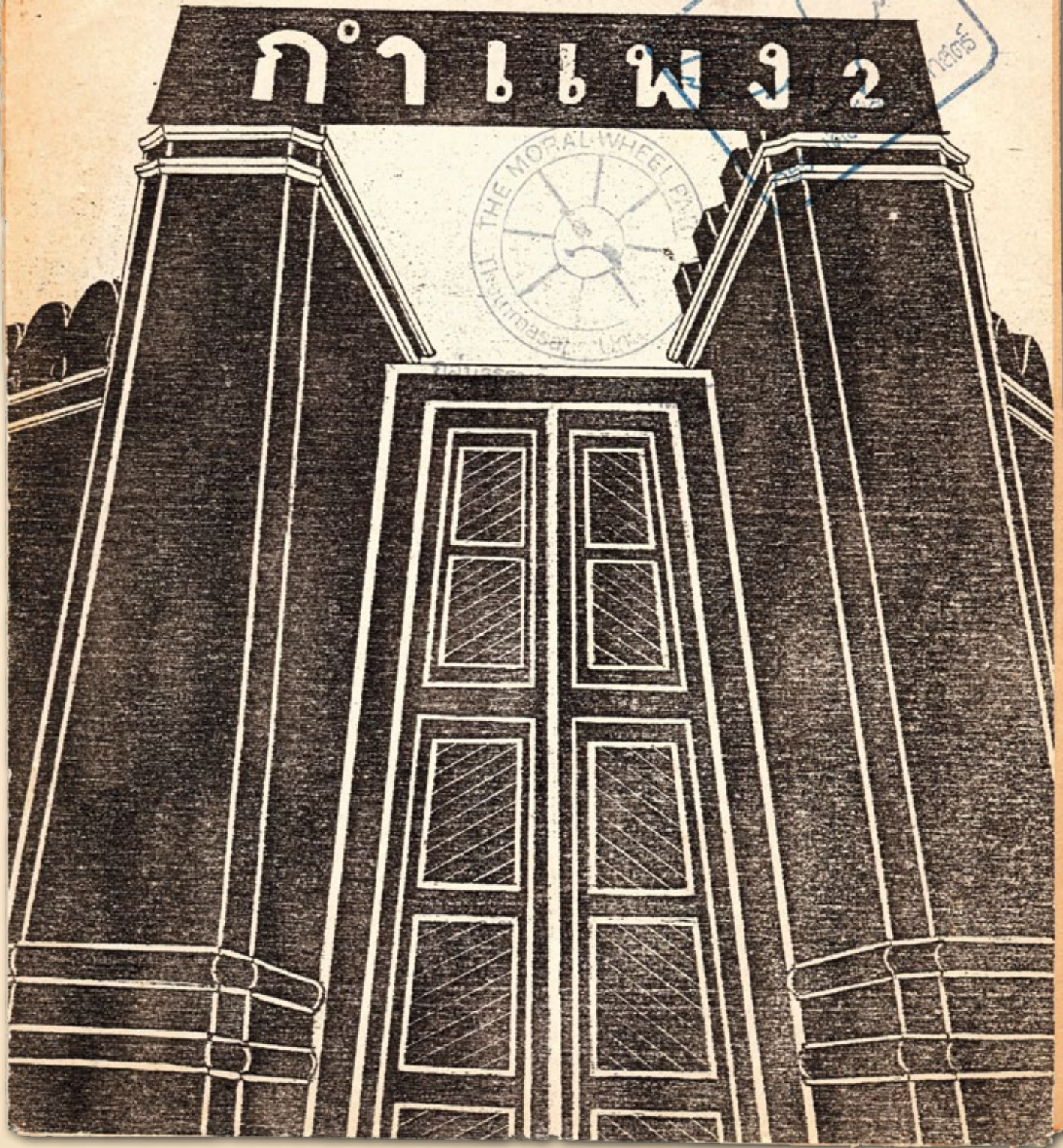

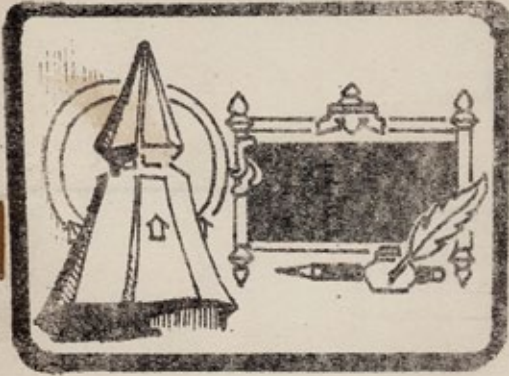
เสด็จมหาหิเดษ

7 สภาบพิ

สอบเข้าธรรมศาสตร์

กาฬพงง ๒

คำกรอ

ฉบับที่ 4 ชุด 2 น.อ. 2523

เดลินิวส์
DAILY NEWS

สยามรัฐ

บ้านเมือง
ไทยรัฐ

มติชน

วันที่ 27 มิถุนายน
พ.ศ. 2511

วิทยากร เชียงกุล เขียนบทกวี "เพลง
เถื่อนแห่งสถาบัน" ลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์
"ยูงทอง" ฉบับวันสถาปนา

เพลง เถื่อนแห่งสถาบัน

“ดอกหางนกยูงสีแดงฉาน
บานอยู่เต็มฟากสวรรค์
คนเดินผ่านไปมา
เขาเดินด้นหาสิ่งใด”

ปัญญาที่ขายทิ้งหรือ
จะแย่งซื้อได้ที่ไหน
อย่างที่ไก่หรรหรราคาเท่าใด
จะให้พ่อขายนามาแลกเอา

ฉันมาฉันเห็นฉันแพ้
ยินแต่เสียงด่าว่าโง่เง่า
เพลงที่นี้ไม่หวานเหมือนบ้านเรา
ใครไม่เข้าถึงพอเขาเยาะเย้ย

นี้จะให้อะไรกันบ้างไหม
มหาวิทยาลัยใหญ่โตเหว
แม่ท่านมีอาจให้อะไรเลย
วานนี้เฉยอย่าบ่นอย่าโววาย

ฉันเข่าฉันเขลาฉันทิ้ง
ฉันจึงมาหาความหมาย
ฉันหวังเก็บอะไรไปมากมาย
สุดท้ายให้กระดาษฉันแผ่นเดียว

มีจริงหนอสถาบันอันกว้างขวาง
ปล่อยฉันอ้างว้างจับเกี่ยว
เดินหาข้อบัญญัติจนหน้าเขียว
เที่ยวมาเที่ยวไปไม่รู้วัน

“ดอกหางนกยูงสีแดงฉาน
บานอยู่เต็มฟากสวรรค์
เกินพอให้เจ้าแบ่งปัน
จงเก็บกันอย่าเดินผ่านเลยไป。”

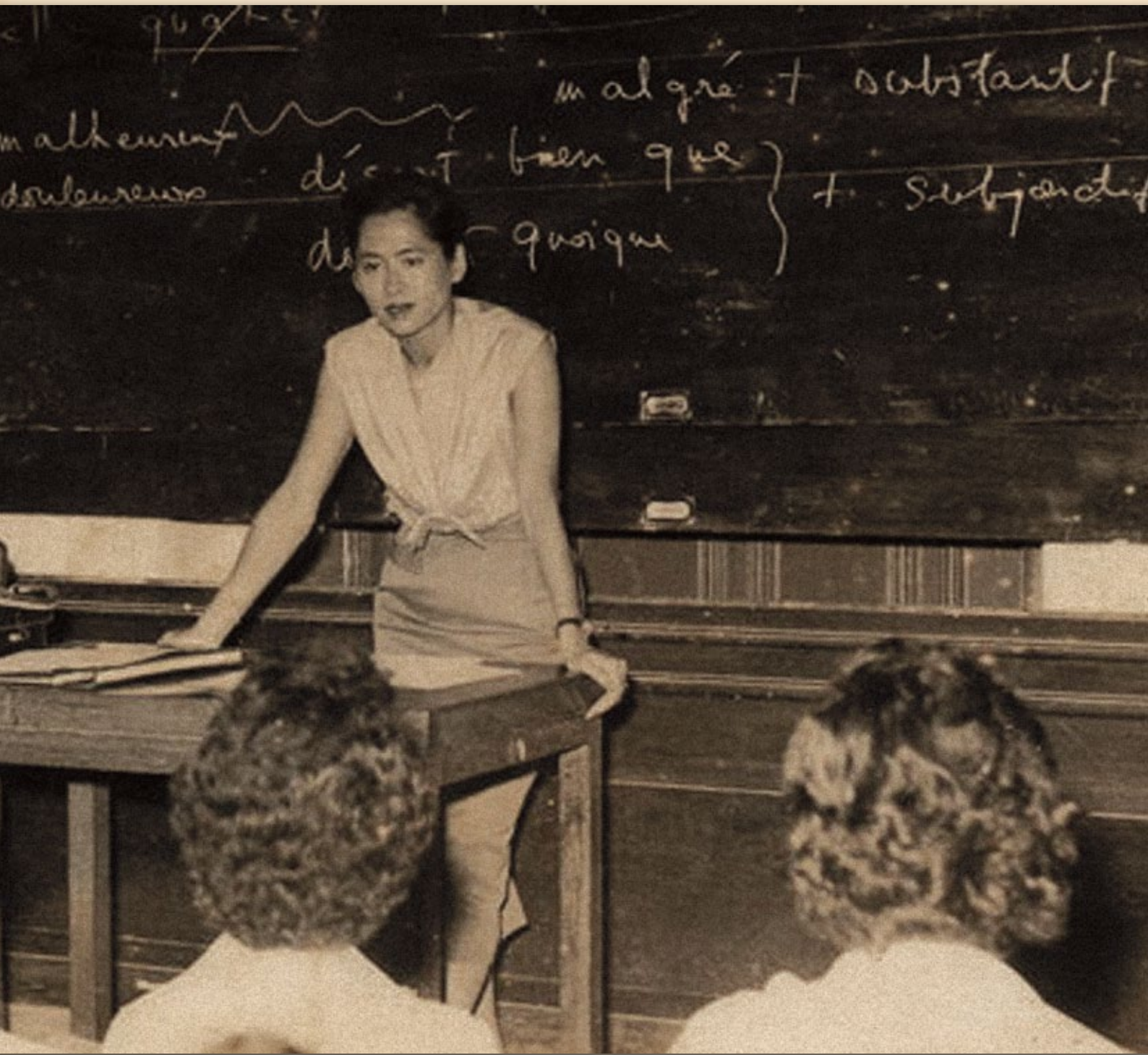
ยุงทอง - วันสถาปนา ๒๕๑๑

(มีฉบับคำแปลเป็นภาษาอังกฤษและภาษาเดนมาร์กด้วย)

พ.ศ. 2513

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยา-
ณิวัฒนา ทรงเป็นอาจารย์ประจำคณะ
ศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ในตำแหน่งหัวหน้าสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส

พ.ศ. 2514

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นำระบบ
หน่วยกิตมาใช้ในบางคณะ มีผลให้เกิด
การประท้วงของนักศึกษา

กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕
เรียน ที่ท่าน ที่รักใคร่นับถือเป็นส่วนตัว
สักสองปีเศษก่อน ที่ผมจะได้จาก หมู่บ้าน ไทย
เจริญที่รักของเราอยู่ห่างไกลที่ท่าน ใน
ฐานะผู้ใหญ่บ้าน ได้จัดการสองอย่าง ที่ผมและ
ใคร ๆ เห็นว่ามีคุณค่าอย่างยิ่งสำหรับ หมู่บ้าน

เรา โดยเฉพาะสำหรับอนาคตของชาวไทย
เจริญ คือได้จัดให้มีกติกามุ่บ้านเป็นข้อบังคับ
สูงสุด แสดงว่าต่อไปนี้ ชาวบ้านไทยเจริญ
จะสามารถยึด กติกา เป็นหลัก ในการ ดำเนิน
ชีวิตซึ่งดีกว่าและทำให้เจริญกว่าจะ ปกครอง
กันตามอำเภอใจของคนไม่กี่คน กับเปิดช่อง

กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2515

ศ. ดร.บ๊วย อึ้งภากรณ์ เขียนจดหมาย
จากอังกฤษ ซึ่งใช้นามว่า "นายเข้ม
เย็นยิ่ง" ส่งถึง "ผู้ใหญ่บ้านท่าน เกียรติก้อง"
แห่งหมู่บ้านไทยเจริญ (จอมพลถนอม
กิตติขจร นายกรัฐมนตรี) เรียกร้องให้มี
การเร่งสร้างกติกากองปกครองหมู่บ้าน
ออกมาใหม่

11/15/50

การเขียนตัวอักษร
การเขียนตัวอักษร
การเขียนตัวอักษร

การเขียนตัวอักษร

การเขียนตัวอักษร

การเขียนตัวอักษร

การเขียนตัวอักษร

การเขียนตัวอักษร

การเขียนตัวอักษร

การเขียนตัวอักษร

การเขียนตัวอักษร

การเขียนตัวอักษร

การเขียนตัวอักษร

การเขียนตัวอักษร

การเขียนตัวอักษร

การเขียนตัวอักษร

การเขียนตัวอักษร

การเขียนตัวอักษร

การเขียนตัวอักษร

การเขียนตัวอักษร

การเขียนตัวอักษร

การเขียนตัวอักษร

ต่อต้านการครอบงำทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมผลผลิตของคนไทย

เชิญชม นิทรรศการ

“ต่อต้านสินค้าต่างชาติ ส่งเสริมสินค้าไทย”

29 ธ.ค. - 5 ม.ค.

ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการครอบงำทางเศรษฐกิจของต่างชาติ
๒. หาทางแก้ไขปัญหาและส่งเสริมการลงทุนของพ่อค้าไทย
๓. สนับสนุนการซื้อสินค้าไทย

มีการแสดงต่าง ๆ และขายสินค้าไทย

โดย ศ.น.ก.

วันที่ 20-26
พฤศจิกายน
พ.ศ. 2515

“ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย” เคลื่อนไหวจัด “สัปดาห์ไม่ซื้อสินค้าญี่ปุ่น” ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีการไฮ้คัปร่ากและเตรียมเคลื่อนขบวน แต่นายกสโมสรและประธานเชียร์สั่งปิดประตูมหาวิทยาลัย ผลจากเหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้ประธานเชียร์และนายกสโมสรต้องขอลาออก

(พ.ศ. 2517)

ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย

สัปดาห์สังครามอินโดจีน

12-16 ก.พ. 16.

ขอประจักษ์แก่ใจผู้ธรรมศาสตร์ อภิปราย: ไทยกับสังครามอินโดจีน จุดบอดที่มากับจิ.โร
สังครุศวรรตอณัฏฐาทประเทศไทย, ศาลประจักษ์: นิทรรศการ, ภาพยนตร์และสื่อ

ณ. ที่นี้
ใบหญ้าทุกใบคือลมของเร
ทุกๆ ตารางนิ้วของแผ่นดิน คือ
เลือดในอ้อมอ้อมประจักษ์

ณ. ที่นี้
ชยาตพ่นคือโลหิต
และ สกเช็บคือใคร่กระตุก
ชีวิตจะต้ออ้อมอ้อม
ในวันสอง

วันที่ 12-16
กุมภาพันธ์
พ.ศ. 2516

งานสัปดาห์สังครามอินโดจีนที่
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และในวันที่
22 กุมภาพันธ์ สภามหาวิทยาลัยลงมติ
จัดตั้ง "สภาอาจารย์" ขึ้นเป็นครั้งแรก

๒๒ ปีน้ทัก ลับจากท่ง ให้ ญู่”

พฤษภาคม

พ.ศ. 2516

ศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย
เรียกประชุมใหญ่เปิดโปงกรณีเฮลิคอปเตอร์
ของทางราชการออกไปล่าสัตว์ป่าสงวนที่
ทุ่งใหญ่ จังหวัดกาญจนบุรี

วันที่ 7 มิถุนายน พ.ศ. 2516

“สโมสรมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” ได้ยกฐานะขึ้นเป็น “องค์การนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” (อมช.) โดยกำหนดให้มี “สภานักศึกษา” ขึ้นเป็นครั้งแรก

ที่บ้าน
๑๗.ค. ๑๖
แดงลูการัก

ต่อลูกกับภรรยา
ให้ถึงที่ลัด ทางบ้าน
เอาใจช่วยยกทุกคน
ถ้ายังไม่ได้รับ
สมต่อจากลูกบ้าน

รัก

...

บันทึกความรูสึกของอธิการบดี

(ส่งถึงนายถวิลอรรถกวี ประธานสภากรรมการบริหาร อ.ม.ร. สมาชิกสภา และนักศึกษา มธ.ทุกคน เป็นการให้ทราบจิตใจกันระหว่างครูกับศิษย์)

สองสามวันมานี้อาจารย์เป็นอะไรไปรู้สึกวิตกและเสียใจอยู่เป็นระยะ ๆ ไม่รูปร่างหา
วันเสาร์ ที่ ๑๑ ต.ค. ๕๖ พอหิวเสวยอาหารเช้าก็คิดว่าความวิตกและเสียใจ
รู้สึกหนักหนาเรื่องใดเกิดขึ้นแล้ว จะไร ๆ จะตามมากี่ไร
วันจันทร์ ที่ ๑๓ ต.ค. ๕๖ หิวเสวยและพักผ่อน นอนพักอยู่ในห้อง หมายว่าวิตกนัก บรรดาที่ศึกษาเห็นจะมี
ปฏิกริยาเช่นนี้ซึ่งใจไม่สบาย จะดีหรือร้ายเรื่องใดหรือหากไม่แต่ความนี้ ที่ช่วยใจคอซึ่งดีเพียงให้คิดว่า
1. ปฏิกริยาจำต้องดี ดีอะไรให้เขียน ๆ ฝึกให้รอบคอบและควรให้เป็นไปตามระเบียบ
แบบแผน

2. อย่าไขความรุนแรงเป็นอันขาด
3. อย่าออกนอกมหาวิทยาลัยเป็นอันขาด
4. อย่าเอาเรื่องส่วนตัวมาพัวพันกับผลการศึกษา

ใจอาจารย์หนักไปว่า ทำไมสอนเหตุการณ์และปฏิกริยาจึงต้องมาเกิดขึ้นกับศิษย์กับเรา ถ้าตั้งจะสอบ
กลางปีอยู่แล้ว เป็นอะไรเสียของนักศึกษาบ้างเป็นต้น ๆ คน แล้วใครเล่าเป็นผู้บริหาร
วันอังคาร ที่ ๑๔ ต.ค. ๕๖ เขามืดใจรับรู้ว่าว่านักศึกษาสโรภักดิ์ กับภาควิชาศิลปกรรมศึกษา
จะไม่เราห้องสอบ

แต่ที่หนักใจ มีก็เกี่ยวข้องเท่านั้น คณบดีรายงานมาว่า อาจารย์ที่ไปออกข้อสอบเขาคิดจะไม่ได้
นักศึกษามีประท้วงเอาโซลามา เอาปืนเพื่อประท้วง ออกสลักให้ถึงห้อง ไขสลักไม่ได้ และเป็นถึงนี้ทุกคณะที่
กำลังมีการสอบวิชา อาจารย์เห็นเสียใจมาก รู้สึกเหมือนเมื่อถูกผู้คุมรุกเอาขีตกรองกรุงเทพฯ เมื่อ 2485
ใจคิดไปว่าแล้วอย่างจะเป็นผู้บริหาร มธ. ไม่โดยอย่างไร แผลพอกเสียก็ถึงผลสอบใจตนเองว่า นักศึกษาที่
เราทำกติกากลับใจจะกันไม่ให้นักเรียนสอบเพื่อประท้วงการจับกุมเท่านั้น ก็ขอตอบใจตนเองไปโดยบาง
มากไม่ว่าวิตกว่า ทำกันครั้งใดครั้งหนึ่งแล้ว ถ้าภาควิชาเราแบบอย่างคำค้นบ่อย ๆ เรา มธ. จะบินอยู่ใ
อย่างไร คงเป็นสุขุมไปสักคราวเป็นแน่

ขี้ขำร้ายหนักใจ ได้รับรายงานคิดตามว่า นักศึกษาเอาธงชาติออกโหมธง (แล้วร้องคำ
ขึ้นครั้งเดียว) อาจารย์หนักใจมากอย่างนี้ เพราะการที่ห้ากับธงชาติอย่างนี้ในหลักการถือว่าอหิวาต์ทั้งชาติ
ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เพราะธงไตรรงค์ของเราให้มีความหมายอย่างนี้ อันเป็นสัญลักษณ์ของ
ชาติไทยทั้งชาติ

นักศึกษาที่คิดเอาธงไปไม่รู้ว่าหนักถึงขนาดนี้ กว่าจะคิดแล้วจะไวพุดเท่านั้น แต่ก็ยังพอออกไป
ให้แก้ไข ก็ทำตามภายในเรื่องขำขำ
แต่คำคำที่ปากขี้พูดเมื่อวานยังอยู่ มีคนเขาว่า "ธรรมศาสตร์กานเสียดแล้วหรือ"

วันที่ 11 ตุลาคม
พ.ศ. 2516

เอกสาร "บันทึกความรูสึกของอธิการบดี"
(ศ.สัจฉา ธรรมศักดิ์)

วันอังคารที่ 9 พุศ. ที่ 10 ต.ค. 16 อ.ม.ช. เป็นหนังสือขอให้เลื่อนการสอบ ก็จะทำให้ทำอะไร
ไม่เลื่อนไม่คงกันก็สอบไม่ได้อยู่เองแล้ว ตามขอเท็จจริงที่เห็นอยู่คำคา

แต่ความวิตกกังวลมีอยู่ข้างหน้าอีก -

1. เมื่อไหร่ถึงจะ เปิดการสอบได้อีก
2. จะสอบเมื่อไหร่ก็คงให้ เวลาหนังสือเขาไปอีกหลายวัน
3. ระยะเวลาจะรับเขาไปจัดการ เปิดภาคสองถ้า เปิดซำก็คง เลื่อนสอบภาคสองไปอีก
4. สอบภาคสองซำก็กระเทือนถึงซัมเมอร์เน คนที่จะเก็บหน่วยกิตหรือสอบแก้ตัวจะทำอย่างไร
5. การไปปริญญาฯ สมัครงานได้ฯ ก็จะมา
6. การจับสอบวิชาต่าง ๆ ตามหน่วยกิตจะทำให้ปวดหัวแน่ (ท่านรองฝ่ายวิชาการและท่าน
คณบดีจะปวดหัวกว่าเพื่อน)

ผลที่เป็นปฏิริยาถูกใจนี้ นักศึกษาก็เห็นกันล่วงหน้าแล้วทุกคน เพราะเป็นผู้มีสติปัญญา แต่ก็ได้กังวล
ใจหา และทำไปแล้วด้วยความสมัครใจของตนเอง

วันอังคาร ที่ 9 พุศ. ที่ 10 พุศ. สัปดาห์ ที่ 11 ต.ค. 16 จะกินจะนอนไม่เป็นสุข คอยแต่รับข่าวคราวของ
ลานโพธิ์ (ชอบคุณทานรองอธิการและอาจารย์และนายก อ.ม.ช. ประธานและสมาชิกสภาฯ ที่นอกให้ทราบเสมอ ๆ
ทุกระยะ) ธรรมดาดี ทาพระจันทร์แค้นนิดเดียว แม้จะมีเสรีภาพทุกตารางนิ้วอย่างที่เขาวา ก็จะมีคนตั้งพัน
ตั้งหมื่นตลอดวันตลอดคืนไปนานเท่าใด เด็ก ๆ จะไปกินกันที่ไหน จะไปถ่ายกันที่ไหน ใญ่ผู้ก็กำลังพาเข้ามา
ลูกหลานเจ็บไข้ไปพ่อแม่จะวุ่นใจเท่าไร

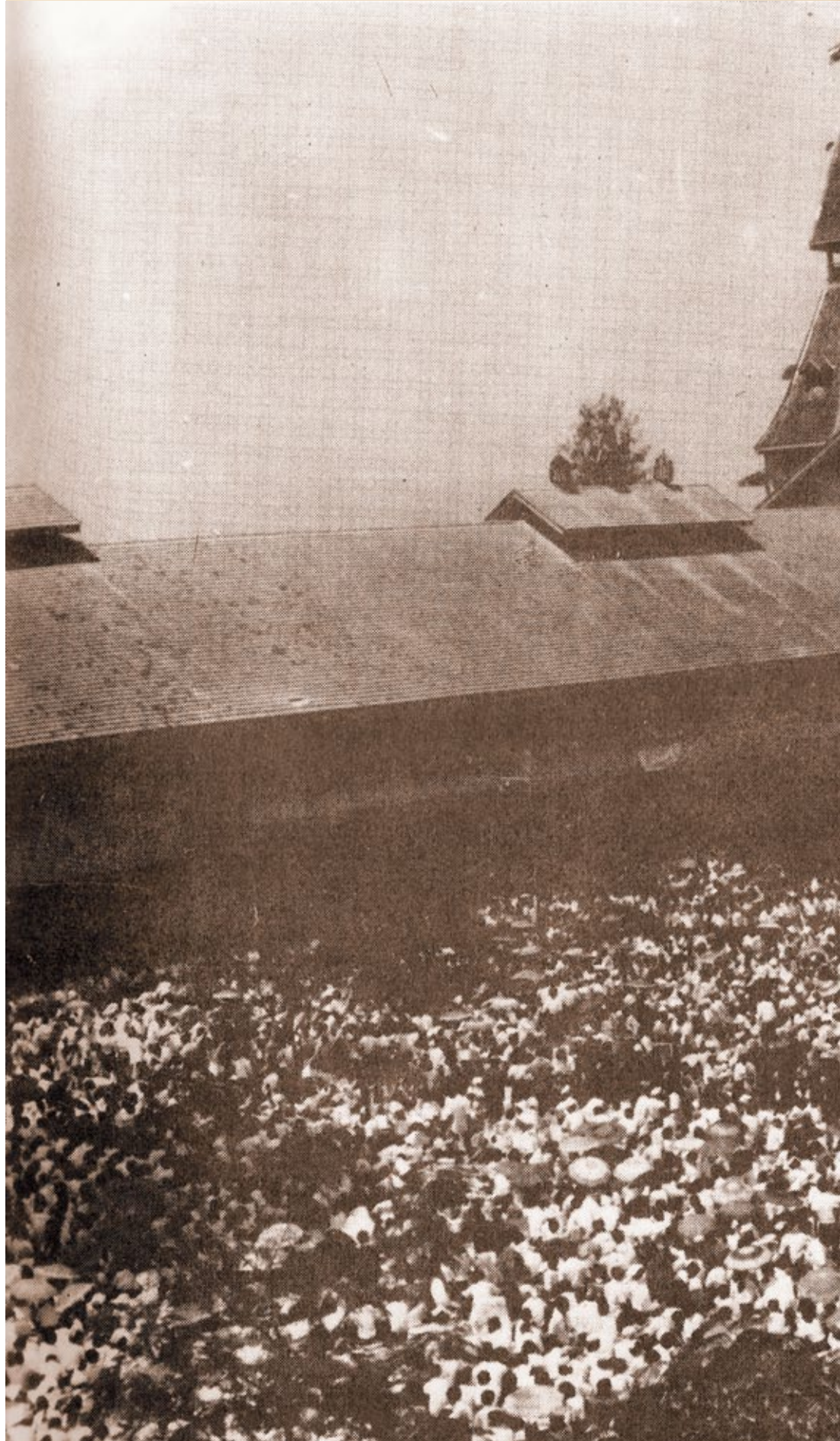
อีกขอ คนเขามากันเป็นพันเป็นหมื่นนั้น รู้อะไรว่าใครเป็นใคร ? ถ้าเป็นนิสิตนักศึกษาที่พอทำเนา
แต่ที่ไม่ใช่ละ ? เจอ ๆ ที่หัวหน้า ๆ รู้อะไรว่าอันซพาล หรือนักฉิ่งฉ่องราวจะไม่แซกเขามาด้วย

และถ้าใครจะมาแกลงมาสมรรอย ปงปั้ง ขึ้นกับนิสิตนักศึกษา ใครจะรับรองได้ว่าจะไม่เป็นการ
จุกจุกนนวนใหญ่วนวายกันใหญ่ และถ้าพลักออกไปภายนอกด้วยก็การณไม่ถูกกว่าอะไรจะเกิดขึ้น อาจารย์นักก
จริง ๆ พวกเธอ ๆ รักษาสถานะการณใจได้แน่หรือเปล่า ?

คุณใจอยู่มิว่าพวกเธอประกาศหลัก "อนิงสา" และจนบัดนี้ก็ยังถือปฏิญาแน่ว่า "ไม่ออกไปข้างนอก"
แต่ก็อกหน้าใจไม่ใจจริง ๆ.

สัญญา ธรรมศักดิ์

11 ตุลาคม 2516

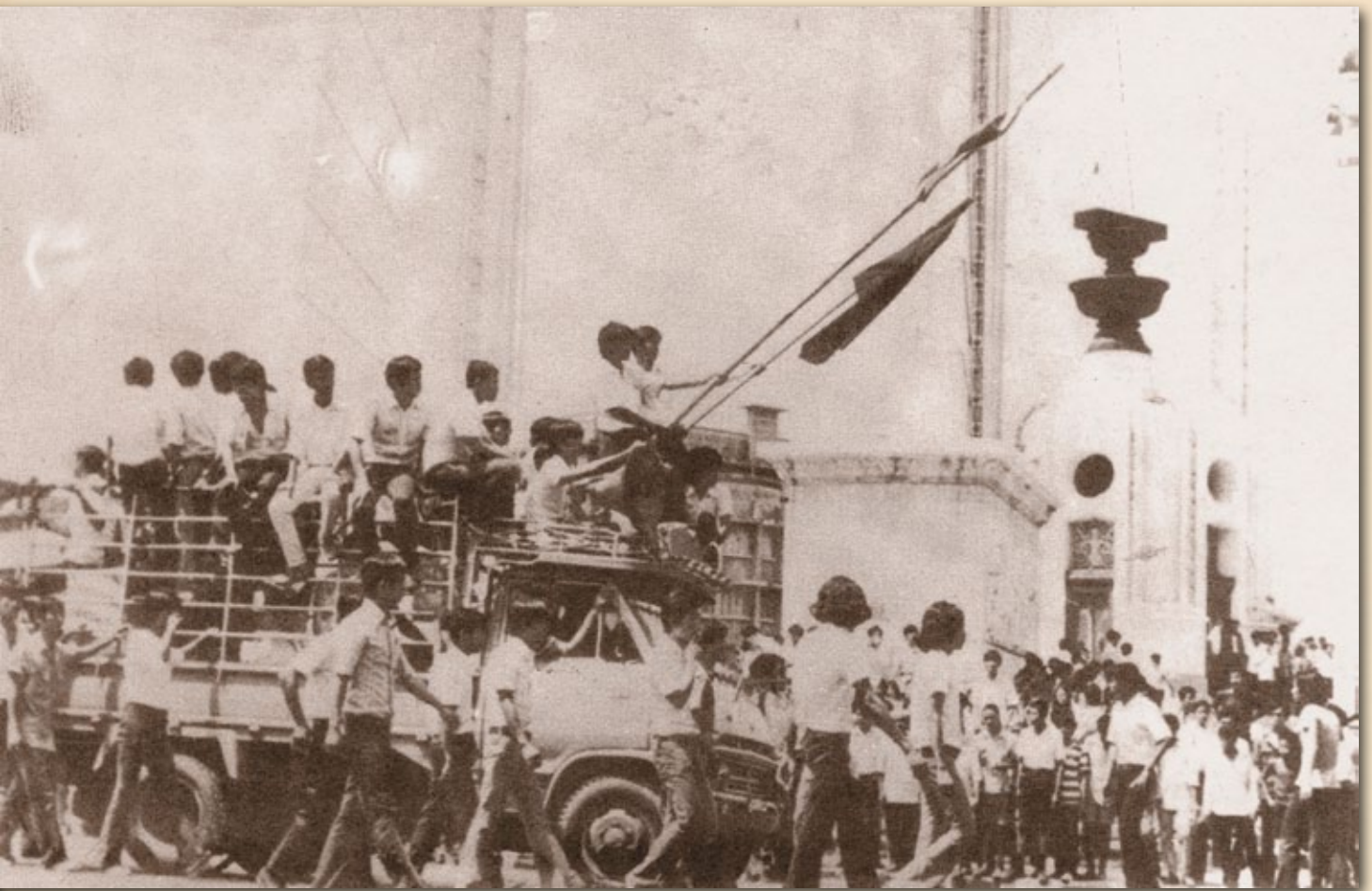

วันที่ 14 ตุลาคม
พ.ศ. 2516

เหตุการณ์วันระชนาหาปิตี

วันที่ 23 มกราคม
- 5 กุมภาพันธ์
พ.ศ. 2517

นิทรรศการจีนแดง ณ หอประชุมใหญ่
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ความหรุหระ พาช่าติล่ม

ศูนย์หอสมุดและคลังสารคดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

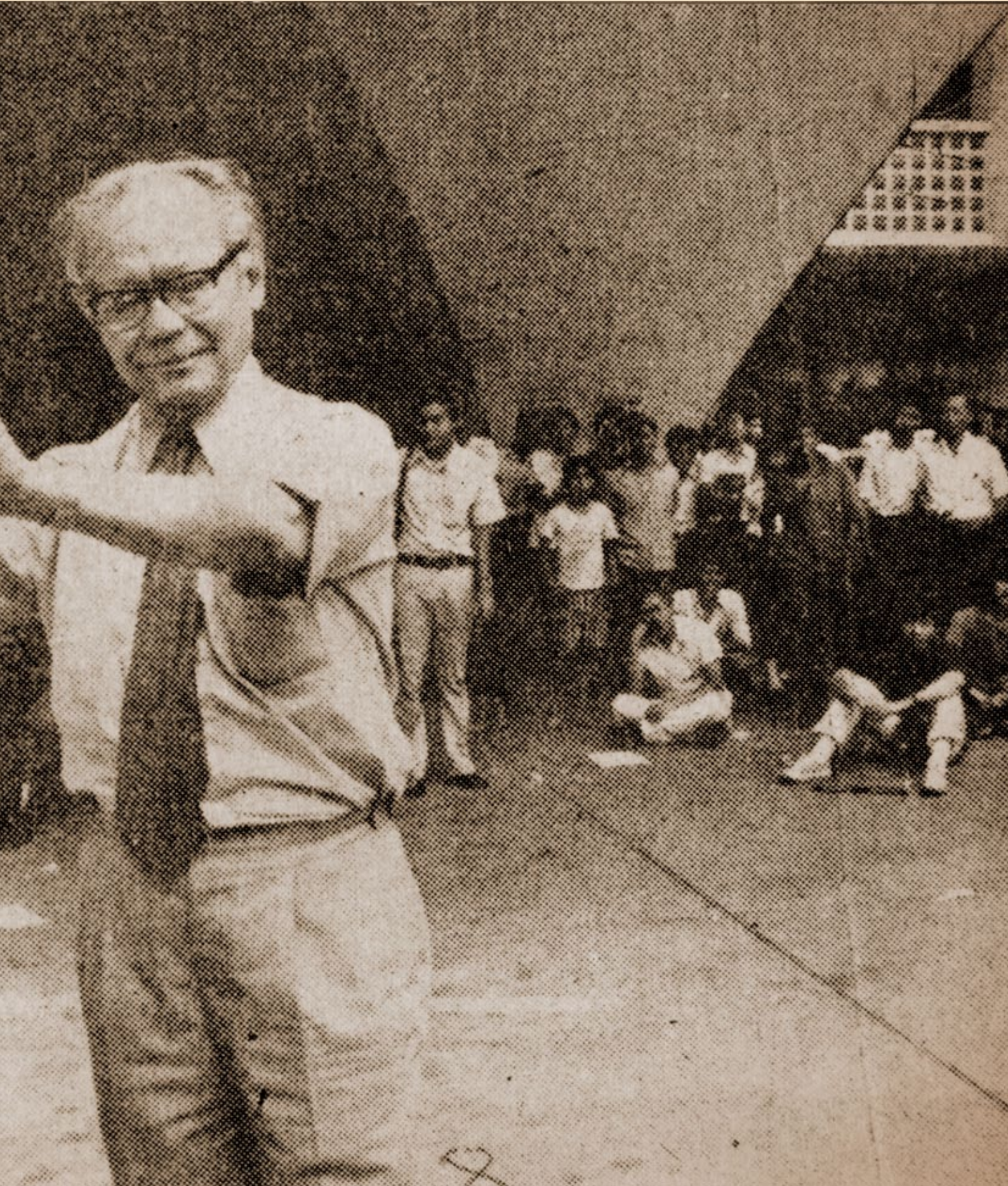
ฆาตกร ๑๔ ตุลา กลับมา ประชาชนต้องสามัคคีกันกำจัด

วันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2517

ศ. ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ได้รับเลือกจาก
คณาจารย์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ให้
เป็นอธิการบดีคนใหม่ ด้วยคะแนน 1,829
คะแนน ห่างจากผู้ที่ได้อันดับสองซึ่งมี
คะแนน 271 คะแนน

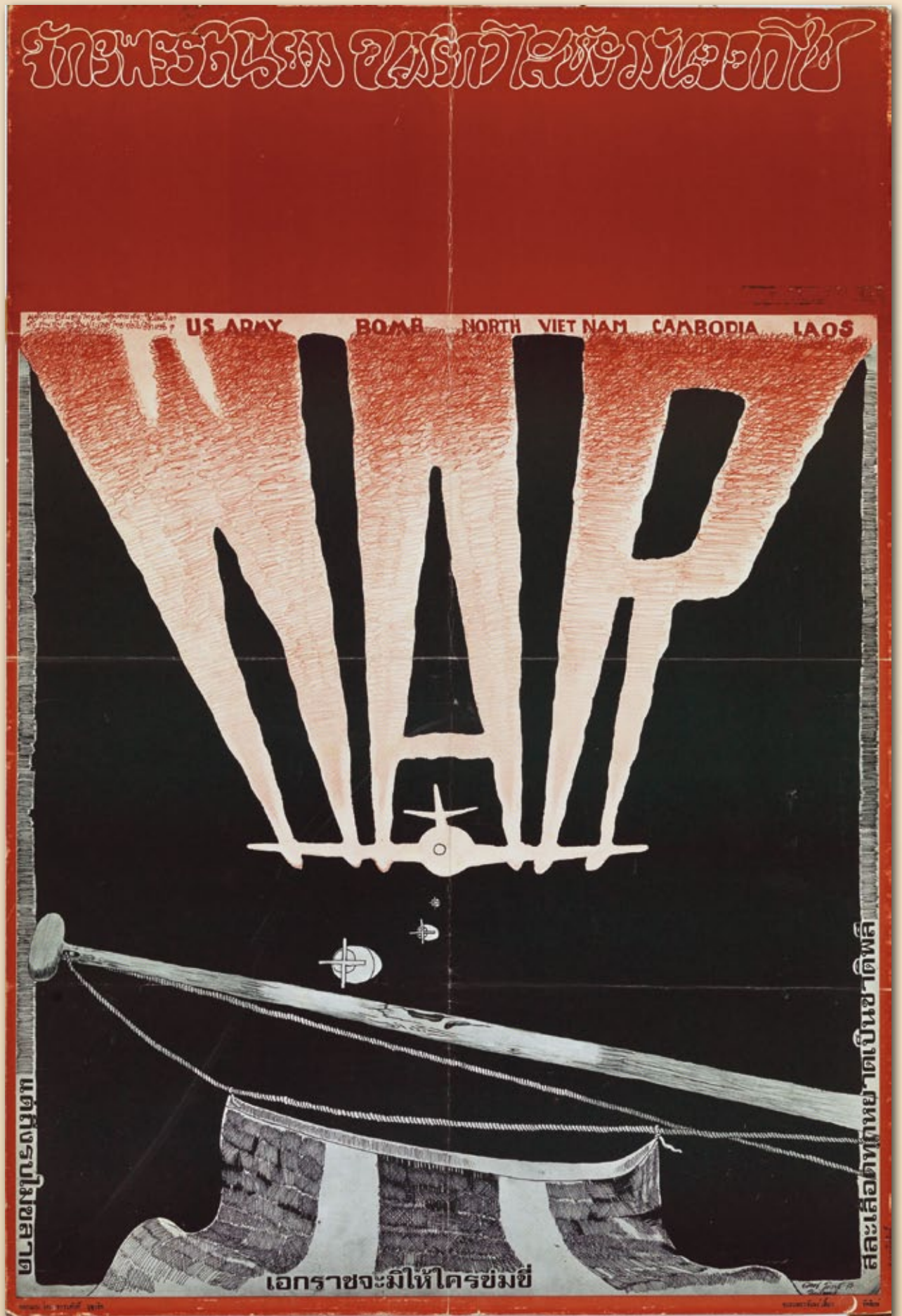

วันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2518

นักศึกษาและประชาชน ประมาณ 20,000 คนชุมนุมที่ท้องสนามหลวง ประณามสหรัฐอเมริกาที่ส่งนาวิกโยธินเข้าประเทศไทยโดยพลการในวิกฤตการณ์ "มาयाเกษ"

วันที่ 6 ตุลาคม
พ.ศ. 2519

“เลือด”

วันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2521

สโมสรนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
จัดงานต้อนรับ "ผู้บริสุทธิ์" 19 คน ที่ถูก
ตั้งข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพและ
มีการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ในคดี
6 ตุลาคม พ.ศ. 2519

วันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2526

ผู้ประศาสน์การ นายปรีดี พนมยงค์ ถึงแก่อสัญกรรมที่บ้านพักชานกรุงปารีส วันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2527 ทำพิธีเปิดอนุสาวรีย์ปรีดี พนมยงค์ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วันที่ 27 มิถุนายน
พ.ศ. 2527

งานกิ่งศตวรรษธรรมศาสตร์

วันที่ 3 ตุลาคม
พ.ศ. 2527

ขุดพบปืนใหญ่โบราณจำนวน 10 กระบอก
ของวังหน้า บริเวณด้านข้างหอประชุมใหญ่

พ.ศ. 2510

นับแต่ปี พ.ศ. 2510 คณะรัฐมนตรีมีมติ เรื่องการใช้ที่ดินทุ่งรังสิต ศ. ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งคณบดี คณะเศรษฐศาสตร์ได้เสนอให้สภามหาวิทยาลัยพิจารณาเรื่องการขอแลกที่ดินทุ่งรังสิตของกระทรวงอุตสาหกรรมกับที่ดินของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่อำเภอบางกระปิ และอำเภอมีนบุรี ซึ่งเป็นที่มาของการขยายมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มาที่ทุ่งรังสิต

วันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2529 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เสด็จพระราชดำเนินทรงประกอบพิธีเปิดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ณ หน้าอาคารโคมบริหาร และทรงปลูก ต้นยูงทอง

วันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2529 จัดตั้งคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นคณะแรกที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต โดยในปีการศึกษาปีนี้นักศึกษาปีที่ 1 ของทุกคณะเริ่มเรียนที่ศูนย์รังสิตเป็นรุ่นบุกเบิก

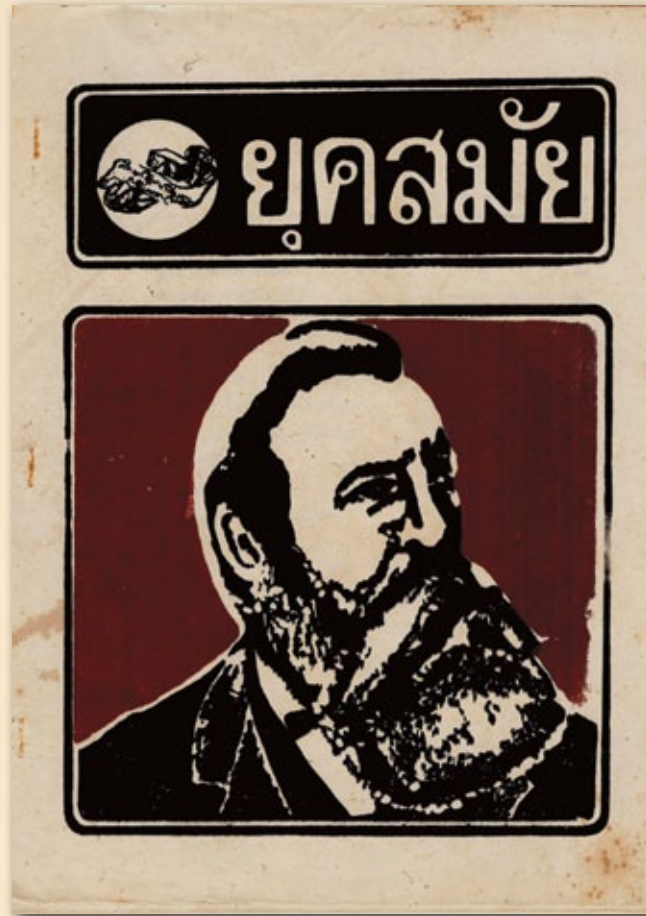

วันที่ 5 ธันวาคม
พ.ศ. 2530

โรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ
เปิดดำเนินการเป็นวันแรก

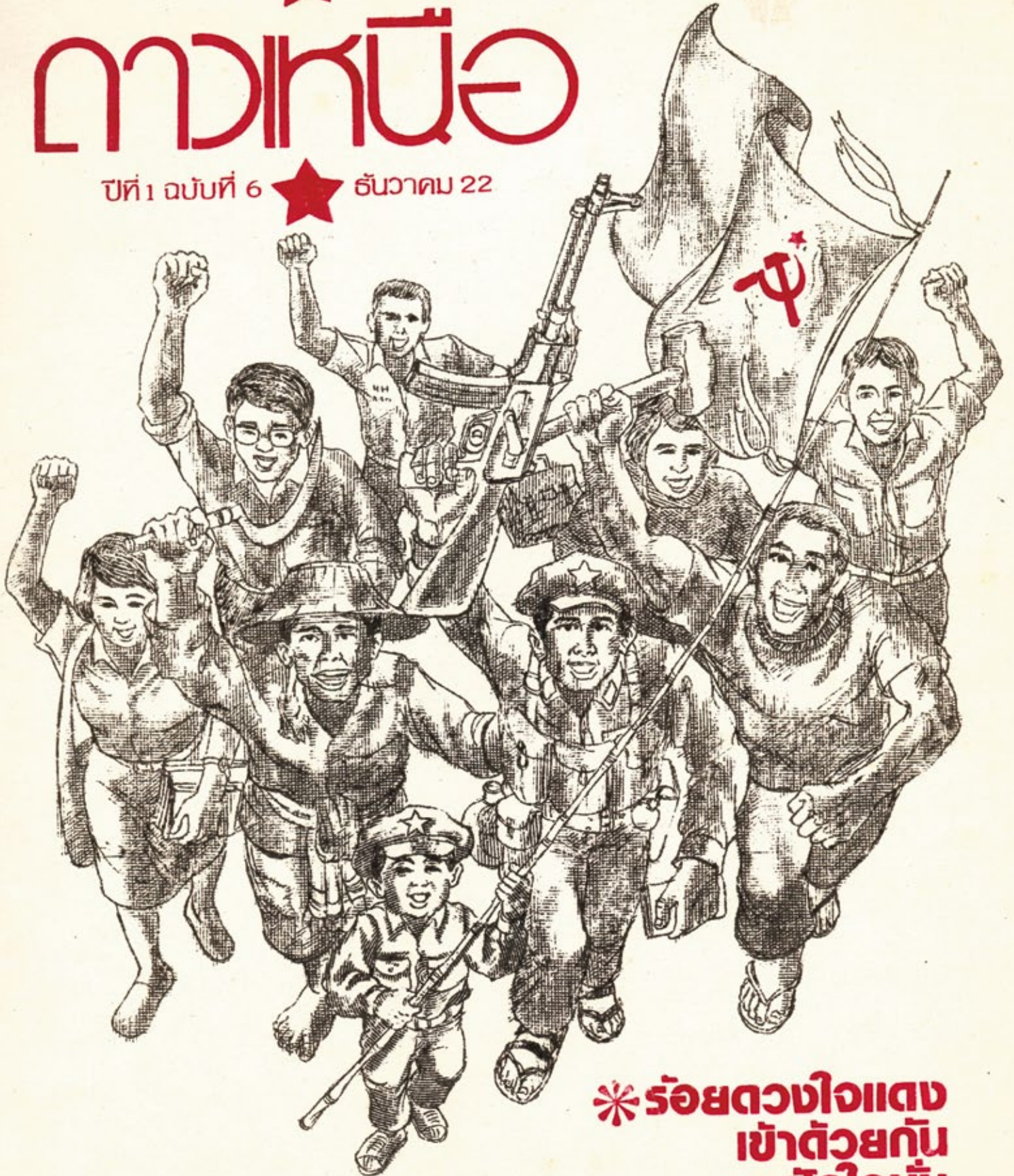

วันที่ 14 มกราคม
พ.ศ. 2534

จัดตั้งหอจดหมายเหตุธรรมศาสตร์ โดย
จัดเก็บเอกสารพรรคคอมมิวนิสต์แห่ง
ประเทศไทย เป็นเอกสารจดหมายเหตุ
ชุดแรก

ดาวเหนือ

ปีที่ 1 ฉบับที่ 6 ธันวาคม 22

* ร้อยดวงใจแดง
เข้าด้วยกัน
ปักใจมั่น
สร้างท่วงทำนองปฏิวัติ

วันที่ 23 สิงหาคม
พ.ศ. 2534

นักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
คัดค้านรัฐธรรมนูญฉบับ รสช.

แถลงการณ์

ตลอดการประชุมหลายวันที่ผ่านมาเรามาร่วมแสนคน สิ่งที่ทุกคนยืนยันร่วมกันในการชุมนุม คือ ไม่เอานายกาคคนนอกที่ไม่ได้ผ่านมาจากการเลือกตั้ง ในความเป็นจริงทางการเมือง ก็คือ ไม่เอาสุจินตนาั่นเอง ทุกครั้งของการชุมนุมทุกคนเข้าคอยคำทอมจากหลักการที่ทุกคนยืนยัน แต่สิ่งที่โคกล้มมากกลายเป็น การพยายามสร้างภาพของการชุมนุมที่บิดเบือนไปจากความเป็นจริง โดยรัฐอ้างว่า การชุมนุมนี้เป็นการพยายามสร้างภาพรุนแรง เป็นการชุมนุมที่จัดตั้งขึ้นและอื่นๆ อีกมากมายตามแต่รัฐและสื่อ ทาสรับใช้ของรัฐจะสรรหาภาพที่บิดเบือนของการชุมนุมแต่ละช่วงเวลาของแต่ละวัน

ปัญหาของการยืนยันในหลักการ ที่นายกาทองมาจากการเลือกตั้ง โดยที่เราไม่ยอมรับ พลเอก สุจินดา ซึ่งเป็นตัวแทนความไม่ชอบธรรมในการขึ้นมาดำรงตำแหน่งนายกา ปัญหาที่เราถูกโต้และกล่าวอ้างเสมอ คือ รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ว่า "นายกา ต้องมาจากการเลือกตั้ง" สิ่งนี้คือ การอ้างความชอบธรรมจากระบอบประชาธิปไตย ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงเรารู้ว่ารัฐธรรมนูญนี้ถูกกำหนดและวางกฎเกณฑ์ไว้โดยใคร

ผลจากการพยายามสร้างภาพบิดเบือนของการชุมนุม และการอ้างความชอบธรรมของรัฐธรรมนูญจนเกรงว่าจะเกิดความรุนแรงขึ้นจากการชุมนุมประกอบกับการหาหนทางในการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตย และได้รับการยอมรับในการแก้ไขรัฐธรรมนูญทั้งพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน จึงเห็นร่วมกันว่า ควรจะยุติการชุมนุมกันของประชาชนสักพักหนึ่ง และเราทุกคนทุกฝ่ายจะรวมตัวกันอีกครั้งหนึ่งในวันที่ 17 พ.ค. เพื่อรอฟังคำทอมและความคืบหน้าของการแก้ไขรัฐธรรมนูญ

สิ่งที่ยืนยันในการแก้ไขรัฐธรรมนูญครั้งนี้ของพรรคการเมืองฝ่ายค้าน ครป. และ สมนท. มี 4 ประเด็น คือ

1. ขอแก้ไขประธานสภาผู้แทนราษฎร เป็นประธานรัฐสภา
2. ให้การประมุขสมัยที่ 2 สามารถเสนอญัตติ, กระทู และพิจารณาเรื่องอื่นได้
3. ~~แก้ไขอำนาจของวุฒิสภาให้เป็นเพียงสภายับยั้งหรือกลั่นกรองร่างพระราชบัญญัติ~~
4. นายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

แต่สิ่งสำคัญยิ่งนอกจากการแก้ไขรัฐธรรมนูญ 4 ประเด็น คือ เรื่องมทเฉพาะกาล และระยะเวลาในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ซึ่งในมทเฉพาะกาลนั้นหากมีการยึดค้ายออกไปจะมีผลให้สิ่งที่ประชาชนเฝ้าหวังและรอคอยนายกาที่มาจากกาเลือกตั้งทุกครั้งเป็นเพียงหริววม และหากพลเอกสุจินตนาดำรงตำแหน่งนายกา ทอไปจนเดือนกันยายน ถึงตุลาคมเป็นอย่างต่ำจะมีผลต่อการโยกย้ายข้าราชการประจำปี ทั้งในส่วนราชการ ทหารและพลเรือน ซึ่งจะส่งผลทางการเมืองทอไปในอนาคตหากมีการยุบสภาเกิดขึ้น

ที่แน่นอนในวันที่ 17 พ.ค. นี้จะเป็นที่ที่เราทุกคนประชาชนทุกหัวระแหงจะพร้อมใจรวมใจเป็นหนึ่งเดียวสวนกลมเกลียวมหาชนอีกครั้ง เราจะนัดพบกัน ณ ห้องสนามหลวง เพื่อรอฟังคำทอมและความคืบหน้าของการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เพื่อที่ว่า 60 ปีประชาธิปไตยไทยจะได้เติบโตทอไปไม่ใช่เพียงอายุเท่านั้น

และในวันที่ 13 พ.ค. ขอเชิญชวนฟังอภิปรายครั้งใหญ่ ในวาระครบรอบ 60 ปีประชาธิปไตย ตั้งแต่เวลา 15.00 น. ณ หอประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิ

พ.ศ. 2538

น้ำท่วมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ท่าพระจันทร์

วันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2539

สภามหาวิทยาลัยมีมติให้จัดตั้ง
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์ลำปาง
โดยรับนักศึกษารุ่นแรกในปีการศึกษา
2541

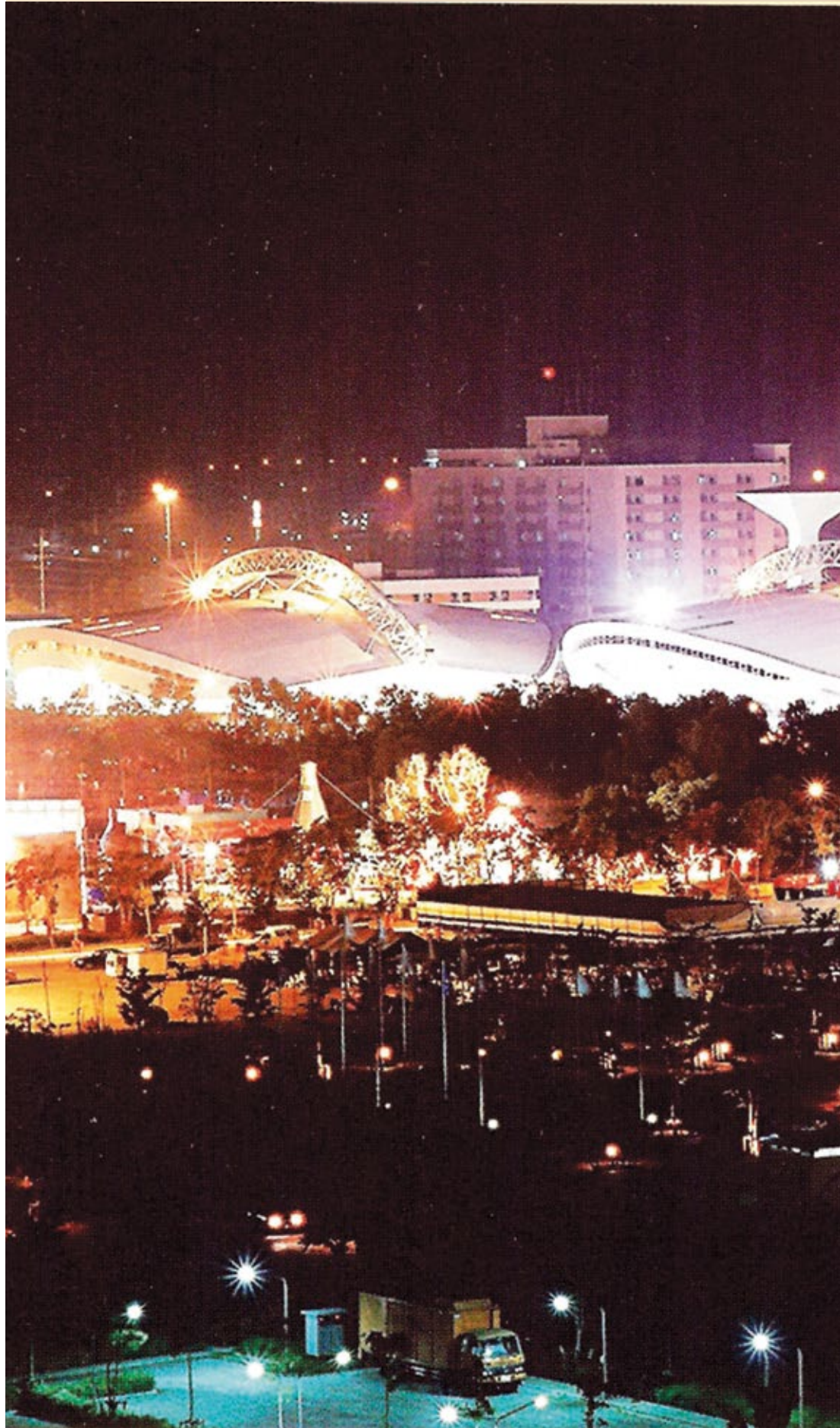
วันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2540

พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา
ทรงสอมนเข้าคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ และทรงร่วมปฐมนิเทศ
นักศึกษาใหม่

วันที่ 6 - 21
ธันวาคม
พ.ศ. 2541

ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดแข่งกีฬา
เอเชียนเกมส์ ครั้งที่ 13 โดยใช้
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต
เป็นสถานที่หลักในการจัดการแข่งขัน

วันที่ 28 กรกฎาคม
พ.ศ. 2542

ศ. ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ถึงแก่กรรมที่บ้านพัก
ในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ

พ.ศ. 2543-2544

ย้าย-ไม่ย้าย ธรรมศาสตร์

...สู่ฟ้าที่ระงับห่อ

ไม่ตาย

"คุณต่างๆ ยังคงอยู่ที่นี้
แต่จะเปิดคนใหม่ให้สังคม
เพราะคนบางคนเขาไม่ยอม
ไปไหนเลย บางคนก็มาคนเดียว
บางคนก็มาคนเดียว บางคนก็มาคนเดียว
นักศึกษาในทศวรรษที่ 50 กลับ"

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
กรุงเทพฯ

ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ
TOEFC กรุงเทพฯ 8173
โทร. 0-2632-2006, 0-2632-2070, 0-2632-2071
0-2632-2072, 0-2632-2073

การศึกษา งามออกที่โรงเรียน
ให้พวก
เหมือนหนังสือ อยู่ "วังสิต"

มติสภา
มหาวิทยาลัย
ชำระ
30 กรกฎาคม 2544
มรณะ
27 สิงหาคม 2544

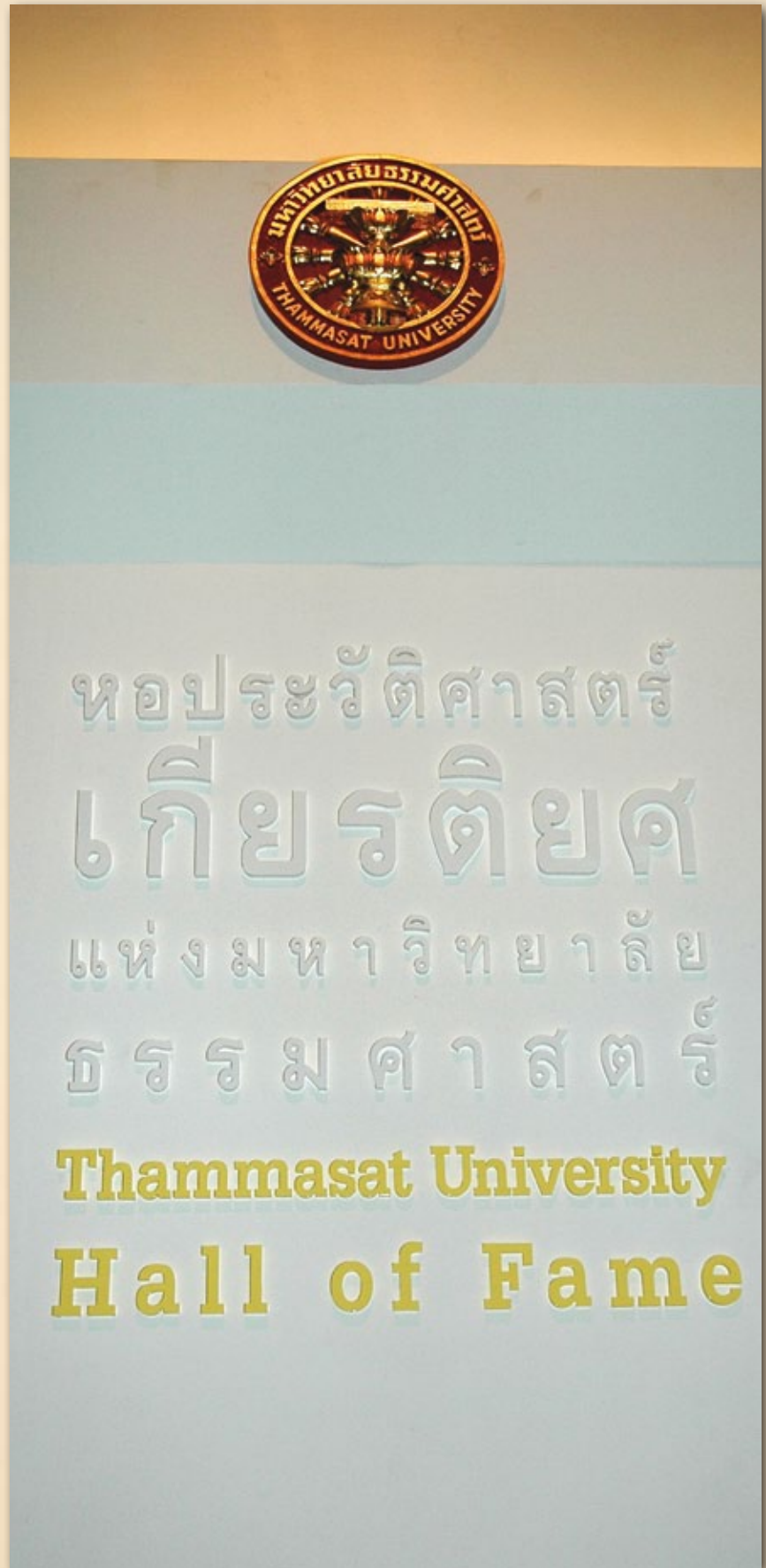
ปรีดี พนมยงค์ เกิดเมื่อวันที่ 11 พฤษภาคม พ.ศ. 2443
หรืออยุธยา ศึกษาจากวิชากฎหมายชั้นต้นที่ประเทศฝรั่งเศส จบ
ทรงยุติธรรมไปศึกษาวิชากฎหมาย ณ ประเทศฝรั่งเศส จบ
(D'ÉTAT) เป็นคหบดีกับนิติกฎหมายฝ่ายนิติศาสตร์ และได้รับปร
ขั้นสูงในทางเศรษฐิกิจในปี พ.ศ. 2469 หลังสำเร็จการศึกษา
ภาษาและเป็นผู้สอนวิชากฎหมาย ณ โรงเรียนกฎหมายกระทรวง
เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ได้ร่วมกับคณะราษฎรทำกา
รองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบราชาธิ
นุญ ได้เจียดตำแหน่งสำคัญหลายตำแหน่ง อาทิ รัฐ
ชาติไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐ
การคลัง ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ นายกรัฐมนตรี ในระ
เป็นผู้ก่อตั้งขบวนการเสรีไทย ปฏิบัติการเพื่อให้ชาติไทย
อับไทยสมบูรณ์กลับคืนมา ภายหลังจึงมีพระบรมราชโองการ
ในฐานะ รัฐบุรุษอาวุโส
นายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้ริเริ่มให้มีการก่อตั้ง มหาวิทยาลัย
และการเมือง โดยการออกพระราชบัญญัติเมื่อ พ.ศ. 2476 แล
ผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยเป็นเวลา 18 ปี
ปรีดี พนมยงค์ ถึงแก่อสัญกรรม

วันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2545

พิธีเปิดอนุสาวรีย์ ศ. ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์
ณ อาคารเรียนรวมกลุ่มสังคมศาสตร์
ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

พ.ศ. 2548

สร้างหอประวัติศาสตร์เกียรติยศแห่ง
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ณ ตึกโคม ชั้น 3

ห้องอนุสรณสถานปรีดี พนมยงค์ พ.ศ. 2551

พ.ศ. 2549

สภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีมติให้
นักศึกษาระดับปริญญาตรีทุกคน ทุกชั้นปี
ไปเรียนที่ศูนย์รังสิตจนจบการศึกษา

พ.ศ. 2549

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต จัดพื้นที่ปลูกข้าว เรียกกันว่า “ธรรมศาสตร์ทำนา” ผลผลิตที่ได้ในแต่ละปี นำมาเลี้ยงนักศึกษาใหม่ในวันปฐมนิเทศของมหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2553

อันเนื่องมาจากการรัฐประหารในปี พ.ศ. 2549 ส่งผลให้อาจารย์คณะนิติศาสตร์ กลุ่มหนึ่งของมหาวิทยาลัย รวมตัวกันก่อตั้ง กลุ่ม "นิดิราษฏร์" ขึ้นในวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2553 โดยมีพันธกิจ "สร้างอุดมการณ์ ทางกฎหมาย-การเมืองที่สอดคล้องกับ นิติรัฐ-ประชาธิปไตย"

พ.ศ. 2554

น้ำท่วมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทั้งที่ท่าพระจันทร์ และที่ศูนย์รังสิต มหาวิทยาลัยจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่รอบๆ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

วันที่ 27 มิถุนายน
พ.ศ. 2555

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ครบรอบ 78 ปี

"...มหาวิทยาลัยย่อมอุปมา ประดุจบ่อน้ำ บำบัดความกระหายของราษฎร
ผู้สมัครแสวงหาความรู้ อันเป็นสิทธิและโอกาส
ที่เขาควรมีควรได้ ตามหลักเสรีภาพของการศึกษา..."

พริศ พนมยงค์

คำกล่าวรายงานของ ศาสตราจารย์ ดร.พริศ พนมยงค์
รายงานต่อผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในวันเปิดมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง
เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2477

คณะศิลปศาสตร์

ISBN 978-974-466-621-5

